IX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM 2004. MÁRCIUS

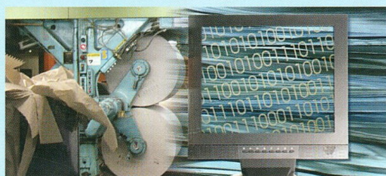
Ára: 548 Ft

internet kalauz

AKTUÁLIS • FILM • JÁTÉK • KIKAPCSOLÓDÁS • MÉDIA • ONLINE ÜZLET • RANDEVÚ • SZTÁR •

CENZÚRA VAGY GYERMEKVÉDELEM?

Fórum a barátságos internetért

A papírtól a képernyőig (I.)

A viccmesélés új színtere

Behálózva: Trunkó Barnabás biztosítási szakember, humorista

Ölbemozi, avagy a mobil DVD

Megelőzni a bajt

Korszerű vírusvédelem

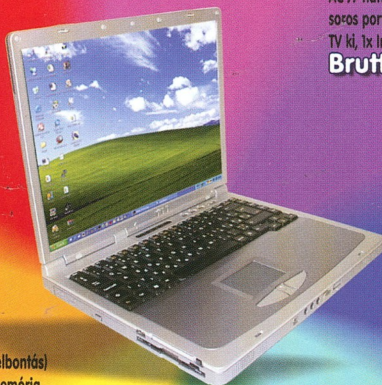
A HORDOZHATÓ ÉRTELEM

IQ 220
Intel Celeron 2.4 GHz CPU
15.1" TFT kijelző (1024x768 felbontás)
4-64 MB AGP 4x (rendszermemóriából)
256MB DDR memória, PCMCIA II, DVD-ROM, 20 GB HDD
beépített 3.5" FDD, magyar billentyűzet, AC'97 hangkártya
hangszóró, mikrofon, PS/2, párhuzamos port
2x USB 2.0, 10/100 Ethernet, 56k modem, FireWire
TV ki, Infra, Li-Ion akku, táska, 3,2 kg,
12 hónap garancia
Brutto 243.750,- Ft

IQ D410V
Intel Pentium4 2.6 GHz CPU 800Mhz FSB
15.1" TFT kijelző (1400x1050 felbontás)
ATI M Radeon 9600 128MB DDR memória
512 MB DDR memória, PCMCIA II, DVD-ROM/CD-RW combo
40GB HDD, memóriakártya olvasó 6in1, magyar billentyűzet
AC'97 hangkártya, hangszóró, mikrofon, PS/2, párhuzamos port,
soros port, 2x USB 2.0, 10/100 Ethernet, 56k modem, FireWire
TV ki, 1x Infra, Li-Ion akku, táska , 3,1 kg
Brutto 361.250,- Ft

IQ D410P
Intel Celeron 2.4 GHz CPU
15.1" TFT kijelző (1024x768 felbontás)
4-64 MB AGP 4x (rendszermemóriából)
256MB DDR memória, PCMCIA II
DVD-ROM/CD-RW combo, 40GB HDD,
beépített 3.5" FDD, magyar billentyűzet
AC'97 hangkártya, hangszóró, mikrofon
PS/2, párhuzamos port, soros port, 3x USB 2.0
10/100 Ethernet csatoló, 56k modem, FireWire
TV ki, Infra, Li-Ion akku, táska, 3,1 kg
Brutto 293.750,- Ft

IQ D470V
Intel Pentium4 2.6 GHz CPU 800Mhz FSB
17" TFT kijelző 16:9 (1440x900 felbontás)
ATI M Radeon 9600 128MB DDR memória
512 MB DDR memória, PCMCIA II
DVD-ROM/CD-RW combo, 40GB HDD
memóriakártya olvasó 6in1
Magyar billentyűzet + numerikus pad!
AC'97 hangkártya, hangszóró, mikrofon, PS/2
párhuzamos port, soros port, 2x USB 2.0
10/100 Ethernet, 56k modem, FireWire
TV ki, Infra, Li-Ion akku, táska, 4,2 kg
Brutto 423.750,- Ft

IQ 410E
Intel Celeron 2.4 GHz CPU, 15.1" TFT kijelző (1400x1050 felbontás)
ATI M Radeon 9000 64MB DDR memória, 256MB DDR memória
PCMCIA II, DVD-ROM/CD-RW combo, 40GB HDD, beépített 3.5" FDD
magyar billentyűzet, AC'97 hangkártya, hangszóró, mikrofon, PS/2
párhuzamos port, soros port, 3x USB 2.0, 10/100 Ethernet
56k modem, FireWire, TV ki, Infra, Li-Ion akku, táska, 3,3 kg
Brutto 323.750,- Ft

QWELERON asztali számítógépek

Celeron 2,4 GHz
ATX midi torony, ASROCK P4I45E
NEM INTEGRÁLT alaplap,
Celeron 2.4 GHZ CPU,
256 MB DDR KINGSTON RAM
105 gombos magyar billentyűzet, 2 gombos PS/2 egér
OEM Nvidia Geforce4 MX440 64 MB TV-out videokártya
1.44 MB FDD, 80 GB-7200 RPM HDD
LG 52/32/52x CD-RW + 16x DVD combo drive
OEM Panda Antivírus Titánium 6 hónap vírusirtó szoftver
Brutto 99.900,- Ft

AMD 2000+
ASUS A7V8X-X alaplap, Midi torony ATX P4 300W
AMD XP 2000+ CPU,
256 MB DDR KINGSTON RAM
105 gombos magyar billentyűzet, 2 gombos PS/2 egér
OEM Nvidia Geforce4 MX440 64 MB TV-out videokártya
1.44 MB FDD, 80 GB-7200 RPM HDD
LG 52/32/52x CD-RW + 16x DVD combo drive
OEM Panda Antivírus Titánium 6 hónap vírusirtó szoftver
Brutto 104.900,- Ft

www.qwerty.hu

QWERTY COMPUTER
Alapítva: 1984-ben

minden, ami számítástechnika

Qwerty Computer Szaküzlet 1111 Budapest, Bartók B. út 14. Tel.: 466-9377

További üzleteink: Mammut Üzletház - Duna Plaza

Hogyan védekezhetünk az egyre szaporodó vírusok ellen? Meddig képesek a vírusirtócégek tartani a lépést a gyorsuló ütemmel? Ma egy kórokozó felfedezése és a megfelelő ellenszer megtalálása között csak néhány óra telik el, mégis kialakulhatnak tömeges, világméretű járványok, fertőzések.

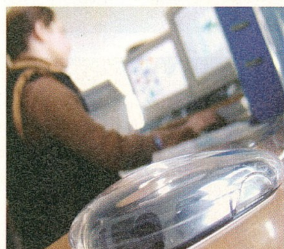
Ősi emberi dilemmával szembesít bennünket az internet: vajon az jelenti-e a szabadságot, hogy én mindent megtehetek, vagy pedig az, hogy bárki megtehet bármit? Vagy esetleg kialakul egy közösen elfogadott morál, amely szerint mindenki megteheti azt, amivel nem sért senkit?

Az Internet Kalauz
3. számának tartalma

aktuális

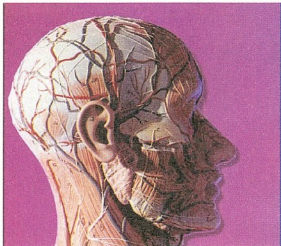
szabadidő

Többéves krízist követően ismét fellendülés észlelhető a számítástechnikai és távközlési cikkek világpiacán.

Alapítva: 1996

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ:
Vértes János Andor

KIADJA:
Adverticum Rt.
1118 Budapest, Ugron Gábor u. 35.
Telefon: (36-1)248-3230
E-mail: ikalauz@prim.hu
URL: http://prim.hu, http://www.prim.hu/ikalauz

FELELŐS KIADÓ:
Szabó Hédy (hszabo@prim.hu)

OLVASÓSZERKESZTŐ:
Fábián Gábor (gfabian@prim.hu)

GRAFIKAI TERV:
Láng László (llang@prim.hu)

TÖRDELŐSZERKESZTŐ:
Henger Attila (ahenger@prim.hu)

Ára: 548 Ft
Előfizetési díj egy évre: 5472 Ft

Megrendelhető a Kiadónál, e-mailben (ekiss@prim.hu), levélben vagy faxon, továbbá a prim.hu weboldalról kiindulva a megrendelőlap kitöltésével, valamint a Magyar Posta Rt. ÜLK ügyfélszolgálati irodáiban és vidéken a postahivatalokban.

Hirdetéstarifák: megtalálható a prim.hu legalsó soráról elindulva.

Hirdetésfelvétel: a Kiadóban

Hirdetési vezető:
Henger Ágnes
Tel.: 06-20-9343-077, 06-30-9840-221
henger@prim.hu

Nyomdai előkészítés: Artur Repro Stúdió

Nyomás:
Veszprémi Nyomda Rt.
8200 Veszprém, Őrház utca 38.
Tel.: 06-88-591-630

Terjeszti: LAPKER Rt., Magyar Posta Rt. ÜLK

HU ISSN 1219-9001

MATESZ

A kiadó a Magyar Terjesztés-Ellenőrző Szövetség tagja, az Internet Kalauz példányszámát a MATESZ auditálja.
A magazint rendszeresen szemlézi az

Budapest Médiafigyelő Kft.

Készült az Informatikai és Hírközlési Minisztérium támogatásával.

Sztereotípiák

Még mindig előjönnek, újra meg újra. A népszerű rádióriporter az internetről a bombareceptre asszociál, a napilap a nigériai levélen meditál, a tévé Szodomát és Gomorrát kiált, s a pedofília, illetve a pornó melegágyának tekinti a világhálót.

Tudom, hogy most én is általánosítok, ahogy ők teszik, hiszen léteznek okos, népszerűsítő rádióriportok, tévéműsorok, újságcikkek is, csakhogy egy-egy ilyen buta, sztereotip megnyilvánulás a médiában újabb és újabb tízezreket riaszthat el az internetezéstől...

Pedig hát elég az ősi mesterségre gondolni ahhoz, hogy az internetet ne azonosítsuk a pornóiparral: kicsit régebbre nyúlik vissza ez a dolog annál az egy-másfél évtizednél, amennyivel a háló kereskedelmi, gazdasági (és természetesen pornóipari) „történelme" büszkélkedni tud. A nigériai levél először borítékban terjedt, azután elsősorban faxon, az utóbbi időben pedig valóban megjelent e-mailben is. De miért kell ezen csodálkozni: mennyi mindennek vette át a szerepét az e-mail, ami korábban faxon működött?! A bombareceptek pedig a könyvtárakból vonultak át a netre, bár igaz, hogy így könnyebb megtalálni őket. Ám ugyanezt elmondhatjuk *Arany János* vagy *Ady Endre* verseiről is: amióta a háló létezik, ezek sem csupán a könyvtárakban lelhetők fel, és milyen jó, hogy könnyen, gyorsan megtaláljuk őket...

Hogy a terroristák e-mailben is szervezhetik merényleteiket? Hogy az internetbanking segítségével a fekete pénzek pillanatok alatt pakolhatók át egyik országból a másikba, hogy a neten off-shore cégeket lehet alapítani nem egészen tiszta gazdasági célokra, hogy aberrált emberek kannibál ösztöneik kiélésére is használják a hálózatot?

Mindez nem bizonyít mást, mint hogy az internet rendkívül sokrétű kommunikációs lehetőség és információs tárház: mindenre jó, még a rosszra is.

Ha megjelenik egy új mobiltelefon, akkor azt nemcsak a világot minden rossztól megszabadító 007-es ügynök veszi kézébe, hanem ellenségei is, akiket – a forgatókönyv szerint – le kell győznie. Ha a piacra kerül egy új, szép, gyors jármű, abba a bűnözők is beülnek, számítógépet használnak a riasztók kódjának megfejtéséhez, mégsem kiáltunk ki minden mobiltelefont, autót, számítógépet eredendően bűnösnek, nem hisszük, hogy ezek a rossz melegágyai lennének!

Az internet univerzális eszköz. Nagyon-nagyon sok mindenre lehet használni, és éppen ezért sokoldalúan szolgálja azokat is, akiknek a szándékai, cselekedetei esetleg törvénybe ütköznek. Ám az arányszámok az internet hasznosítása terén sem rosszabbak, mint mondjuk a villamos esetében: attól még, hogy néha zsebtolvajok is felszállnak a négyes-hatosra, nem kellene kitiltani a városból ezt a sok tízezer becsületes embert szállító járművet.

Nem akarom itt egy vezércikkben felsorolni az internet hasznos oldalait, előnyeit: erről beszélünk ebben az újságban kilenc éve! De egyszer muszáj leírni az ostobákról, hogy ostobák, a felkészületlen, felületes, félművelt riporterekről, hogy felkészületlenek, felületesek és félműveltek, s muszáj megkérni minden szerkesztőt, hogy a huhogókat, a riogatókat billentse már sejhajon, mert több kárt okoznak a közhelyeikkel, sztereotípiáikkal, mint száz pornó-, bombagyártó- vagy szélhámosoldal. Amelyeket egyébként a józan netező éppúgy igyekszik elkerülni, ahogy a zsebtolvajokat a villamoson.

VJA

A 007-ES WEBÜGYNÖK JELENTI: A SÉRTŐDŐS GIGABYTE

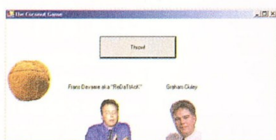
Gigabyte, a nemrégiben letartóztatott 19 éves, harcias feminista vírusíró leányzó berágott *Graham Cluleyra*, a víruselleneses programokat gyártó Sophos (**www.sophos.com**) szoftvercég kutatójára, mert azt merte nyilatkozni, hogy „a tipikus vírusíró egy tinédzser fiú, akinek túl sok az ideje, és kevés a napfény az étrendjében. A lányok, úgy tűnik, sokkal konstruktívabb módját választják a szabadidő eltöltésének." Gigabyte nem bírta elviselni ezt a megalázást, és hadjáratot indított Cluley ellen. Az általa C#-ben írott Coconut vírus valójában egy játék volt, amelyben kókuszdióval kellett Cluley fejét eltalálni. Minél több pontot gyűjtött a szerencsétlen felhasználó, annál kevesebb fájlt fertőzött meg nála a vírus.

Gigabyte tényleg okos lehet, de nagyon utálhatja a férfiakat. Sahay nevű vírusát azért szabadította a világra, mert felboszszantotta egy pasi vírusa (W32/Yahasux). A Sahay nem tett mást, mint megtisztította az ártatlan user gépét a szerinte idióta (értsd: hímnemű) féregíró féreg férgétől.

Parrot nevű kórokozója amolyan csoportosan elkövetett garázdaság: volt benne e-mailezés, mIRC-fertőzés, fájlátnevezés, egy kis zenélgetés, na és persze egy kis szitok, miszerint Cluley egy szajha fia.

A Quis újabb macska-egér játék volt, de meglehetősen gyerekes: tíz megválaszolhatatlan kérdésre kellett válaszolni. (Hol élek én? Melyik évszakot utálom a legjobban? Milyen nyelven írtam a Parrot vírusomat? Stb.) Ha pedig valaki megfejtette (volna), tanácsért elmehetett (volna) a ma is élő **www.geocities.com/quiz_map** címre, ahol egy térkép és öt rejtélyes fénykép segítségével megtalálhatta (volna) azt a csomagot, amely segít neki megtisztítani a gépét.

A vírusíró csoportok közt Gigabyte egyre nagyobb népszerűségnek kezdett örvendeni. Gigabyte website-jára (**coderz.net**) pakolta fel büszkeségeit. *Becky Worley*, a Tech Live szakírója szerint, aki elég jól megismerte Gigabyte-ot, a lány nagyon okos, kicsit kritikátlan, de komoly kárt nem okozott, s nem is ez volt a célja. Vesztét gyerekes dicsekedése okozta. Hatéves korától számítógépezett, és tizennégy évesen csapódott egy vírusíró csapathoz. De „alkotásai" inkább viccek, mint rosszindulatú, kártékony kódok. Azonban a belga rendőrségnek, ahogy az lenni szokott, nem volt ehhez humorérzéke.

Szendi Gábor

A 007-ES WEBÜGYNÖK JELENTI: VALAKI BEDOBTA A WINDOWST

Kezdetben rémhírnek tűnt, majd rémes hírré vált. A Windows NT 4 és 2000 forráskódjának egy részét (13 millió sorát) csereberélgetik az interneten. A Microsoft érthetően ideges lett, de legalább annyira zaklatottak lesznek a felhasználók, ha felocsúdnak, és a médiából megtudják, hogy mostantól a tinédzser hackerek és vírusírók esti meséje lesz az ágyban a Windows forráskódja. Hogyan került fel az internetre, lapzártánkig nem lehetett tudni, de az FBI a nyílt forráskódot követelő mozgalom számlájára írja az akciót. Mások a Microsofttal üzleti kapcsolatban álló cégre gyanakszanak, amely Unixra ültette át a Windowst. Akárki is volt, az eredmény máris megvan: pár nap alatt új biztonsági rést találtak az IE5-ön.

Egyre több kormány és nagy cég tér át a nyílt forráskódú, ezért folyamatosan fejlődő és fejleszthető operációs rendszerekre. Sajátos módon a nyílt forráskód nagyobb védelmet jelenthet, mint a titkosnak hitt, de mégis az ellenség kezébe kerülő. Már a Macintosh is tervezi, hogy nyílttá teszi operációs rendszerét.

De ha valaki ki akart szúrni a Microsofttal, nem biztos, hogy ő nevet a végén. Mivel a Windows XP forráskódját rendkívüli biztonsági előírások védik, még a partnercégek is csak „helyben olvasásra" kapják meg a nekik szükséges morzsákat, könnyen elképzelhető, hogy ha kitör a pánik, mindenki előremenekül, és modernebb Windows operációs rendszert vásárol. A kérdés azonban ugyanaz marad: van-e feltörhetetlen lakat, teljességgel megbízható alkalmazott? Természetesen nincs.

Szendi Gábor

PERCDÍJAS WAP

A februárban bevezetett kedvező GPRS-csomagok mellett a Westelnél március 1-jétől a percdíjas WAP-használat költsége is jelentősen csökkent. A legújabb, bármely ügyfél számára elérhető kiegészítő csomag bruttó 499 forint ellenében 45 percnyi, belföldön felhasználható mobilböngészést biztosít, amely keret a nap bármely szakában rendelkezésre áll. Az alapdíjban foglalt 45 percnyi szabad forgalom felhasználásával elérhető alig 11 forintos percdíj csúcsidőben kevesebb mint egyharmada az eddigi tarifáknak.

Az előfizetéses díjcsomagokban az érvényes számlázási mód, a Domino díjcsomagokban pedig a másodperc alapú elszámolás mellett felhasználható 45 perc után az általános WAP-tarifák érvényesek. A kiegészítő, percdíjas WAP-csomagot igénylők a 2004. március 1-je és május 31-e közötti időszakban egy 777westel mail-postafiókot 5 megabájt tárhellyel havidíjmentesen vehetnek igénybe. A 777westel mail szolgáltatással WAP-on, SMS-ben és az interneten is lehetőség nyílik elektronikus levelezésre.

TELEFONFORGALOM AZ INTERNETEN

A Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Iroda (NIIFI) és a Synergon Informatika Rt. megállapodást kötött, miszerint az egymás közötti telefonforgalmat a nyilvános internethálózaton keresztül bonyolítják le.

Az NIIFI VoIP-rendszerébe bekapcsolt intézmények egymás közötti telefonbeszélgetéseikre az NIIFI szolgáltatását 2003 márciusa óta vehetik igénybe, és 2003 júliusának eleje óta – garantált minőséggel – a hagyományos telefonszolgáltatók rendszereit is elérhetik. A most létrejött megállapodás e lehetőség nyilvános referenciája, amelyet az NIIFI példának szán minden tagintézmény, piaci szereplő és közintézmény számára.

Az internet alapú beszédátvitel a hagyományossal teljesen egyenértékű telefonkapcsolatot valósít meg a nyilvános internethálózaton keresztül. Az NIIFI és a Synergon készen áll a közvetlen VoIP-kapcsolat kiépítésére további intézmények számára. A Synergon által alkalmazott és szállított szoftverrendszer biztonságos hangátviteli kapcsolatot biztosít a nyilvános internet- és a vállalati telefonhálózat között, legyen az Cisco Call Managerrel vagy hagyományos telefonalközponttal kialakított megoldás. A szállított szoftver a Deverto Call Agent, a Deverto magyar fejlesztésű terméke.

A 007-ES WEBÜGYNÖK JELENTI: ILLATOS LEVÉLKÉK

Egy brit internetszolgáltató, a Telewest Broadband vad fejlesztésbe kezdett, hogy az e-mailekhez hamarosan illatokat is csomagolni lehessen. A kis szerkezetet a számítógéphez kapcsolva a húszféle alapillatot tartalmazó patronból keverhető majd ki körülbelül hatvan jól ismert illat. A tervek szerint mindenféle kellemes illat generálható egy elektromos szignál segítségével. Szerelmesek parfümös levélkéket, éttermek ételajánlatokat, titkárnők pedig kávéillatot küldhetnek. A szerkezet nem ígérkezik olcsó mulatságnak (300 euró), és ha belegondolunk, hogy miféle spameket kaphatunk, vagy hogy milyen szaguk lesz a rosszindulatú leveleknek, nem tudni, a fejlesztőcégen kívül kit fűt majd a lelkesedés.

Szendi Gábor

9,5 MILLIÓ DOLLÁRÉRT KELT EL AZ ELENDER

A Euroweb International (EWI) és az Elender Üzleti Kommunikációs Rt. részvényeseinek képviselői 2004. február 23-án aláírták azt az adásvételi szerződést, amely szerint az Euroweb International megvásárolja a Wallis-csoport többségi tulajdonában lévő Elender Rt. részvényeinek 100 százalékát.

Az Elenderért fizetett vételár 9,5 millió dollár: 6,5 millió készpénzben és egy 677 201 darabból álló Euroweb International-részvénycsomag 3 millió dollár értékben, részvényenként 4,43 dolláros árfolyamon. A vételáron túl az Euroweb 2005 végéig megfizeti azt az 1,4 millió dolláros tulajdonosi kölcsönt, amelyet az eladók fektettek be a cégbe.

Az Euroweb Magyarország és az Elender Üzleti Kommunikáció Rt. integrációja a Gazdasági Versenyhivatal jóváhagyását követően kezdődik meg. Az egyesített cégek *Kóka János* vezérigazgató irányítása alatt működnek tovább, aki egyben az integrációs folyamatért is felel, és az EWI igazgatóságában is helyet foglal.

INTEL-MINŐSÍTÉST KAPOTT A WESTEL-WLAN

A Westel WLAN-szolgáltatása, illetve az annak alapját képező hardver-szoftver rendszer megkapta az Intel erre vonatkozó WVP (Wireless Verification Program) minősítését. A Westel az ország harminc pontján 2003 decembere óta kínálja a vezeték nélküli helyi hálózatelérést (Wireless Local Area Network) az arra alkalmas eszközökkel rendelkezőknek. Az Intel a világ minden országában, így Magyarországon is bevizsgálja és minősíti az ilyen hálózatokat, s ha teljesítik az előírt követelményeket, megkapják a jogot az Intel megfelelő logóinak használatára. Ez pedig biztosítékot jelent arra vonatkozóan, hogy a szolgáltatás zökkenőmentesen igénybe vehető az Intel Centrino mobiltechnológiát használó hordozható számítógépekkel.

Az Intel által meghirdetett Wireless Verification Program magában foglalja az Intel Centrino mobiltechnológia megtervezését és tesztelését különböző hozzáférési eszközök, szoftverkombinációk, hot-spot helyszínek és vezeték nélküli hálózati szolgáltatók segítségével, annak érdekében, hogy tanúsíthassa a technológia kompatibilitását. Az Intel programjának eredményeként máig világszerte több ezer bevizsgált, logóval ellátott hot-spot működik. A vállalat az idei év végéig több mint tízezer hot-spot ellenőrzését tervezi.

DISZKRIMINÁL AZ APEH?

Március nyolcadikán nyílt levelet adott közre a Linux Felhasználók Magyarországi Egyesülete, amelynek címzettje *Futó Iván*, az APEH elnöke.

Az LME elnöke, *Sári Gábor* azt kifogásolja, hogy az APEH weboldaláról letölthető, szja-bevallást megkönnyítő program egyféle operációs rendszerrel működik, nem lelhető fel annak linuxos változata. Az LME fontosnak tartja, hogy „egy közpénzből, minden magyar adófizető használatára készült programot valóban minden magyar adófizető képes legyen használni”. A levél a nyílt forráskód mellett is érvel: a használathoz hozzátartozik az is, hogy ha valamelyik felhasználó (adófizető) különleges igényekkel rendelkezik (ilyen lehet például, ha a könyvelőprogramból az adatokat automatikusan kívánja az adóbevallásba beilleszteni), azokat megvalósíthassa, vagy ha a programban hibát talál, azt legyen lehetősége kijavítani. Ez a forráskód közreadásával megoldható lenne.

CSEPPFERTŐZÉSSEL TERJEDŐ VÍRUSOK

Az, hogy az influenzát elkaphatjuk beszélgetőpartnerünktől, mindenki számára egyértelmű, és védekezünk is ellene. Vagy úgy, hogy maszkot hordunk a pekingi utcákon járva, vagy úgy, hogy nem megyünk moziba, nyilvános helyre, nem cseverészünk senkivel járványos időszakban... Kevesebben tudják, hogy az internetes csevegés sem veszélytelen: járványos időszakban bizony súlyosan ágynak eshet számítógépünk, ha nem vigyázunk. Az alábbiakban erről lesz szó, előtte azonban következzen egy kis eszmefuttatás az online csevegés természetrajzáról.

DR. PAPP GÉZA

Anonim hölgyek és urak

A hálózat és azon belül is a csevegőrendszerek megszületésével, elterjedésével a felhasználók rövid idő alatt olyan mikrokultúrát hoztak létre, amelyben az egymással kommunikáló személyek személytelenek, anonimek maradnak. A kommunikáció ez esetben csaknem kizárólag írást jelent, a stílusba pedig kényelmi szempontból rövidítések és érzelmek kifejezésére alkalmas jelek, smileyk épültek be. Tehát anonim emberekről van szó, akik lehámozták magukról igazi identitásukat, felépítették cyberegójukat, amely olyan, amilyet szeretnének maguknak. Új énjük mentes rossz tulajdonságaiktól, esetleg testi hibáiktól stb. Ezt „használják" a hálózat sajátos szabályokkal rendelkező világában, egy sajátosan arc nélküli közösségben. Abban a világban, amelyet önmaguknak alakítottak ki, és amelyet elzártak a „valódi világtól", annak minden gondjától és bajától. Zárt világukba az jut be, amit beengednek. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a cybervilág problémamentes, csak azt, hogy ott a gondok más jellegűek, sajátosak.

A kitalált személyiséget ebben a világban vagy elfogadják, vagy elutasítják. Gond az utóbbi esetben sincs – épül egy új cyberego. Bizonyos határig az anonimitás, a szerepváltás nem ártalmas, sőt akár hasznos is lehet: a kreált én alkalmazásával levezetődnek a fölös energiák, a felgyülemlett feszültségek, szorongások. Olyan lehetsz, amilyen a valóságban szeretnél lenni. Megszűnik a „nevem senki", illetve a „neve, ha van, csak áruvédjegy" állapot. Ebben segít a netszleng is, ami a hálózaton elfogadott, s ami megkülönbözteti ezt a világot még kifejezésmódjában, kommunikációjában is. Ha ezt a nyelvet visszahelyezzük valódi világunkba, jórészt elveszíti értelmét, mert a kommunikáció tere leginkább a beszéd, ahol nincs ok a rövidítésre, és nem sajátos jelekkel fejezzük ki érzelmeinket.

Így válik el egymástól ma még csaknem teljesen a hálózat világa és a valóság. Egyelőre. Mert bizonyos apró átfedések már megfigyelhetők. Gond igazából csak akkor van, ha a tökéletesen felépített cyberego a valós világban tovább él, kommunikációs csatornáival együtt. Ez az esetek többségében távol áll minden pszichiátriai kórképtől, távol áll a skizofréniától, a parafréniától stb. Ez egyszerűen az a bizonyos függőség, annak valamennyi jelével együtt, továbbá azzal a neurotizáló tényezővel, ami a kreált én és a valóság konfrontációjából adódik. (Ilyenkor javallott pszichiáter felkeresése.)

Csevegőprogramok

Ez tehát az a közeg, ahol a különféle csatornákon létrejön a kommunikáció. Minden esetben valamilyen fokú hálózati kapcsolatrendszerről van szó, annak veszélyeivel együtt. Az alkalmazott programok adott csatornákat, portokat használnak, amelyek kiválóan alkalmasak lehetnek akár hacker-, akár vírustámadásokra. Ennek lehetőségét a használt alkalmazások sokasága csak növeli. Nézzünk néhányat ezekből a programokból:

ICQ
Internet Relay Chat (IRC)
MSN Messenger
MSN Messenger Plus
Odigo
Yahoo! Messenger
AOL Instant Messenger
ICUII Instant Video Chat
IGA (magyarul is)
Instan-t
Lycos Messenger

MaxxChat
Miranda IM
Netscape Instant Messenger
[origo] Morze (magyar)
Paltalk
Tiny Message
Trillian
Windows Communicator

Már korábban is ismertünk kórokozókat, amelyek ezeken a rendszereken terjedtek, de jelentőségük eddig messze elmaradt a fájlmegosztó rendszereken terjedő mailware-ektől, s ugyanígy veszélyességük is. Megszokhattuk azonban, hogy semmi sem tart örökké, így ennek a tendenciának is vége szakadt a Kaspersky Lab's által felfedezett féreg, a Bizex megjelenésével.

Jelentős fertőzés, járvány az említett, közvetlen internetkapcsolaton alapuló kommunikációs rendszerekben eddig nem volt, de a potenciális lehetőség ott rejtőzött a háttérben. Ugyanis amíg a levelező-, esetleg fájlmegosztó rendszerekben a fertőzés konkrét nyoma csaknem minden esetben felfedezhető, addig a kommunikációs rendszerekben csak a fertőzés jeleit észleljük, de olyan árulkodó nyom, mint egy levélmelléklet, nem társul mindehhez. A forrást csupán kizárásos alapon találjuk meg, ezért a védekezés, a fertőzési csatornák, a portok lezárása késve történik meg. Ehhez hozzájárul még az is, hogy az eddig aránylag ritka, szórványos fertőzések miatt e rendszerek nem álltak a figyelem középpontjában – másra koncentráltunk –, talán túlzottan bíztunk sérthetetlenségükben.

Tréfás világ

A W32/Bizex-A olyan féreg, amely eddigi ismereteink szerint kizárólag az ICQ-n terjed. A féreg egy ICQ-üzenet formájában jelentkezik áldozatánál, akit arra buzdít, hogy nézze meg a **www.jokeworld.com** weblapot. A weboldalról annak megnézésekor (az egér mozgatása is elegendő) egy futtatható állomány, ún. startup.wav fájl kerül a gépre.

A startup.wav tartalmaz egy scriptet, az pedig létrehoz egy WinUpdate.exe fájlt, amely bekerül a Startup mappába. Amikor ezután a Windowst ismét elindítják, a WinUpdate.exe letölti az akkor még updater.exe-nek nevezett állományt, amely a Windows Temp mappájába kerül – már aptgetupd.exe néven. Az aptgetupd.exe a W32/Bizex-A féreg legfontosabb összetevője. A féreg bemásolja magát a Windows System mappa Sysmon nevű alkönyvtárába sysmon.exe néven, s a regisztrációs adatbázisba, az Autorun kulcshoz és az alábbi kulcshoz írva önmagát biztosítja, hogy minden rendszerindításkor a féreg futása is elkezdődjön: HKLM\Software\Microsoft\Windows\CurrentVersion\Run\sysmon.

A W32/Bizex-A a következő fájlokat teríti szét a Windows System mappában: icw_socket.dll, ICQ2003Decrypt.dll, java32.dll és javaext.dll.

A féreg a DLL-fájlokat a felhasználó kapcsolatainak küldi szét ICQ-üzenet formájában, és a megfertőzött gépeken a fenti DLL-ek kutatnak, kémkednek a felhasználó adatai, elsősorban banki információi után. Különösen azoknak a „keystrokes log"-oknak a tartalma érdekli, amelyekben utalás található az alábbi listára:

Acceso a Banca por Internet
Accueil Bred.fr > Espace Bred.fr
American Express UK – Personal Finance
Banamex.com
baNK
Banque
Banque en Ligne
Barclaycard Merchant Services
Collegamento a Scrigno
Commercial Electronic Office Sign On
Credit Lyonnais Interacti
CyberMut
E-gold Account Access
E*Trade Log On
Home Page Banca Intesa
LloydsTSB online – Welcome
Merchant Administration
Page d'accueil
Secure User Area
Suncorp Metway
Tous les produits et services
VeriSign Partner Manager
VeriSign Personal Trust Service
Wells Fargo – Small Business Home Page

Az információt azután a féreg tárolja, és FTP-n küldi tovább egy távoli szerverre – amelyet a vírus írója ellenőriz.

Maszk, avagy hogyan védekezzünk?

A védekezés alapja a gép biztonsági rendszerének, a víruskereső adatbázisának, valamint az operációs rendszernek az állandó frissítése, javítása. A komputeren futó antivírusprogram kellő frissítés és megfelelő beállítások mellett az állománymozgások miatt elvileg észleli a kórokozót. Ennek esélyét növelhetjük azzal, ha antivírusszoftverünket úgy állítjuk be, hogy a kiemelten ellenőrizendők közé felvesszük ICQ programunkat.

Néhány antivíruscég a csevegőprogramokhoz speciális, önálló antivírusprogramként funkcionáló terméket adott ki – javasoljuk ezek letöltését és installálását is. Nagy előnyük, hogy önálló egységként, a rendszert védő programtól függetlenül frissítik adatbázisukat, s a vírusellenőrzést, -keresést és -irtást csak az adott programra, jelesül az ICQ-ra koncentrálják. Következzenek tehát lelőhelyük megjelölésével:

RAV Antivírus
http://www.ravantivirus.com/pages/home.php

AntiVirus BitDefender Free Edition for ICQ
http://www.johannrain-softwareentwicklung.de/bitdefender_antivirus_free_edition_pour_icq.htm

AntiVirus eXpert (AVX) for ICQ 1.1 (Central Command)
http://www.krstarica.com/eng/software/index.php?kategorija=Antivirus&sifra=AVX+for+ICQ
http://www.krstarica.com/eng/software/index.php?url=ftp://ftp.avx.com/avx4icq/avx4icq.exe&ime=AVX
ftp://ftp.avx.com/avx4icq/avx4icq.exe

RAV AntiVirus for ICQ
http://www.shareup.com/free-download.php?id=2863&ref=RAV_AntiVirus_for_ICQ-download-2863.html

Avast! Antivirus Software
http://www.avast.com/i_idt_86.html

E víruskeresők kiváló megoldások, de nem szabad megfeledkezni arról, hogy önálló programok, így pontosan annyi törődést igényelnek, mint más hasonló szoftverek, például ugyanúgy kell frissíteni az adatbázisukat. És még valami: tanácsaink megfogadása megvédheti az ICQ-n terjedő vírustól, de attól nem, hogy hamis üzenettel egy weblaphoz csalják, és onnan letöltse azt...

Megelőzni a bajt

Korszerű vírusvédelem

Hogyan védekezhetünk az egyre szaporodó vírusok ellen? Meddig képesek a vírusirtócégek tartani a lépést a gyorsuló ütemmel? Ma egy kórokozó felfedezése és a megfelelő ellenszer megtalálása között csak néhány óra telik el, mégis kialakulhatnak tömeges, világméretű járványok, fertőzések. Milyen okok állnak a háttérben, és milyen technológiával lehetne még többet tenni a vírusok ellen? – ezekről a kérdésekről beszélgettünk Tóth Árpáddal, *a Network Associates McAfee Security magyarországi képviselőjével és* Barna Tamással, *a cég kelet-európai műszaki vezetőjével.*

SZÉLL ANDRÁS

– Hogyan áll ma a verseny a vírusok készítői és az antivíruscégek között? Ki van előnyben?

Tóth Árpád: – A MyDoom ismét rávilágított arra a tényre, hogy egyre szűkül az időrés egy rosszindulatú kód megjelenése és a fertőzés tömeges elterjedése között. Ez egyben a vírusirtó technológia korlátját is jelenti, hiszen a kórokozó megjelenését követően egy bizonyos időtartam – ami ténylegesen csupán néhány óra – mindenképpen szükséges a vírusirtócégek reagálásához. Ugyanezzel a problémával küzdenek a behatolásdetektáló rendszerek fejlesztői is. Fény derül egy sérülékenységre, de az azt kezelő megoldások csak egy-két órával, esetleg egy nappal később állnak rendelkezésre. Ezalatt történnek meg a fertőzések, és úgy tűnik, hogy ezt a – valójában nagyon rövid – reakcióidőt nem lehetséges tovább csökkenteni. A közelmúltban azonban megszületett egy technológia, amely megoldást nyújt a problémára. A jövő informatikai biztonsági rendszerének kulcsa a behatolásmegelőzés lesz. Úgy gondolom, hogy ez az a terület, amely felé minden informatikai biztonsággal foglalkozó cégnek el kell mozdulnia.

– Szavaiból ítélve ezt nyilván Önök is megtették...

T. Á.: – Természetesen, sőt élenjárók vagyunk a behatolásmegelőzésben. Már az elmúlt év végén készen állt technológiánk, amelyet éles környezetben is kipróbáltunk. Entercept nevű megoldásunk, amely egy végponti alapú behatolásmegelőző rendszer, például képes volt az elmúlt év legnagyobb vírusát, a Slammert még az előtt feltartóztatni, hogy azt bármely antivíruscég egyáltalán azonosította volna. Az Intruvert termékcsalád tagjaival a nagy sebességű hálózati forgalmat tudjuk valós időben szűrni, s megtalálni a támadásokat akár az alkalmazásokhoz kapcsolódó protokollok csomagjaiban is. Ma már tisztán látjuk, hogy ebbe az irányba kell haladnunk. Elébe kell menni a dolgoknak, meg kell előzni a bajt, nem pedig futni utána.

Tóth Árpád: „A jövő informatikai biztonsági rendszerének kulcsa a behatolásmegelőzés lesz."

Fotó: Walkó Boglárka

– Milyen technológián alapul a behatolásmegelőzés?

T. Á.: – A megelőzésre irányuló technológiák komplexek, nem egyféle módszert használnak. Nyilván képesek arra, hogy egy adatbázis alapján kiszűrjék a már ismert támadásokat, de a kulcskérdés az ismeretlen támadásokkal szembeni védekezőképességük. Ennek érdekében részben viselkedéselemzést alkalmaznak, tehát megnézik, hogy egy ismeretlen kód futtatása során milyen események fognak bekövetkezni. Másik módszer a forgalomelemzés: megvizsgálják, hogy egy adott pillanatnyi forgalom mennyire jellemző arra a környezetre. Ha például a számítógép egy adott portjának forgalma annak ellenére hirtelen megnő, hogy arra a környezetre ez nem jellemző, akkor a rendszer riaszt. A harmadik módszer a protokollelemzés – és még sorolhatnám. A lényeg, hogy a hangsúly a bajok megelőzésén van, és ezt képesek vagyunk ténylegesen megtenni.

– Milyen hatással volt a MyDoom a McAfee Security ügyfeleire? Érkeztek Önökhöz visszajelzések?

T. Á.: – Rendszeresen frissítő ügyfeleinknél a vírus természetesen nem tudott kárt okozni, így nem tudok borzalmas történeteket mesélni, de azért említenék két példát. Az első a vírus elterjedtségét mutatja: egy pénzügyi szektorban működő, nagyobb vállalati

ügyfelünkhöz beérkezett e-mailek közel fele MyDoommal fertőzött volt, ami persze azt is jelentette, hogy a rendes e-mail forgalom jócskán megugrott.

A másik példa sajnos szomorú, és rávilágít a felhasználók informatikai tudatosságának szerepére: a fertőzés idején felhívott minket egy régi ügyfelünk, azzal, hogy nem működik a vírusirtó rendszere. Kiderült, hogy évekkel ezelőtt abbahagyta termékeink licencelését, frissítését, így egy olyan rendszer futott nála, amelynek támogatását már régen befejeztük. Ez természetesen nem védte meg a mai vírusoktól.

Barna Tamás: „Minden nagyobb vírusjárvány után azonnal ingyenes online közvetítéseket szervezünk, hírleveleket adunk ki."

Barna Tamás: – Az említett példa is mutatja, hogy milyen fontos a kérdéskör humán oldala. Azt gondolom, hogy a MyDoomhoz hasonló férgek ellen közös fellépésre van szükség. Azaz nem elég, ha mi a megelőzésre helyezzük a hangsúlyt, maguknak a felhasználóknak is így kell tenniük. Ehhez viszont szükség van az oktatásukra. Meg kell ismerniük az internet szabályait, a világhálóról érkező fenyegetéseket. A MyDoom esetében például nekik kellett elindítaniuk a csatolt állományban érkező fájlt – a képzetlen felhasználók nélkül a vírus el sem terjedhetett volna. Nagyon fontos tényező tehát a felhasználó tudása, képzettsége és hozzáállása.

– Mit tesznek Önök a felhasználói kultúra fejlesztése érdekében?

B. T.: – Minden nagyobb vírusjárvány után azonnal ingyenes online közvetítéseket szervezünk, hírleveleket adunk ki. Ez a képzés és a riasztás kombinációja. Mi rendelkezünk a legnagyobb víruskutató csoporttal: az AVERT (AntiVirus Emergency Response Team) a világ minden részén végzi munkáját. Amikor egy vírust találnak, rögtön leírják annak karakterisztikáját: hogyan terjed, milyen támadást kísérel meg, és miként lehet ellene védekezni. Ha valaki jelentkezik az AVERT ingyenes hírleveleire, rögtön tudni fogja, hogyan kell védekeznie a különböző fenyegetések ellen.

Fontos tehát, hogy tudatosan odafigyeljünk a veszélyekre, és védekezzünk ellenük. Biztonsági szabályzatok ma már szinte minden nagyobb cégnél találhatók. Azonban nem elég ezeket megírni, frissíteni; naprakésznek is kell lenniük, valamint be kell őket tartani és tartatni. Ugyanez igaz az egyéni felhasználókra. A vírusirtó szoftvereket, tűzfalakat stb. mindig frissíteni kell.

– Miben különböznek a mai fenyegetések a korábbiaktól?

B. T.: – Lényegesen komplexebbek. Az úgynevezett összetett fenyegetések – amilyen a MyDoom is – jellemzői például, hogy a mass mail, azaz a tömeges levél technológiájával terjednek, hátsó ajtót nyitnak a megfertőzött rendszereken, szolgáltatásmegtagadást okoznak, és adott esetben zombiként viselkednek, azaz valós címekre valótlan tartalmú leveleket küldenek. Az ilyen fenyegetések ellen már csak preventív módon lehet védekezni, és itt vissza is tértünk az említett behatolásmegelőző rendszerek fontosságához.

A NAI

A Network Associates története 1989-ig nyúlik vissza, amikor *John McAfee*, az alapító atya úttörő munkája alapján kifejlesztették az első olyan szoftvereket, amelyek elektronikusan osztottak el adatokat különböző piacok között. A McAfee Associates 1990-ben mutatta be a VirusScan termékvonalat, a világ első integrált, online antivírus-megoldását.

1997-ben a McAfee Associates és a Network General összeolvadásával létrejött a Network Associates International (NAI). Ma a cég integrált szoftvercsomagjai vegyes hálózatok teljes adminisztrációjára és adatvédelmére alkalmasak, nemcsak vírusvédelmi, hanem tűzfal-, sérülékenységelemzési, behatolásmegelőzési, hálózatiforgalom-analizálási és felügyeleti megoldásokat kínálva felhasználóinak világszerte.

A cég sikerét mutatja, hogy termékei következetesen kimagasló teljesítményt nyújtanak a mérvadó független tesztlaborvizsgálatok során, és világszerte több mint 100 millió felhasználó alkalmazza azokat, akik közé tartozik a világ legjelentősebb cégeinek (a Financial Times 100-as listájának) 90 százaléka. Ez nem meglepő, hiszen az AVERT a legnagyobb víruskutató csapat, amely több mint 90 főből áll, s a nap 24 órájában azon fáradozik, hogy a világon bárhol felbukkanó vírusokat azonosítsa, és kidolgozza az ellenszerüket. Az érdeklődők közvetlenül is igénybe vehetik a kutatók segítségét az ingyenes és automatikus vírusklinika webcímén: **www.webimmune.net/default.asp**.

Novarg/MyDoom

Mit kell tudniuk a vírusról a vezetőknek?

A Novarg/MyDoom (más néven w32.Novarg.A@mm vagy w32.Mydoom@mm) levélbombázó féreg. E-mailben érkezik, amelynek tárgysora „Mail Delivery System", „Test" vagy „Mail Transaction Failed" lehet. Egy trükkel próbál behatolni a címzett rendszerébe: a felhasználó általában nem nyitja meg a .exe kiterjesztésű fájlokat, de valószínűleg megteszi ezt a .zip fájlokkal – és pontosan ez az, amire a féreg írója számít.

LINDA MCCARTHY – vezető védelmi tanácsadó, Symantec Corporation

A féreg létrehoz néhány rendszerfájlt, önmagát pedig a felhasználó rendszerkönyvtárába másolja, és úgy változtatja meg a rendszerleíró adatbázist, hogy a következő indításkor lefusson. A dolog azonban ennél jóval bonyolultabb, mivel az újonnan létrehozott rendszerfájlok lehetővé teszik, hogy a féreg támadást indítson, illetve a fertőzött rendszerből egy hátsó ajtón keresztül titkos adatokat lopjon el. Egy billentyűzésnaplózó program telepítésével pedig ellophatók a jelszavak, alkalmazásokhoz lehet hozzáférni, stb.

Sarah Gordon vírusszakértő, a Symantec védelmi kutatója így írja le a levélbombázó férgek hatását: „A Melissa 1999-es megjelenésétől kezdve az egyre bonyolultabbá és egyre gyakoribbá váló levélbombázó férgek folyamatosan fenyegetik a vállalkozásokat és a magánfelhasználókat. Az új, gyorsan terjedő vírusok úgy gyakorolnak hatást a megfertőzött cég üzletmenetére, hogy elvonják a hálózati erőforrásokat, túlterhelik a hardvert, és megbénítják a forgalmat. Emellett titkos információkat fedhetnek fel, és a rendszer általános védettségét veszélyeztethetik. Mivel a vállalkozások természetüknél fogva egymástól függnek, ha ilyesmi történik, az sok más cégre is hatással lehet, még azokra is, amelyeket közvetlenül nem érintett a fertőzés."

Ezek a veszélyforrások a nap mint nap megjelenő új változatok következtében folyamatosan fenyegetnek. 2004-ben pedig még bonyolultabb és gyorsabban terjedő kórokozókra számíthatunk. A vezetőknek gondoskodniuk kell arról, hogy e veszélyek elhárítására megtegyék a megfelelő intézkedéseket. Tisztában kell lenniük az üzletmenetre gyakorolt hatásról, és biztosítaniuk kell, hogy kidolgozott szabályok álljanak rendelkezésre a megfelelő válaszintézkedésekhez.

Az üzletre gyakorolt hatás

A 3.x-változatok kivételével az összes Windows rendszer érintett a kérdésben (meg nem támadott rendszerek: DOS, Linux, Macintosh, OS/2, Unix, Windows 3.x). A féreg hálózaton keresztül, önmagát hamis néven az átviteli könyvtárba másolva is terjed. 2003 első felében az ilyen veszélyforrások száma 400%-kal nőtt az egyenrangú hálózatokon és a közvetlen üzenőrendszerekben.

A Novarg/MyDoom féreg a Santa Cruz Operation (**www.sco.com**) ellen szolgáltatásmegtagadási (DoS) támadást kísérel meg, feltehetően válaszul a vállalat nyílt forráskóddal szembeni akcióira. Hatása érezhető az egész világon, de az Egyesült Államokban fokozottan. Nagymértékben fertőzött az EMEA, Japán és Ázsia csendes-óceáni térsége. A Novarg/MyDoom bizonyos tartományneveket tartalmazó címekre, így az informatikai gyártóknak, bizonyos kormányzati és katonai szervezeteknek, valamint egyetemeknek nem küld e-mailt. Ennek az lehet a magyarázata, hogy a vírus addig, amíg a szolgáltatást lehetetlenné tevő támadás el nem indul, „mélyrepülésben" kívánja kikerülni a víruselhárító és operációs rendszereket gyártó cégeket, valamint az éber katonai és kormányszerveket.

Mire kell odafigyelni?

A Novarg/MyDoom olyan hátsó ajtót tartalmaz, amely számos TCP-portot figyelve az ezekre küldött programokat képes fogadni és futtatni. A féreg továbbá levélszemét-továbbítóként is tevékenykedhet. Hogy megbízhatóbban működjön, saját névszerver-ügyfelet (DNS) és levéltovábbító modult (SMTP) is tartalmaz. Megpróbálja rávenni a felkészületlen felhasználót, hogy megnyissa a különféle nevű csatolmányokat (.exe, .pif, .scr és .zip).

A víruselhárító szoftverek használata nemcsak a cégek férgek elleni védelmét segíti elő, hanem a terjedés mértékének csökkentését is szolgálja. A vezetőknek ugyancsak fontolóra kell venniük a védelem (a tűzfalak, a víruselhárítás és a behatolásérzékelés) integrált kezelését is.

A Symantec azt javasolja, hogy a vállalati ügyfelek az átjárónál, a csatolmányok és a levelek tárgysora alapján akadályozzák meg a fertőzésgyanús levelek továbbjutását. A felhasználók pedig ne nyissák meg a nem várt csatolmányokat.

Kapcsolódó webcímek:
www.symantec.com/avcenter/venc/data/w32.novarg.a@mm.html
securityresponse.symantec.com/avcenter/venc/data/w32.novarg.a@mm.removal.tool.html

Biztonságtechnika felsőfokon

Komplex infokommunikációs megoldások a Matávnál

Az elmúlt évek kedvelt szófordulata, a konvergencia egyre inkább kezd gyakorlattá válni a vállalatok életében, napi működésében is. A korszerű üzletvitelhez nem egyszerűen távközlési vonalakra és számítástechnikai eszközökre van szükség, hanem az ezek vívmányait ötvöző komplex megoldásokra, amelyek ráadásul nem csupán a folyamatok egy részét gépesítik, hanem együttesen kezelik a sokszor egymásra épülő tevékenységek körét. A Matáv november óta hat különböző megoldáscsomagot kínál üzleti ügyfeleinek, köztük egy biztonsági megoldást is.

A Szentlőrinc-Ormánság Takarékszövetkezet a komplex biztonsági csomagból december közepétől veszi igénybe a videomegfigyelő rendszereket és egyéb biztonságtechnikai megoldásokat. *Bátor Lászlóné,* a takarékszövetkezet elnökhelyettese a korszerűsítés egyik indokaként említette, hogy a pénzügyi intézmények ellen elkövetett erőszakos cselekmények miatt előtérbe kell helyezni az ügyfelek és a pénzintézeti dolgozók biztonságát. Ezen túlmenően a pénzváltási tevékenység szabályozásáról szóló törvény követelményei között szerepel a kamerával rögzített képek ötven napig történő megőrzése, tárolása is. Ez a korábbi módon, analóg videokazettákkal meglehetősen körülményes és költséges, ráadásul a képminőség is hagy kívánnivalót maga után – érzékelteti a problémákat a szakember. „Több lehetőséget megvizsgáltunk, míg végül a Matáv komplex ajánlatát tartottuk a legelőnyösebbnek." A Matávval korábban kialakult jó kapcsolat mellett érvnek számított, hogy nem csupán egy problémára kínáltak megoldást, hanem azt tökéletesen a bank komplex biztonságtechnikai rendszerébe illesztették. Az eddig négy vidéki fiókban telepített (és további tizenegy kirendeltségnél tervezett) digitális biztonsági videorendszer előnyei között szerepel, hogy a különböző településeken működő bankfiókokat összekötő – eddig csak banküzemi célra igénybe vett – adatkommunikációs rendszeren (matávos bérelt vonalakon) keresztül többletköltség nélkül lehet egy központi helyről „megfigyelni" a kirendeltségeken zajló eseményeket, távprogramozni a rendszert, archiválni és visszakeresni a rögzített felvételeket. Mindezeken túl a digitális videorendszer az elektronikai védelmi megoldásba integrálva a kiváltott riasztási/jelzési típusok alapján biztonsági szempontból mindig a leghatékonyabb üzemmódban képes a képrögzítésre és a jeltovábbításra.

A Szentlőrinc-Ormánság Takarékszövetkezetnél üzembe helyezett rendszer referenciaként szolgálhat más pénzintézetek és felhasználók részére is, így a Matávval közösen lehetőséget teremtenek a takarékszövetkezeti és bankbiztonsági szakemberek részére a kiépült rendszer megtekintésére, a megoldás előnyeinek megismerésére.

A Matáv nemcsak takarékszövetkezetek adatátviteli és biztonságtechnikai rendszerének fejlesztését segíti. *Cseh Zoltán,* a társaság Üzleti Megoldások Üzletágának menedzsere a további lehetőségek között említi az ügyfélkapcsolati, szállodai, kereskedelmi láncoknak kínált megoldásokat, a távoli elérést, illetve a megosztott internetezést szolgáló lehetőségeket.

„Nem bíztuk a véletlenre a piacra kerülő megoldáscsomagok kialakítását" – számol be a tudatos tervezésről a megoldásmenedzser. „Megvizsgáltuk a konkrét piaci igényeket és a valós üzleti problémákat, s a széles körű felmérés eredményeként körvonalazódott az első ütemben piacra kerülő megoldások köre."

A megfogalmazott igények olyan komplex infokommunikációs megoldásokra világítottak rá, amelyek teljes mértékben megfelelnek az azokat igénybe vevő cégek, vállalkozások ilyen jellegű törekvéseinek. Az egyes csomagok moduláris felépítésüknek, a részmegoldások pedig önálló működésképességüknek köszönhetően lehetőséget kínálnak ütemezett megvalósításukra, valamint egyedi, cégre szabott alkalmazások összeállítására.

A komplex megoldások új eleme, hogy az ügyfelek egy helyről, egy kézből rendelhetik meg az igényeikre szabott megoldáscsomagokat, vagyis a Matáv fővállalkozói tevékenységet végez. Így hangsúlyossá válik a megoldások kidolgozásában részt vevő vállalkozások (BCN, SafeCom, Cardnet, Compargo, X-byte, MatávCom) összehangolt munkája. Még figyelemreméltóbb, hogy a nemzetközi piacon is elismert, élenjáró vállalkozások (IBM, Microsoft, HP, Avaya, Albacomp) közreműködését sikerült ötvözni a rendszerek kialakítása során. A partnerekkel való együttműködés garanciát nyújt arra, hogy többéves tapasztalataik és már vizsgázott megoldáselemeik – beépülve az egyes csomagokba – hatékonyan támogassák az alkalmazók üzletmenetét.

A Matáv Üzleti Megoldások Üzletága joggal mondhatja e stratégiai megállapodások után: „szaktudásunk széles körű kompetenciával, nemzetközi tapasztalatokkal bővült a rendszerintegráció területén."

Száz százalék kényelem, száz százalék biztonság

Axelero Internet Biztonság

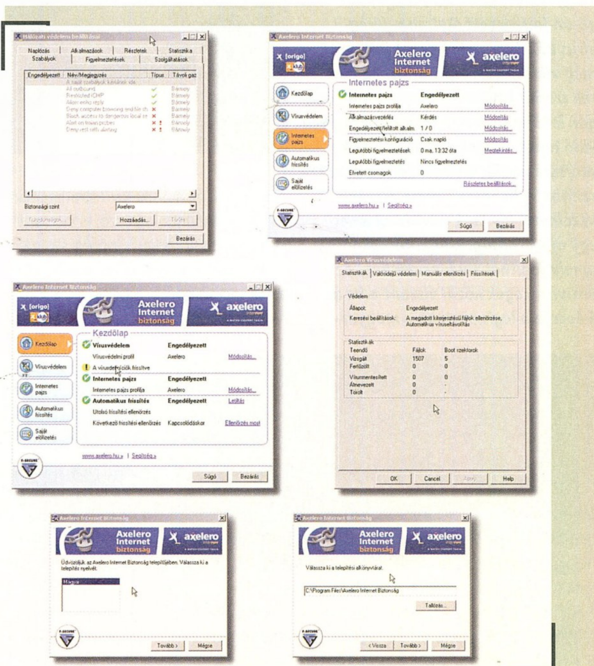
Február 10-én az F-Secure Corporation és az Axelero Internet közös sajtótájékoztatón jelentette be egy Magyarországon eddig ismeretlen biztonsági szolgáltatás elindulását. Az F-Secure Corporation „security as a service" (biztonság mint szolgáltatás) elnevezésű szolgáltatásmodelljére épülő megoldás keretében az Axelero ADSL-internetelőfizetői havi ezerforintos díjért automatikusan frissülő vírusvédelmet és tűzfalat használhatnak számítógépeikben. Ez a szolgáltatás – amely árát tekintve a dobozos szoftverekkel teljesen versenyképes – segíthet a magyarországi felhasználóknak, hogy stressz nélkül, hatékonyan és legálisan védekezzenek a napjainkra igencsak elszaporodott vírusok ellen.

SZÉLL ANDRÁS

A vírusokkal szembeni védekezés mára majd minden számítógép-felhasználó – legyen az magánszemély vagy vállalat – megkerülhetetlen feladatává vált. Kivételt csak azok a kevesek képezhetnek, akiknek számítógépe semmilyen módon nem kommunikál más komputerekkel, külső adathordozókkal. Akik viszont az internetre is kimerészkednek, jobban teszik, ha erre csak megfelelően konfigurált és frissített tűzfal, valamint vírusirtó védelmével vállalkoznak.

A biztonsági problémákra megoldást jelenthet az Axelero Internet és az F-Secure Corporation együttműködésével útjára bocsátott Axelero Internet Biztonság nevű szolgáltatás, amely hatékony védelmet nyújt a személyi számítógépeket érő különféle külső támadásokkal és vírusokkal szemben. A Magyarországon egyedi konstrukcióban kínált szolgáltatást az Axelero minden jelenlegi és valamennyi új hozzáférést vásárló előfizetője egyaránt igénybe veheti, havi nettó ezerforintos díj ellenében. Az Axelero új akciója révén a február 16. és március 31. között ADSL Profi hozzáférést vásárlók ingyenesen jutnak hozzá. Az F-Secure tapasztalatai szerint a bevezetést követő első évben a szolgáltatást az ISP-k előfizetőinek tíz-tizenöt százaléka veszi igénybe.

Az Axelero Internet Biztonság lényege, hogy vírusvédelmi és tűzfalszolgáltatásokkal látja el az otthoni felhasználókat, emellett munkaállomás alapú szolgáltatásokat is nyújt a kis- és középvállalatok részére. Az F-Secure „security as a service" koncepciója révén automatikus adatbiztonsági frissítésekkel látja el a felhasználókat, naponta kétszer, közvetlenül az F-Secure szerveréről.

A magyarországi bevezetést közel három hónapos előkészítő munka előzte meg, melynek során az F-Secure az Axelero igényeihez igazította az internetszolgáltatók számára kialakított – többek között Németországban, Franciaországban, Finnországban és Csehországban is több szolgáltatónál alkalmazott – termékét. A megoldás érdekessége, hogy havidíjas konstrukcióban érhető el, így az ügyfél akár egy-két hónapra is előfizethet rá. A harminc napig használható ingyenes próbaverziót az előfizetők az Axelero weboldaláról tölthetik le, majd a szolgáltatótól kapott regisztrációs kóddal hosszabbíthatják meg a használatát.

A további részletekről *Kimmo Alkio*, az F-Secure Corporation alelnöke számolt be lapunknak, aki az esemény tiszteletére hazánkba látogatott.

Biztonság mint szolgáltatás

– Ma az ismert vírusok száma mintegy kilencvenezer, és hatékonyságuk is egyre növekszik. A 2004. január 26-án felfedezett MyDoom féregvírus közel egymillió gépet fertőzött meg világszerte, és hazai szakemberek szerint ez a szám Magyarországon is több tízezerre tehető. Nyilvánvaló tehát, hogy a védekezés csak professzionális, a vírusokat globális szinten nyilvántartó rendszerekkel kezelhető. Így csak üdvözölni lehet egy új biztonsági szolgáltatást, amely segíthet a védekezésben. Az antivíruscégek közül viszont nem az F-Secure a legismertebb a magyarországi egyéni felhasználók számára. Joggal gondolom, hogy az új szolgáltatástól elsősorban márkanevük erősítését várják ebben a szegmensben?

– Úgy vélem, hosszú távú stratégiában kell gondolkodnunk. Először is biztosak vagyunk abban, hogy minőségi szolgáltatást nyújtunk. Másodszor abban is biztosak vagyunk, hogy partnerünknek, az Axelerónak ugyancsak érdeke az együttműködés, mert a szolgáltatás segítségével magasabb szinten tudja kiszolgálni ügyfeleit. A mi üzleti érdekeink ezek után következnek. Más országok példái azt mutatják, hogy beletelik fél évbe, egy évbe, mire kiépül egy jelentősnek mondható felhasználói bázis. Igaz, hogy Magyarországon erősebb a pozíciónk a kormányzati, nagyvállalati szektorban, mint az egyéni felhasználók piacán. Szolgálta-

Az F-Secure

Az F-Secure Corporation az interneten, illetve a mobilhálózatokon keresztül terjedő vírusok és más férgek ellen biztosít hatékony védelmet otthoni és vállalati felhasználók számára. A cég díjnyertes termékpalettáján megtalálhatók különféle antivírus-, behatolásvédelmi, fájltitkosítási és hálózatbiztonsági termékek. Az 1988-ban alapított F-Secure 1999 novembere óta szerepel a helsinki tőzsdén. A cég központja Finnországban, Helsinkiben található, de irodákat működtet az Egyesült Államokban, Franciaországban, Németországban, Svédországban, az Egyesült Királyságban és Japánban is. Az F-Secure tevékenységét a világ több mint ötven országában működő, értéknövelt szolgáltatásokat nyújtó viszonteladói és terjesztői hálózat segíti. Termékei a főbb internetszolgáltatókon – például a Deutsche Telekomon – és a vezető mobileszközgyártó cégeken – például a Nokián – keresztül is elérhetők.

tásainkat három szegmensnek kínáljuk. Az első a kormányzati, a nagyvállalati szektor. A második az ISP-k köre, míg a harmadik a végfelhasználóké. Az internetszolgáltatókon keresztül nyújtott szolgáltatásunk tehát valóban jó eszköz arra, hogy márkanevünket a végfelhasználók körében is erősítsük.

– Egy megoldás megismertetése több tízezernyi végfelhasználóval általában sok költséggel jár. Az Axelero Internet Biztonság szolgáltatás esetében ki viseli a marketingköltségeket?

– Leginkább abba kellett invesztálnunk, hogy termékeinket az Axelero igényeinek megfelelően testre szabjuk, magyarítsuk. Természetesen a technológiába is befektetünk nap mint nap, ezt szinte mondanom sem kell. Kutatásokat végzünk, frissítjük az adatbázisokat, más szóval folyamatosan mindent megteszünk azért, hogy felhasználóink a világ minden táján állandó biztonságban legyenek. A szolgáltatás közvetlen marketingköltségeit így legnagyobb részben az Axelero viseli, ezáltal pedig eloszlanak a költségek a két cég között.

– Magyarországon más internetszolgáltatókkal is terveznek hasonló megállapodást?

– Pillanatnyilag nem. Nem hiszünk a kizárólagos szerződésekben, viszont hiszünk abban, hogy egy szerződés alapjának a bizalomnak kell lennie. Franciaországban, Németországban is a legnagyobb szolgáltatókkal állapodtunk meg.

Kapcsolódó webcím:
www.f-secure.com/products/pex/enduser-benefits.shtml

– Miért gondolják, hogy az Axelero megbízható cég?

– A lényeg a szolgáltatások iránti elkötelezettség. Abban az esetben működünk együtt egy internetszolgáltatóval, ha annak üzleti stratégiája azon alapul, hogy az egy felhasználóra eső nyereségét az úgynevezett értéknövelt szolgáltatások segítségével kívánja növelni. Ez hosszú távra is megteremti a két cég elkötelezõdését egymás iránt.

– Nem titok, hogy az Axelero szintén alaposan megvizsgálta, melyik antivíruscéget válassza partneréül. Véleménye szerint milyen érvek szóltak az F-Secure mellett?

– Úgy gondolom, hogy egyedülálló megoldással rendelkezünk, amely teljes mértékben bebizonyította megbízhatóságát. Mi üzemeltetjük a háttérrendszert, és biztosítjuk, hogy a felhasználói kulcsok csak a valóban fizető ügyfelek számára legyenek aktívak. Ez a rendszer tehát több mint egy termék, amit versenytársaink is kínálnak. Ráadásul a termékek szintjén ugyancsak igazodunk az internetszolgáltató stratégiájához. Az Axelero Internet Biztonság magyarított szolgáltatás, és tükrözi az Axelero arculatát. Mi tehát segítünk az internetszolgáltatónak az üzlet menedzselésében. Mindezek mellett antivírus- és tűzfaltermékeink világszerte bizonyítottak, amit az elnyert díjak is mutatnak. Hozzátehetem, hogy vállalatként tekintettel vagyunk a kulturális különbségekre. Finn gyökerekkel rendelkező cégként megértjük, mit jelent az, hogy a mai üzleti világban különböző kultúráknak kell együtt dolgozniuk.

– Tervezik, hogy a jövőben kibővítik az együttműködés körét, felvéve más termékeket is a szolgáltatási palettára?

– Ma két termék része a szolgáltatásnak: az antivírus- és a tűzfalmegoldásunk. Lehet, hogy a közeljövőben mások is melléjük kerülnek. Ilyen az antispam-megoldás, a szülői és a tárcsázásfelügyelet. Az antispam a kéretlen reklámlevelek elleni védekezést oldja meg, a szülői felügyelet biztosítja, hogy a számítógép ne jelenítsen meg illegális vagy kiskorúak számára nem javasolt tartalmakat, a tárcsázásfelügyelet pedig védelmet nyújt az olyan programok ellen, amelyek a felhasználó tudta nélkül kezdeményeznek – általában emelt díjas – hívást a számítógépről.

Új veszélyek

Biztonságtechnikai kockázatok 2004-ben

Az idei évből eltelt hónapok eseményei alapján képet kaphatunk arról, hogy milyen veszélyek fenyegetik az információkat ebben az esztendőben. Nemcsak az adatok fizikai sértetlenségét vesszük számításba, hanem minden olyan lehetőséget, amely az informatikai integritást és szabadságot veszélyezteti.

KIS JÁNOS

Sokan azt hiszik, hogy a legnagyobb veszélyt a vírusok jelentik, pedig ez már régen nincs így az informatikában. A vírusok és a technológiai jellegű fenyegetések nagyon jól felmérhető kockázatot jelentenek, amelyek kezelhetők.

Mindenképpen új és jelentős veszélyforrás viszont a mobileszközöket – nemcsak a PDA-kat, hanem az alkalmazásokat futtató telefonokat is – fenyegető vírusveszély. Paradox módon ennek oka csak részben keresendő a sebezhetőségi faktor növekedésében, másik jelentős tényezője a szolgáltatói magatartásban rejlik. Ugyanis a korábbi időszakkal ellentétben kezdenek megjelenni a felhasználókat érintő olyan korlátozások, amelyek egyre jobban akadályozzák az embereket a használatban. Ilyenek az egyes szolgáltatók által elrendelt és technikailag megvalósított alkalmazási korlátozások, amelyek értelmében csak a tőlük vásárolt applikációkat lehet a gépekre telepíteni. Ugyancsak problémát jelent a másolásvédelem – amit a Nokia játékgépe kapcsán tapasztalhatunk –, a digitális szerzőijog-menedzsment, valamint a szokásos, egy adott szolgáltatóhoz való kötés.

Okos felhasználók

Már ez utóbbi esetében is tapasztaltuk, hogy a felhasználók egyre nagyobb része nem tűri a korlátozásokat, és kijátssza azokat. Amihez természetesen az interneten megtalál minden segítséget. De amint az egyre okosabb telefonok tulajdonságait alapvetően meghatározó szoftverek iránti igény nő, a készülékek készítői igyekeznek ezeket tökéletesíteni, bizonyos esetekben akár önmegsemmisítő funkciókat is beépítve az eszközökbe. Ami egyrészt azt jelenti, hogy a felhasználók sok teszteletlen segédeszközzel találkoznak, másrészt a gyártók – egy-egy ilyen korlátozás kikerülésének nyilvánosságra kerülése után – tudatosan változtatják meg a védelmi metódust. Ez viszont fokozza a mobilkészülékek sebezhetőségét, hiszen ily módon egy rosszindulatú programozó akár trójai funkciókat s azokon keresztül gyakorlatilag bármit telepíthet az eszközökre. Az sem zárható ki, hogy a gyártók vagy bizonyos szerzői jogi szervezetek is terjesztenek ilyen rosszindulatú alkalmazásokat a megkerülő műszaki megoldások lejáratására. A következmény pedig horribilis telefonszámla, adatvesztés vagy akár a készülék használhatatlanná válása is lehet.

És ez nem afféle hagymázas rémálom. A Microsoft Xbox játékkonzolja esetében például az ausztrál fellebbviteli bíróság azoknak a felhasználóknak adott igazat, akik kiirtották a gyártó korlátozásait... De ugyanez a háború folyik a Nintendo konzolok esetében is. Ezek a folyamatok és a megjelent Nokia-játéktelefonnal kapcsolatos eddigi fejlemények alaposan valószínűsítik e forgatókönyv megvalósulását.

Megfigyelt tömegek

A számítástechnikában, az internetes gépek világában egyforma veszélyt jelent a Kis Testvér (a magáncégek alkalmazottaik felett gyakorolt ellenőrzési hajlandósága) és a Nagy Testvér (a kormányzatok megfigyelési, szűrési és cenzúrázási kedve). Az előbbinek több irányvonala jelentkezett a közelmúltban. Az egyiket már említettük a rádiótelefonokkal kapcsolatban: a másolásvédelem és a szerzői jogi menedzsment immár intézményessé váló kikerülésének szándéka, ami jogi és informatikai háborúra vezetett a gyártók és a felhasználók között 2003 második felében.

A szoftveraktiválást egyre többen tekintik biztonsági kockázatnak. A felhasználók különösen érzékenyen reagálnak arra, ha az adatbiztonsággal kapcsolatos szoftverek viselkednek így. Magyarországon ez a biztonsági szoftverek piacának lassú átstrukturálódását okozza, aminek alapján az eddig ismeretlen, de aktiválást nem igénylő Panda antivírus immár a közbeszerzésben is piaci tényező. Hasonló indíttatásból tör előre a nem Microsoft alapú operációs rendszerek piaca egész Európában, különösen Németországban.

Kígyót melengetve

A másik veszélyt a reklámokkal kapcsolatos új fejlemények jelentik. Az egyik oldalon megjelentek az egyre újabb kémrobotok, amelyek igyekeznek felderíteni a gép használóinak minél több, minél bizalmasabb adatát, hogy azokat a robotokat gyártó cégek összegyűjtve, adatbázisban árusítsák.

Ezek az ad-ware, illetve spy-ware programok ráadásul az amerikai jogfelfogás szerint nem is jogellenesek. Éppen ezért felfedezésük, eltávolításuk nagyon nehéz. A vírusirtó programok az amerikai ráhatás következtében nem ismerik fel őket, vagy csak részben, ugyanakkor a valóban sikeres eltávolítószoftverek gyártóira nagy nyomás nehezedik, hogy beszüntessék tevékenységüket, mondván: jogsértő, mivel kereskedelmi érdekeket sért.

A trójai és a vírusprogramok is részben ebben az irányban fejlődnek. Kevésbé a tudatos károkozás a céljuk, bár a dolog hagyományaiból következően ilyenre is szép számmal akad példa. Az újabb kártevők már inkább adatlopásra vagy a kéretlen reklámlevelek észrevétlen disztribúciójára, azaz a spamküldésre szolgálnak. Az adatbiztonságnak ez a területe – ahogy azt fentebb már megjegyeztük – talán még rutinból kezelhető, ha megfelelő gyakorisággal frissített antivírusprogramokkal dolgozunk.

A Nagy Testvér

A Nagy Testvér természetesen a terrorizmus elleni harc ürügyén mindent tudni akar, a gyermekek védelme és a szerzői jogra való hivatkozás kapcsán meg mindent szűrni, cenzúrázni szeretne. Itt az amerikai minta terjedése a valószínű, sok olyan megoldással, amelynek hatásait még felmérni sem tudjuk. Ezek megvalósítása minden országban a kormány USA-majmolási és paranoiaindexétől függ. A szimptómák a forgalom naplózásától egészen a webcenzúráig, az anonimitás teljes megakadályozásáig, a felhasználók utáni kémkedésig terjedhetnek. Ezt sok esetben a távközlési szolgáltatások ellenőrzéséről szóló törvénykezéssel indokolják. Az Európai Unióban is szervezés alatt áll egy hasonló szervezet, az Infopol, amelynek aktív jelenléte egyre érezhetőbb, és amelynek kitűzött céljai az amerikai belbiztonsági minisztérium törekvéseivel és a totális éberség projektjével egyre inkább rokon vonásokat mutatnak.

Az emberi tényező

És végül, de nem utolsósorban itt a legnagyobb veszélyforrás, amely az informatika kezdete óta fenyegeti az adatok és a rendszerek biztonságát. Ez pedig nem más, mint maga az ember, aki használja ezeket az eszközöket. Mert hiába a legjobb védelem, a legnagyszerűbb műszaki megoldás, ha az ember buta, gondatlan, nem használja vagy éppen a maga képére alakítgatja azokat. Hiába a legjobb antivírusprogram, ha adatbázisát nem frissítik rendszeresen. Hiába a jó tűzfal, ha kikapcsolják, vagy rosszul állítják be. De ugyanakkor hiába egy cég biztonsági házirendje, ha az a rendszer használatát lehetetlenítí el. A felelősségtől való megszabadulás vágya miatt ez utóbbi gyakorlat egyre általánosabb. Sajnos. És ha mindezek a veszélyek fennállnak, akkor már csak azon csodálkozunk, hogy vajon miért érdemes még foglalkozni ezzel a témával...

Lebutított szoftverek

Ellenőrzött információ a mindennapokban

Az emberek legyenek akaratuktól megfosztott fogyasztók, ellenőrzött birkák! Ez a cél acélos. A világon egyre többen ismerik fel, hogy a „nagy amerikai szoftveróriás" legfőbb törekvése nem az adatbiztonság és a számítástechnika fejlesztése. A valódi cél egyre nyilvánvalóbb: ellenőrizni akarja a világ összes informatikai rendszerét...

KIS JÁNOS

Megerősítették, hogy az Adobe Photoshop csatlakozott az amerikai kormány antiterrorista paranoiájához. A The Inquierben megjelent írás szerint (1.) az új Adobe-szoftverekbe olyan algoritmusokat építettek be, amelyek megakadályozzák, hogy a felhasználók kinyithassák és feldolgozhassák a nagy finomságú biztonsági grafikákat, többek között a bankjegyek képeit.

A szoftvert alkalmazó grafikai stúdiók nagy része verzióbojkottot jelentett be, ami azt jelenti, hogy befagyasztják az eddigi verziók használatát, és nem upgrade-elnek.

A cég beismerte, hogy a Counterfeit Deterrence System kódnévre hallgató szupertitkos technológiát használja, amely felismeri a bankjegyek és a biztonsági nyomtatványok rajzolatát, s megakadályozza, hogy az ezeket ábrázoló képeket kinyissák.

Az eset hatalmas felháborodást váltott ki. Az Adobe illetékeseinek nyilatkozatán mindenki nevetett, mivel a terrorizmus elleni harccal és az amerikai kormányzat nyomásával indokolták lépésüket (2.).

A Photoshop-rajongókat és -felhasználókat tömörítő Photoshop Users Group elnöke, *Stephen M. Burns* is

Biztonságos hardver – ellenőrzött hardver

A Phoenix és a Microsoft a tavalyi év végén elkészítette a BIOS utódját. Ez a legnagyobb kihívás a hardvergyártókkal, valamint a nem windowsos operációs rendszerekkel szemben. Az új BIOS ugyanis nem kevesebbet tesz, mint hogy a Microsoft rendszerét, a Trusted Computing Platformot immár hardverszinten integrálja a számítástechnikai eszközökbe.

A hírt bejelentő – a műszaki témák kommentálásától általában tartózkodó – Der Standard szerint (6.) ez a lépés jelentős veszélyt jelent az informatikára nézve, hiszen egyetlen cég koncepcióját és pozícióját erősíti.

A Phoenix – melynek súlya a BIOS-fejlesztők között majdnem akkora, mint *Bill Gates* cégéé a saját területén – és a Microsoft tavaly októberben jelentette be, hogy közösen dolgozik a PC-rendszerek alapszoftverének, a Basic Input Output Systemnek (BIOS) az utódján. Új funkciója lesz többek között a titkosítás és az azonosítás, valamint az operációs rendszer integrálása. Kritikusok meglátása szerint a Phoenix ezen a téren csakis a Windowsra fókuszál. A fejlesztőcég erre azt válaszolta, hogy a „trustworthy' computing" elve már hardverszinten is szükségessé válik, amivel „megnyugtatóan" lehetne gondoskodni arról, hogy az engedélyezett hardveren csak meghatározott fájlokat lehessen lejátszani.

A dolog következménye, hogy a továbbfejleszthető, szabványos és nyílt architektúrának még a lehetősége is ellehetetlenítődik. Ugyanakkor a szerzői jog digitális menedzsmentjén keresztül kényelmesen megvalósíthatók azok a törekvések, amelyeket *Orwell* olyannyira plasztikusan írt le 1984 című művében. A szerzői jogi menedzsmenttel ugyanis megakadályozható, hogy valaki nem ellenőrzött tartalmat megnézzen, illetve elolvasson.

megdöbbenéssel értesült a hírről, és hangsúlyozta: nem vezet jóra, ha a kormány hatalmát egy kereskedelmi szoftverbe integrálják. A Metafilter levelezőlistán 2004. január 8-án bontakozott ki vita a témáról. Úgy tűnik, hogy a blokkolás a nagy felbontású, azaz a grafikai munkában használható üzemmódokat érinti (3.). Ezzel kapcsolatban megindult a találgatás, hogy hogyan is működhet a rendszer (4.).

Egy biztos: aki bankjegyképet akar használni, annak le kell töltenie azt a hivatalos amerikai weboldalról (5.). Természetesen ott nyilvántartásba veszik (mint gyanús alakot?), a grafika pedig úgy-ahogy, nagy vonalakban alkalmas arra, hogy felismerjük rajta a dollárt.

A forgatókönyv

Ne feledjük, hogy gondosan megtervezett forgatókönyv szerint zajlanak az események! Idézzünk fel közülük néhányat!

Az első lépés az volt, hogy a Xerox kidolgozta a digitális vízjel típusú rejtett azonosítók szabványát és alkalmazási technológiáját. Megjelentek azok a változatok, amelyek nyomtatott képbe rejtve is visszaolvashatók.

Ezt követően kötelező lett a színes fénymásolók felszerelése olyan rejtett azonosítókkal, amelyek segítségével megállapítható, hogy a fénymásolat melyik gépen készült. Később olyan mechanizmussal is ellátták őket, amelyek nem engedik a bankjegyek és más biztonsági nyomtatványok másolását. A HP most ilyen mechanizmus beépítését tervezi minden új nyomtatójába.

A harmadik lépés volt az internetes képek azonosító vízjellel történő ellátása. A digitális fényképezőgépeknek kötelező egyedi azonosítójukat belekódolni a képekbe. Az USA-ban kötelezővé tették a mobiltelefon azonosítójának IMEI-kódolását az MMS-ekbe. Az amerikai hatóságok megtiltották a digitális tévéműsorokról másolatot készítő berendezések forgalmazását, gyártását, s kötelezték a rádió- és tévéadókat, hogy a sugárzott programokat digitális vízjellel lássák el. Szorgalmazzák az IP v6-ot, mert azzal a jelenlegi IP-struktúrával szemben digitális országhatárok definiálhatók.

Végül pedig hivatalosan megjelentették és propagálják a beültethető személyi igazolványt az USA-ban, Brazíliában és Mexikóban.

E folyamat része az Adobe lépése is.

Azonban van még remény. Olaszországban a legfőbb bírói fórum a közelmúltban állást foglalt, miszerint nem bűncselekmény a digitális „lebutítások" eltávolítása az egyes eszközökből. Ez egy adott ügyben a számítógépes konzolok „felokosítását", „chipelését" jelentette, ami itthon sajnos bűncselekménynek számít. Svédországban a legfelső bíróság felmentette azt a diákot, aki a DVD kódolását publikálta. Ausztráliában szintén legális a konzolok chipelése. A „szabadságharc" tehát folytatódik...

Kapcsolódó webcímek:

1. *www.theinquirer.net/?article=13522*
2. *www4.fosters.com/news2004/January2004/January_10/News/reg_na_0110c.asp*
3. *www.metafilter.com/mefi/30610*
4. *www.jonsullivan.com*
5. *www.moneyfactory.com/document.cfm/18/117*
6. *derstandard.at/?id=1495747*

CENZÚRA VAGY GYERMEKVÉDELEM?

FÓRUM A BARÁTSÁGOS INTERNETÉRT

Ősi emberi dilemmával szembesít bennünket az internet: vajon az jelenti-e a szabadságot, hogy én mindent megtehetek, vagy pedig az, hogy bárki megtehet bármit? Vagy esetleg kialakul egy közösen elfogadott morál, amely szerint mindenki megteheti azt, amivel nem sért senkit? A történelem folyamán az emberiség ez utóbbira törekedett, de lássuk be, ez mégiscsak egyfajta (ön)korlátozást, ha úgy tetszik, szabályozást jelent. Vajon elviseli-e ezt a szabadnak született internet, vagy helye lehet a világhálón óvó szándékú beavatkozásnak?

GALVÁCS LÁSZLÓ

A bevezetőben említett ősi dilemma konkrétabban megnyilvánuló kérdéseire keresték a választ a Barátságos Internet Fórum (BIF) február eleji konferenciáján: arra, hogy miként lehet kezelni, visszaszorítani az interneten megjelenő káros tartalmakat. Abban egyetértettek a résztvevők, hogy ezek a tartalmak elsősorban a fiatalkorúakat veszélyeztethetik, s hogy a gyermekek biztonságosabb internethez való jogának védelme az információs társadalom valamennyi szereplőjének közös felelőssége. Ám ahhoz, hogy egyáltalán érdemben tárgyalható legyen a téma, mindenekelőtt pontosítani kell, hogy mi a káros.

A virtuális társadalmi kerekasztal jogászképviselői egy huszárvágással máris felére csökkentik a problémát. A nemkívánatos tartalmak ugyanis alapvetően két kategóriába sorolhatók. Az illegális tartalmak eleve törvénybe ütköznek, közzétételük bűncselekménynek minősül, így erről nincs értelme további vitát folytatni. Vannak azonban olyan elemek, amelyek közlését semmi nem tiltja, a szólásszabadság szerint tehát legálisak, viszont bizonyos helyzetben egyes emberek, csoportok érdekeit, érzéseit, jó ízlését sértik. Legtöbben példaként kapásból az erotikus oldalakat említenék, de ennél sokkal többről van szó.

Mi ártalmas?

Hargitai Ferenc, a Magyar Tartalomipari Szövetség (Matisz) ügyvezető titkára fogódzónak a következő megfogalmazást adja: ártalmasak lehetnek a megbotránkozást, visszatetszést keltő tartalmak (például a pornográfia, az erőszakos, rasszista, illetve szélsőséges vélemények), de ezek lehetnek egyben törvénybe ütközők is. Károsak még a társadalom egyes csoportjai (főként a könnyen befolyásolható gyermekek) számára nemkívánatos tartalmak, például a személyiségfejlődését veszélyeztető, félretájékoztató, megtévesztő, meghamisított információk, a pedofil oldalak, továbbá az anyagi vagy erkölcsi kárt okozó szoftverek (például vírusok, trójai programok és egyéb kártevők, spam stb.).

Bár a vita alapvetően az internetről szólt, a Matisz képviselője megjegyezte, hogy az illegális és ártalmas tartalmak a honlapok és az e-mail mellett az újabb keletű online technológiákon is megjelentek, amilyenek a mobileszközök (SMS, MMS) és más széles sávú technológiák, az online játékok, a peer-to-peer fájlcserélő hálózatok vagy a valós idejű kommunikációs csatornák (chat, instant üzenetküldés).

A probléma tehát valós, de nem új keletű, és korántsem csak az online világ sajátja. Erre utal a szakemberek egy részének egybehangzó állítása. *Peszleg István*, az ORFK internetrészlegének vezetője szerint a világhálón semmivel sem több a káros elem, mint a való életben. Míg a rendőrség „klasszikus" állománya a „hétköznapi" bűnözést üldözi, addig az új részleg a neten megjelenő bűncselekményekkel foglalkozik.

„Ha leülök a tévé elé, nulla a valószínűsége annak, hogy öt órán belül nem találkozok valamelyik csatornán erőszakos cselekményekkel, robbantásokkal" – idéz egy másik analógiát *Borsódi Donát*, a ProfiMédia vezetője. A problémát az okozza, hogy a felnőttek ezt könnyebben tudják kezelni, egyrészt életkoruknál, tapasztalatuknál fogva, másrészt a műsorismertetők alapján kiszámítható ezek megjelenése. Ezzel szemben az interneten való böngészés során a káros elemek véletlensze-

rűen ugranak a képernyőre, így a gyerekeknek különösen nehéz ezekre felkészülni, vagy ezek ellen védekezni. *Bayer Judit* jogász is a hiedelmek körébe sorolja, hogy az internet tele van káros tartalommal, ugyanakkor vitapartnerétől részben eltérő tapasztalatát is megfogalmazza: „Szerintem nincs több veszély, mint a külvilágban, sőt az utcán sétálva a legváratlanabb pillanatban szembesülhetnek a gyerekek kemény helyzetekkel. Ehhez képest az internetnek megvan az az előnye, hogy a felhasználó választja ki az őt érdeklő oldalakat, s azokon véletlenül ritkán találkozik káros tartalommal."

Tűrni vagy szűrni?

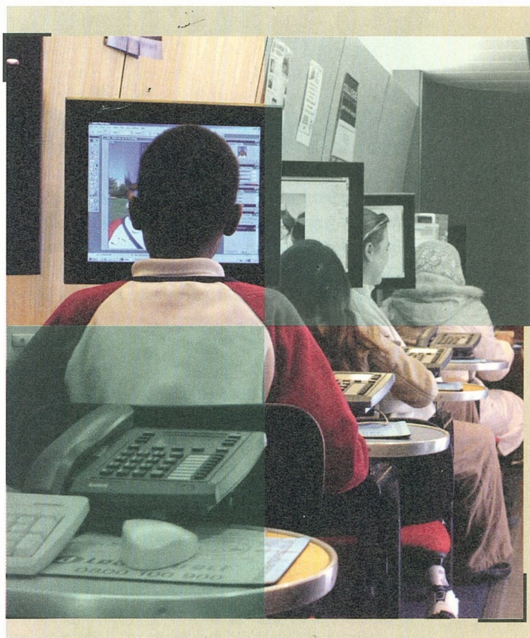
Miután megvizsgáltuk a probléma súlyát, ideje, hogy áttérjünk a lehetséges megoldásokra. Kormányzati szinten korlátozni? A szereplők (szolgáltatók) összefogásával, egyfajta etikai kódex alapján önszabályozni? Technológiai eszközökkel, szoftverekkel szűrni? Társadalmi mozgalommal oktatni, nevelni? Nagyjából ezek a lehetőségek merülnek fel. A Barátságos Internet Fórumon egyetlen felszólaló sem vonta kétségbe annak az EU-s alapelvnek a mindenkori érvényét, hogy ahol az államnak nincs szabályozói szerepe, ott ne is akarjon szabályozóként fellépni, hanem bízza azt rá a piaci és civil önszabályozó mechanizmusokra. A BIF szervezői kezdeményezték, hogy készüljön átfogó elemzés, amely feltárja, hogy az államnak az információs társadalom feltételeinek kialakítása érdekében mely területeken vannak még primer, az internetet közvetlenül érintő jogszabály-alkotói, szabályozói feladatai, illetve melyek az egyértelműen az önszabályozás körébe utalható kérdések.

Egyértelművé vált tehát, hogy az állami szabályozás helyett elsősorban az EU-konform önszabályozó mechanizmusok és civil kezdeményezések támogatására, a tájékoztató és képzési programokra, a felvilágosításra és ismeretterjesztésre kell helyezni a hangsúlyt.

Az egyik legfontosabb uniós kezdeményezés a Safer Internet Action Plan (**www.saferinternet.org**), amelynek célja a nemzeti programokkal és akciókkal való szélesebb körű együttműködés kialakítása, a fejlettebb információcsere és a megfelelő gyakorlatok cseréje a tagállamok között, főleg a tájékoztatásban, az önszabályozásban és a tartalomszűrésben. *Hargitai Ferenc* arról számolt be, hogy eddig a figyelemfelhívásra 12, a szűrésre, osztályozásra 13, az úgynevezett hotline szolgáltatásra 7 projektet indítottak.

A 13 teljes jogú, 2 ideiglenes és 3 csatlakozott (EU-n kívüli) tagot számláló INHOPE Association (**www.inhope.org**) küzd az internetes gyermekpornográfia ellen, és védi a fiatalokat a világháló ártalmas és illegális használatától. Eszközei közé tartozik a szakértelem és a riportok cseréje, az új hotline-ok támogatása, a kapcsolat biztosítása az EU-n kívüli releváns kezdeményezésekkel, valamint a döntéshozók informálása és tájékoztatása nemzetközi szinten.

Jellemző példa a probléma kezelésére a For Kids By Kids Online szervezet (**www.fkbko.co.uk**) tevékenysége, amely internetbiztonsági tanácsadást és felvilágosítást nyújt a gyermekeknek a weben és a nyomtatott sajtón keresztül. A honlap a kezdő, a középhaladó és a haladó szekciónak a következő témaköröket kínálja: web, e-mail, chat, vírusok, p2p, mobileszközök, hasznos oldalak, a cég tevékenysége, fogalomtár. A tájékoztató könyvecskékben pedig a helyes webhasználatról, az e-mailek nyomkövetéséről, a vírusok elleni védekezésről, illetve a chatelés szabályairól lehet olvasni.

Forródrót indul!

A Barátságos Internet Fórum létrehozói – a hazai informatikai szervezeteket tömörítő Inforum, a tartalomtulajdonosokat és -szolgáltatókat képviselő Magyar Tartalomipari Szövetség, illetve a Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesülete (MTE) – a hazai digitális tartalmak fejlesztését és terjesztését, valamint az internethasználattal kapcsolatos félelmek, negatív attitűdök csökkentését, a tiltott tartalmak visszaszorítását tűzték ki célul. A biztonságosabb internetezés és a felhasználói tájékozottság növelése (tudatos eszközhasználatra nevelés) érdekében – az Európai Unió pályázati kereteire és egyéb forrásokra támaszkodva – az EU által követett fő cselekvési irányokat szeretnék meghonosítani Magyarországon.

A konferencia és az ehhez hasonló viták témája elsősorban a káros tartalmak kezelése, azonban *Mlinarics József*, a Matisz elnöke minden alkalommal fontosnak tartja megjegyezni,

hogy szövetségük nem ilyen irányú tevékenységével akar hírnevet szerezni. Tízéves működésük során elsődleges céljuk volt a hazai tartalomipar fejlesztése, hasznos tartalmak létrehozása, a minőségi magyar digitális termékek népszerűsítése, üzleti értékesítésük elősegítése a hazai és az EU-piacokon.

Hargitai Ferenc felhívta a figyelmet arra az érzékelhető tendenciára, hogy a káros tartalmak túlzott publicitást kapnak, miközben a felhasználók felvilágosítása és tájékozottsága elégtelen. Ez pedig hátrányosan érintheti az üzleti tartalmak fejlesztését, továbbá torz képet fest a háló világáról, s ezáltal fékezheti az amúgy is alacsony arányú lakossági nethasználatot.

Épp ezért kezdte el a szövetség 2002 őszén a káros tartalmakkal kapcsolatos előzetes informálódást, keresve a hazai és az EU-s kapcsolódási pontokat. Igyekezett felkutatni az együttműködő partnereket, és felderíteni a lehetséges megoldásokat.

Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium is támogatja a három szervezet által létrehozott Biztonságos Internet Fórum törekvését, hogy az Európai Unió Biztonságos Internet elnevezésű akciótervéhez kapcsolódó programokat indítson, s azok megvalósításához lehetőség szerint uniós forrásokat is bevonjon.

A Matisz várhatóan május végén, június elején indítja el magyarországi hotline-szolgáltatását és a hozzá kapcsolódó tájékoztató rendszer üzemeltetését, felhasználva az EU hotline-hálózatok terén szerzett tapasztalatát és legjobb gyakorlatát. A forródróton információt gyűjtenek az illegális és ártalmas tartalmakról, valamint tájékoztatást nyújtanak azokról, illetve kezelésükről. A rendszer egyaránt képes lesz fogadni a webről, e-mailben, SMS-ben, telefonon és faxon érkező bejelentéseket. Ezeket feldolgozva statisztikát készít, amelyet eljuttat az együttműködő nemzeti és nemzetközi szervezeteknek.

Jogalkotás az Európai Unióban

1996

Az Európai Bizottság közleménye az internet jogellenes és ártalmas tartalmáról.

1996

Zöld könyv a kiskorúak és az emberi méltóság védelméről az audiovizuális és információs szolgáltatások terén.

1997

Az Európa Tanács határozata az interneten található illegális és ártalmas tartalomról.

1997

Európai Parlament: az interneten található jogellenes és káros tartalom közlése.

1998

Az Európa Tanács ajánlása az audiovizuális és információs szolgáltatások versenyképességének fejlesztéséről.

1999

Az internet biztonságosabb használatát a globális hálózatok jogellenes és ártalmas tartalmú anyagai elleni harc útján támogató akcióterv (1999–2002).

2000

A magatartási kódexek elfogadásának ösztönzése.

Etika vagy önkontroll?

A BIF konferenciáján felszólalók (közigazgatási szakemberek, tanárok, informatikusok, az internet és a média szabályozási kérdéseivel foglalkozó jogászok, civilek és üzletemberek) szinte kivétel nélkül egyetértettek abban, hogy mindenkinek, így a gyerekeknek is joguk van ahhoz, hogy kihasználják az internet előnyeit, ezért az őket megillető valamennyi jogot a világhálón is biztosítani kell számukra. Rendkívül fontos ugyanakkor az is, hogy a kiskorúak távol tartása a káros tartalmaktól semmilyen körülmények között ne vezessen a szólás és az információ szabadságának korlátozásához.

Kovács Kálmán informatikai és hírközlési miniszter kijelentette: liberális politikusként távol áll tőle, hogy kormányzati szinten bármilyen módon, szabályozással vagy szűréssel beavatkozzon az internet működésébe. Ugyanakkor támogatja a fórum törekvéseit, és a probléma orvoslásának módját az önszabályozásban látja. Emlékeztetett arra is, hogy míg az EU-ban 1999 táján úgy vélték, 2-3 év alatt el lehet oszlatni az internettel kapcsolatos félelmeket, addig 2003-ban úgy döntöttek, meghosszabbítják, és anyagilag is támogatják az erre irányuló tevékenységet.

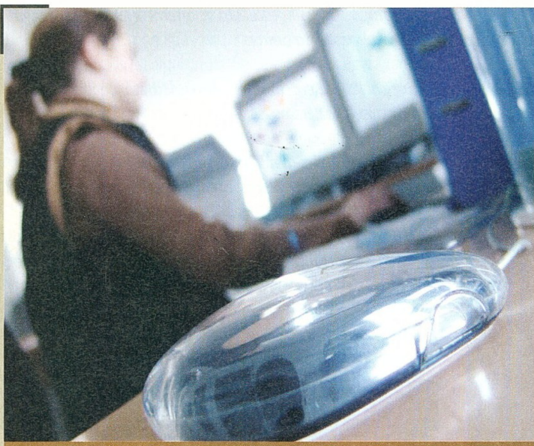
A miniszter a Magyarországon is fontos szempontok között említette az oktatás, az ismeretterjesztés szerepét, hogy a felhasználó tisztában legyen azzal, milyen tartalmakhoz hogyan lehet hozzájutni. Megfelelő eszközöket kell biztosítani, hogy felismerje ezeket, személyes kompetenciája és döntési lehetősége legyen ezek kiválasztásában. Példaként említette, hogy a nyomtatott sajtó esetében is megvannak az eszközei és a szabályai a károsnak tartott, például az erotikus tartalmak terjesztésének. A szolgáltatók érdeke is, hogy megszűnjön a bizalmatlanság és a félelem, hogy tájékozódni lehessen a kritikusnak számító anyagok elérhetőségéről. (Ahogy a felnőtt olvasók is tudják, hogy fóliába csomagolva, a felső polcról el lehet kérni az újságostól a szexlapokat, de a gyerekek ezekhez nem jutnak hozzá.)

A BIF tervei között szerepel az önszabályozás, a szakmai összefogás erősítése, a területtel összefüggő felvilágosító, ismeretterjesztő, kommunikációs tevékenység megszervezése, valamint az EU-ban már létező tartalomminősítő és -címkéző rendszerek meghonosítási lehetőségének vizsgálata.

Mayer Erika ügyvéd már régóta részt vesz az internet szabályozhatóságával foglalkozó vitákban. Szerinte a bizalmatlanság eloszlatása érdekében az új technológia, az új lehetősé-

gek helyes, célszerű használatáról és az új veszélyforrásokról megfelelő információkat kell nyújtani, gyors, hatékony jogorvoslati lehetőségeket kell biztosítani, és szükség szerint lehet szabályozni. Csakhogy épp ez a kérdés: kell-e, külön kell-e szabályozni, érvényesülhet-e az állami norma ebben a közegben?

A normatív (direkt kormányzati) szabályozás problémái közé tartozik, hogy az internet esetében nincs országhatár, így kérdéses a joghatóság. Nem egyidejű a kommunikáció, bárhonnan, bármikor elérhető az információ (nincs példányszám, sugárzási idő), továbbá jellemző a névtelenség, illetve az álnevek, becenevek használata, a valódi személyiség elrejtése. A normatív szabályozás így az online környezetben csak néhány területen működhet. Jellemzően ilyen a biztonság (adatvédelem, magánszféra védelme, elektronikus aláírás) és az elektronikus kereskedelem (a szerződéskötés, a reklám szabályai, spam stb.).

A tartalom azonban érzékeny terület, jogos a kérdés, hogy van-e szükség külön, speciális szabályokra? Amikor „az internet ügyvédje" a normatív szabályozás külföldi kísérleteit elemezte, bizonytalanságokról számolt be. Az USA-ban 1996-ban a CDA (az ún. „illetlenségi rendelkezés") szigorú szankciókat helyezett kilátásba, ám ezzel szemben áll az alkotmány első kiegészítése: a véleménynyilvánítás szabadsága. A COPA (Child Online Protection Act) „csak" a kereskedelmi célú, kiskorúakra káros közléseket szankcionálta. Új fejleményként, felemás megoldásként, a CIPA (Children's Internet Protection Act) az érintett körre (iskolákra, könyvtárakra) vonatkozik, azonban azt később első fokon alkotmányellenesnek ítélték. Ám 2003. június 23-án a legfelsőbb bíróság úgy döntött, hogy alkotmányos, ugyanis az államnak joga van eldönteni, hogy milyen feltételek alapján nyújt támogatást.

Az Európai Unió jogalkotása sem késlekedett a válasszal (ld. keretes írásunkat). Mára egyértelműen kiderült, hogy az EU az önszabályozást és a magatartási kódexek létrejöttét támogatja. A félreértéseket elkerülendő Mayer Erika leszögezte, hogy az önszabályozás is szabályozás. Nem állami, de a jog keretein belüli. Lényege az önkéntesség, amikor is egy adott csoport vagy önszabályozó közösség tagjai szuverenitásuk egy részét átruházzák a csoportra. Fontos azonban, hogy ennek hatása túlmutat a szabályokat elfogadó közösség körén.

A partneri állam

Az önszabályozásnak több előnye lehet. A piaci szereplők érdekeit közvetlenül meg tudja jeleníteni, gyorsan és rugalmasan követi a technikai fejlődést, s megfelel az új kihívásoknak. A felhasználók számára is egyszerűbb, jól nyomon követhető, könnyen megismerhető információt jelent arra nézve, hogy az adott szolgáltató milyen minőségű szolgáltatás nyújtására vállalt kötelezettséget. A szabályok betartása önkéntes, az érdek kényszeríti ki.

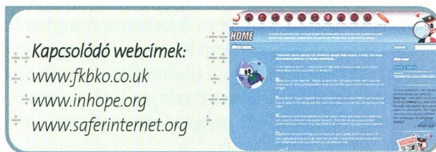
Alternatív, bíróságon kívüli vitarendezésre ad lehetőséget, ami így nem állami jogszolgáltatás. A vitázó felek alávetik magukat az önszabályozási elveknek, de az így megszületett döntés, egyezség, megállapodás végrehajtása jellemzően nem kényszeríthető ki az állami erőszakszervezet által.

Az így született döntés előnyei közé tartozik még, hogy gyors, hatékony (hiszen a konszenzus létrehozása az elsődleges cél), a felek választják ki a vitadöntő fórum tagjait, vagyis az hozzáértő személyekből áll össze. A ceremónia nem nyilvános, olcsó, és az eljárási szabályokat a felek maguk állapítják meg.

Konkrét – bár egyelőre külföldi – példát is citált az ügyvédnő a kiskorúak védelmében alkalmazott önszabályozásra. Az Egyesült Királyságban a 3G-mobilszolgáltatók korlátozott internet-hozzáférést nyújtanak a kiskorúaknak, vagyis bizonyos oldalak csak akkor érhetők el, ha az előfizető a mobilszolgáltatónál igazolja nagykorúságát.

Az állam akkor dönt helyesen, ha partnerként viszonyul az önszabályozáshoz. A partneri állam felismeri, hogy bizonyos feladatokat olcsóbban, hatékonyabban és jobban meg lehet oldani civil társadalmi szervezetek útján, ezért szerződik velük ezeknek a feladatoknak az ellátására, támogatja működésüket, és forrásokat biztosít a feladatok ellátásához.

Biztató jel, hogy az elektronikus aláírásról szóló törvényt már kiegészítették a következő alcímmel: Az önszabályozás állami elismerése, támogatása.

A CRI-SZINDRÓMA (II.)

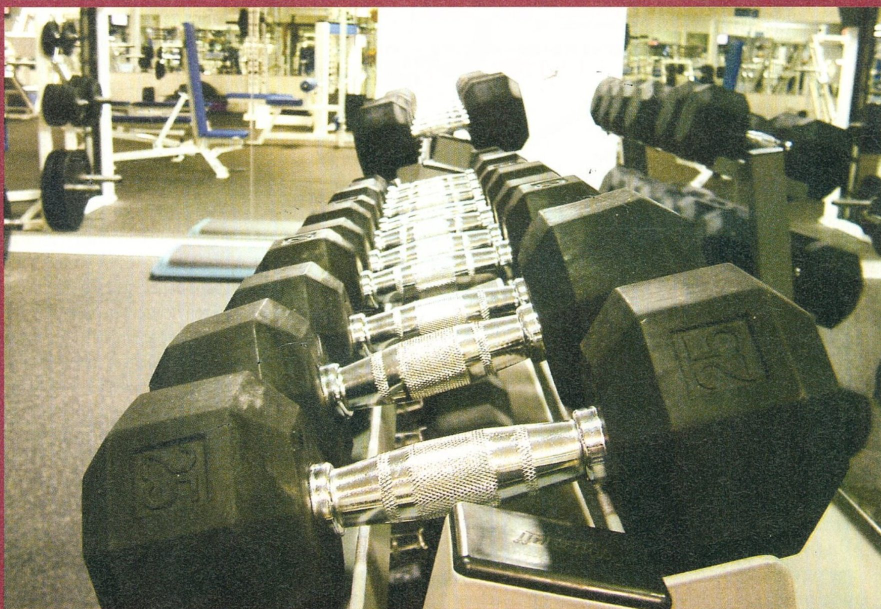
Megelőzés

Előző cikkünkben röviden összefoglaltuk azt az egészségkárosodás-együttest, amely a számítástechnikai eszközök nem ergonómikus használatának rovására írható. Most arra kívánunk rámutatni, hogy figyelmet kell fordítani a CRI megelőzésére irányuló ergonómiai összetevőkre is az eszközök fizikai formában megjelenő megoldásaitól azok használati módjáig.

TIHANYI LÁSZLÓ

Kivétel nélkül minden technika igénybe veszi a szervezetet, még a gyógyászati is. Alkalmazását a használat előnyeinek és hátrányainak összesített mérlege dönti el, ami általában az előnyök javára billen. Nyilván a számítástechnikáról sem mondana le a világ, még ha egészségügyi szempontból ördögi lenne is, amiről persze szó sincs. Ám az egészségügyi megfontolások figyelembevétele ma még tarthatatlanul alacsony szinten áll – a technika nagyon fiatal.

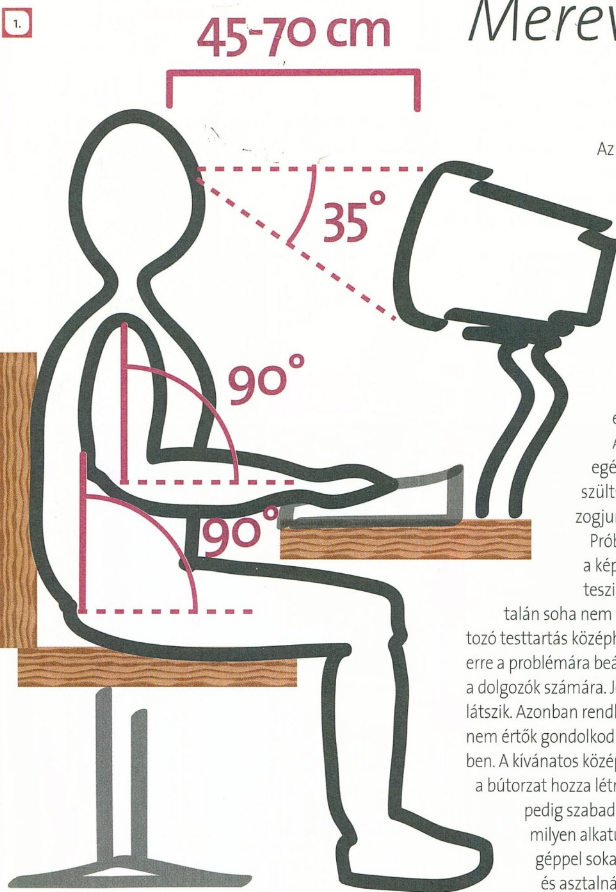
Ám ha valaki azzal érvelne, hogy bármely hagyományos szövőmunkás megirigyelhetné a számítógéppel dolgozókat, hasonlítsa a helyzetet a hagyományos erőművi és az atomerőművi munkásvédelem színvonalának viszonyához. Az utóbbi szinte felfoghatatlanul magas szintű az előbbihez képest, mégis reflektorfényben van, senki sem érzi túlzóan aggályoskodónak, és a korszerű terület az egészségvédelemben is húzóágazatnak számít. Írásunkat tehát nem technikaellenes érzület diktálja, hanem az ellenkezője: az itteni eredmények egyes vonatkozásokban megtermékenyíthetik a klasszikus munkásvédelmet. Ilyen lehet például az idegrendszert és perifériáit érő terhelés hatásaira irányuló figyelem.

Magánügy?

Üzletviteli szempontból lehet nagyon előnyös egy futószalag, de előnyeiből a mellette szenvedő munkás csak közvetve részesedik, a terhelésből viszont közvetlenül. Termelékenysége tehát hihetetlenül megnő, és azzal párhuzamosan a terhelése is. E szembeötlő szociológiai probléma kezelésére intézmények és szakterületek sora alakult ki a jogtól az egészségügyön keresztül az oktatásig – amihez persze idő kellett.

A számítástechnika is rendkívüli módon megnöveli egyes területek termelékenységét, és azzal párhuzamosan sajátosan nő a – főként az idegrendszeri, de a mozgásszervi – terhelés is. Csakhogy a számítógép olyan szorosan hozzánő az emberhez, mintha szervezetének kiegészítése lenne. Első megközelítésben a személyes használati kultúra szintjének emelésétől, a dolgozó önmagára irányuló figyelmétől várható javulás. Második szempontként figyelembe kell venni, hogy a számítástechnikai munka természete nem kedvez a csoportos önvédelmi akcióknak, a klasszikus iparágakkal szemben kevésbé szerveződik meg a hagyományos dolgozói érdekképviselet, amelynek pedig fontos fejezete az egészségvédelem. Harmadszor a számítástechnika képes alattomos módon, a hónapok, évek során észrevétlenül túlterhelni az embert, akinek szellemi, idegi, sőt fizikai teljesítőképessége tartósan visszaeshet, és nem feltétlenül látja a közvetlen okot. Ez a három tényező különösen fontossá teszi az önmagunkra való odafigyelést, az önfegyelmet, az önvédelem megelőző rendszabályait. Kezdjük ez utóbbiakkal, az alapokkal, mégpedig a testtartással! Halmozódva megdöbbentően apró mozzanatoknak lehet nagy hatásuk!

Merev vagy mozgó?

Az 1. képen az a testhelyzet látható, amelyet a munkahelyekre általánosan javasolnak, megelőzendő a deréktáji, hát-, nyak- és fejfájások egy részét, a nagymértékű elfáradást, a tartós izomzat-, ízületi, csontrendszeri károsodásokat. A számítógép ugyanis, lekötve a figyelmet, két súlyos terhet ró az emberre: a monitor rögzíti a szem helyzetét, a billentyűzetmunka pedig sajátosan terheli az alkart és a kézfejeket, ami kihat az egész testre.

A legfontosabb két szabály, hogy a test egészében és részleteiben legyen laza, feszültségmentes, és hogy munka közben mozogjunk, változtassuk a testhelyzetet.

Próbáljon bárki öt percig egyfolytában ülni a képen ábrázolt helyzetben *(1. kép)*. Aki megteszi, igazolhatja: ez az elméleti középhelyzet talán soha nem valósul meg, csupán a folyamatosan változó testtartás középhelyzete lehet. Lehetséges üzleti döntés erre a problémára beállítható számítógépes bútor beszerzése a dolgozók számára. Jó drága, és első pillantásra pompásnak látszik. Azonban rendkívül gyorsan kiderül, hogy csak hozzá nem értők gondolkodnak infrastruktúra tekintetében ilyesmiben. A kívánatos középhelyzetet a valóságban ugyanis nem a bútorzat hozza létre, hanem a dolgozó „tornássza ki". Ehhez pedig szabadságra van szüksége, mert mindenki másmilyen alkatú, különböző mozgékonyságú. A számítógéppel sokat dolgozó ember hagyományos széken és asztalnál ülve is ezt a helyzetet fogja megvalósí-

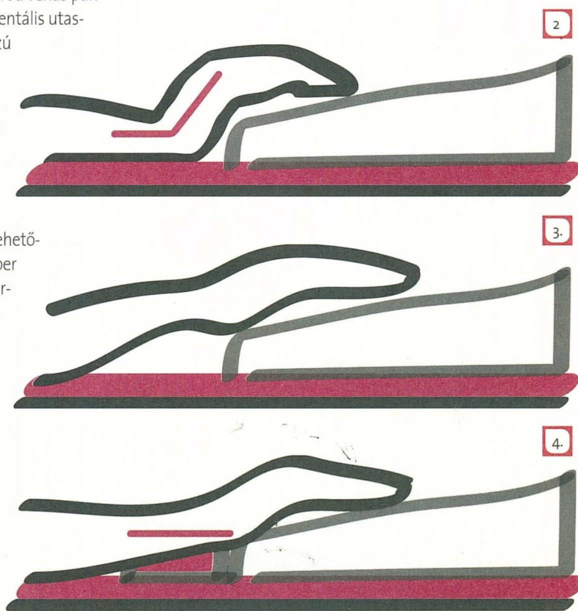
tani, vagy ha nem, elferdül a gerince, hát-, nyak- és fejfájás, emésztési és légzési problémák gyötrik, tíz percnél tovább nem tud összpontosítani, rossz esetben mélyvénás trombózist kap a lábába. Vegyük sorra a kritikus pontokat!

Az ülés

Köztudott, hogy órákon át puha felületen ülni aranyér kialakulásának veszélyével jár. Általában jobb, ha a szék nem párnázott. Továbbá az ülés éle vághatja, elszoríthatja a combot, amit ellensúlyozandó a dolgozó gyakran lábujjhegyre emelkedik. A lábat viszont folyamatosan mozgatni kell, mert a vénás pangás és a trombózis veszélye fennáll. Interkontinentális utasszállító repülőgépek szűk ülésein eltöltött hosszú órák tapasztalatait alapul véve ehhez nem is kell idősnek lenni. Végül kritikus az ülés támlája is. Az előbbiek alapján nem szabad azoknak a reklámoknak bedőlni, amelyek azt állítják, hogy az általuk hirdetett ülőalkalmatosság a megfelelő testhelyzetet mintegy kitámasztja. Ugyanis az előnyös nem ez, hanem az olyan ülés, amely pihenőpozícióival lehetővé teszi azokat a lazításokat, amelyekből az ember a kívánatos középhelyzetbe könnyedén visszatérhet, s abban szükség szerint meg is támaszkodhat. Amelyben erőfeszítés nélkül hátradőlhet, felkarját átfűzheti a támlán. Ha a támla egyenes, nem biztosítja a törzsforgatás lehetőségét, vagyis azt, hogy hol jobbról, hol balról pillantson az ember a képernyőre. Ehhez jobb az ívelt felületű támla. Nem célszerű a forgószék sem. A testnek mozgékonynak kell lennie, amihez jobban hozzásegít a szilárd támaszték, mint egy másik mozgó rész. A számítógépes munkahely a látszat ellenére rendkívül dinamikus. Egy évtizednél hosszabb időt testi károsodás nélkül csak ilyen módon lehet eltölteni a gép mellett.

ember mintegy 15 centiméterrel képes emelni-süllyeszteni a vállát, miáltal a felkar és az alkar derékszöge alaposan megváltozik. Márpedig ha valaki a kívánatos derékszöget csak úgy tudja megvalósítani, hogy fölhúzza a vállait, s ezt ráadásul a munka hevében nem veszi észre, fél óra elteltével már rejtelmes nyak-, váll- és hátfájásra, következményképpen pedig fejfájásra számíthat. Erre vonatkozó tanácsom talán szokatlan: próbálkozzunk azzal, hogy munka közben a klaviatúrát az ölünkben, a combunkon tartjuk! Ezzel a kívánt laza test- és kézhelyzet állandó mozgás közben is fenntartható, miközben a klaviatúra mindig kéznél marad.

Létezik egy több ergonómus által is szóvá tett apróság, amely a billentyűzet kezeléséhez kapcsolódik. Korábban a

A billentyűzet

Ha kipróbáljuk, tapasztalhatjuk: a lehető legalkalmatlanabb a klasszikus íróasztalra tett klaviatúra. A számítógépes bútorok nem is így helyezik el a billentyűzetet, hanem egy kihúzható lapon, amely közvetlenül a térdre-combra támaszkodik. Vajon jó ez? Ha minden állítható, a billentyűzettartó általában akkor sem, márpedig mindenkinek más vastagságú a combja. Ez a lap kényelmetlen, amikor alája préseljük magunkat, és nem engedi a láb szabad mozgatását, emelgetését. Értelmetlen a klaviatúra helyzetét így rögzíteni azért is, mert az gyártók a rögzített asztallapon fekvő billentyűzet dőlésszögét is mereven rögzítendőnek gondolták. A régebbi klaviatúrákat a hátsó élüknél kihajtható támasztékok emelték magasabbra. Ennek következménye, hogy a csukló nem marad egyenes, hanem hátratörik, vagy valamilyen támasztékot keres *(2., 3., kép)*.

Ez az ujjakban, a csuklóban, az alkarban, később pedig a könyökben, a felkarban és a vállban finom, de tartós feszültséget hoz létre. Szerencsétlen esetben pár óra alatt hónapokig tartó ínhüvelygyulladásra tehetünk szert. Érdekes dolog: sem a csuklót alátámasztó, az amerikai számítástechnikai szaklapokban a 90-es évek közepén javasolt előtétpárnácskák *(4. kép)* nem terjedtek el igazán, sem a hosszas elemzések nyomán kialakult, ergonómikusként hirdetett nagy, osztott billentyűzetek.

A viccmesélés új színtere

Behálózva: Trunkó Barnabás biztosítási szakember, humorista

„Harminc esztendeje dolgozom a biztosítás területén, a Magyar Biztosítók Szövetségének főtitkára vagyok. Az informatikai rendszerek teljesítőképességére visszagondolva ma már elképzelhetetlen, hogyan működhettek évtizedekkel ezelőtt a pénzintézetek, illetve a biztosítók, amelyek köztudottan a nagy kormányszervek és a közüzemi szolgáltatók után a legtöbb adatot kezelik. A számítógépet irodai dolgozóként és publikáló humoristaként naponta használom, és az internet információtengerében néha akár órákat is el tudnék kattintgatni. Mit mondjak, nálunk is családtag lett a gépezet. Apaként, ha nem akarom magam türtőztetni, néha megcsóválom a fejem. Régebben úgy láttam, lassan eltemethetjük a legendás magyar vicckultúrát, de most mintha új lendületet kapott volna a világhálón."

KARGINOV ALLEN – SZALAY DÁNIEL

– A közelmúltban a Mydoom féregvírus borzolta a kedélyeket világszerte. A biztosítókra mekkora veszélyt jelentenek az adatállományokat fertőző szoftveres kórokozók?

– Biztosan állíthatom, hogy a pénzügyi cégek, köztük a biztosítók jelenleg az élvonalban járnak az adatbázisokat fenyegető veszélyek kivédése terén. Ha egy – sajnos ma már mindennaposnak mondható – vírusinvázió kárt tehetne a pénzintézetek hatalmas rendszereiben, több területen lehetnének fennakadások, elsősorban azonban a vállalat jó hírneve, az ügyfelek bizalma törne darabokra. Egyébként azt tapasztaljuk, hogy inkább az elszántabb hackerek jelentik a komoly veszélyt, még akkor is, ha sokszor mindegy nekik, mit találnak a szerveren. Ha sikerül valahova betörniük, örömmel tölti el őket a felfordulás, a részvétel egy pánik előidézésében – na, ez az, amiből a pénzügyi világ nem kér. A szervernaplók tanúsága szerint már a Magyar Biztosítók Szövetsége honlapját (**www.mabisz.hu**) is többször próbálták feltörni, aminek aztán tényleg semmi értelme. Még egyszer sem jártak sikerrel a zsiványok, de a nálunk, illetve a biztosítóknál dolgozó szakembereknek bizony résen kell lenniük.

– Az adatokat fenyegető szoftveres vagy hardveres kockázatokra kínálnak-e a biztosítók valamilyen megoldást, köthetünk-e például szerződést a víruskárokra?

– A szakemberek hajlamosak azt mondani, hogy minden biztosítható: „adj nekem egy kockás papírt, és én bármilyen kockázatnak kiszámítom az ellenértékét". Úgy látszik, ez csak részben igaz. A cégek nem szívesen vállalják az adatkárosodással kapcsolatos kockázatokat, mert ezek biztosítási technikákkal alig kezelhetők. Nemcsak az adatokat fenyegető veszély esélyét, idejét, gyakoriságát és az érintettek körét nehéz megjósolni – ez fennáll egy hagyományos káresemény, például földrengés esetén is –, hanem az adatok értéke annyira relatív, hogy nem lehetne rá díjszabást kikalkulálni. Más kérdés, hogy a hűséges vagy nagy ügyfeleknek, akik egész vagyonukat, komplett üzleti forgalmukat egy bizonyos intézetnél biztosítják, rendszerint kínálnak IT-fedezetet is, de ez tényleg olyan, mint a karácsonyfadísz.

– Az információfeldolgozás forradalmát követően változások történtek az élet megannyi területén. A biztosítóknál folyó munkában ez a fajta modernizáció konkrétan hogyan nyilvánul meg?

– Az igazság az, hogy az információtechnológia megjelenése a biztosítási és általában a pénzügyi szektorban volt a legkevésbé váratlan, a legkevésbé forradalmi. Hajlamosak vagyunk azt mondani, hogy az informatika nagyon sok mindent köszönhet a pénzügyi szektornak, amely a hadiipar mellett a legjelentősebb megrendelőnek számít az adat-

feldolgozó rendszerek piacán, miközben újabb és újabb elvárások jelentkeznek a megoldásokkal szemben. Természetesen ez fordítva is igaz, sőt ma már azt mondhatjuk, hogy a pénzügyi világ mai formájában működésképtelen lenne az informatika támogatása nélkül. Az IT fejlődése összehasonlíthatatlanul megnövelte a biztosítók kapacitását. Ma nagyságrendekkel több ügyfelet tudnak kiszolgálni a korábbiaknál bonyolultabb portékákkal.

– Mégis, hosszú ideig mintha kőkorszaki állapotok lettek volna a biztosítótársaságoknál... Az adatok egy részét sokáig csak papíron tárolták, az ügyintézők az információkat meglehetősen nehézkesen vagy egyáltalán nem találták meg, így aztán az ügyfél úgy érezte, hogy az informatikai rendszerek bevezetésével fölöslegesen szórják a pénzt, és teljes a káosz.

– Valóban elég keserves volt az átállás a digitális adatfeldolgozásra, és a hazai cégek megfizették a tanulópénzt. Az informatika iránti igény egyébként rögtön felmerült, amikor az első URAL számítógépet beüzemelték a Közgazdaság-tudományi Egyetemen. Ugyanakkor a fejlődés útjáról a sajátos külkereskedelmi helyzet, a nyugati behozatalra vonatkozó tiltások, a mára már elfeledett COCOM-lista rubrikái rendre eltérítették. Sokszor a semmiből előtűnő szerencselovagok kezdeményeztek célszerűtlen korszerűsítést. Javaslataikat más lehetőség híján a vezetők kénytelenek voltak elfogadni. Így került nem egy pénzintézet komplett menedzsmentje előbb mikroszámítógépre, azután PC-re. Ám ettől nemhogy egyszerűbbé vált volna az ügyvitel, hanem a rossz megoldások miatt fennakadások sorozata következett.

– Ön is dolgozott hasonló gépekkel?

– Én máig teljesen civil, nyugodtan mondhatom: dilettáns felhasználó vagyok, sokakhoz hasonlóan tíz-tizenkét esztendeje használom napi rendszerességgel a számítógépet. A nyolcvanas években csak a környezetemben működtek ilyen berendezések, majd szövegszerkesztésre használtam egy „kütyüt", amely az asztalomon éktelenkedett. Az évtized végén aztán érvényét vesztette a COCOM-lista, ami kis túlzással azt jelentette, hogy mindössze néhány éves csúszással olyan „vasat" vehetek, amilyen korábban csak a Pentagonnak volt... Pár év múltán már kedvünkre használhattuk az internetet, és lám, az íróasztalomon most csak egy képernyőt látni, és az is milyen vékony! Ez olykor még ma is hihetetlennek tűnik. Azelőtt a repülést tartottam az emberiség csúcsteljesítményének, amely a leggyorsabban fejlődik. A kilencszázas évek elején a *Wright* fivérek néhány tíz métert szökkentek, amitől akkor érthető módon lesett a világ álla. Hatvan esztendővel később *Armstrongék* már a Holdon totyogtak, és mi a televízióban néztük, ami korábban elképzelhetetlen volt. A számítástechnika és a távközlés pedig ennél is fantasztikusabb tempóban fejlődik.

– Mit éreznek a hálózatok fejlődéséből a biztosítók ügyfelei? Kényelmesebb, gyorsabb lett az ügyintézés?

– A kényelem, hogy úgy mondjam, csak mellékterméke a fejlődésnek, de persze nem elhanyagolható. Viszont úgy tűnik, az elektronikus aláírással kapcsolatos eddigi kezdeményezések nem jártak sikerrel, úgyhogy a világhálón még nem lehet biztosítási szerződést kötni, csak kétszeres postafordultával. Viszont a digitális fényképezőgépek használata óta a kárszemle nagyon felgyorsult, a legjobb, ha az autós egyből a műhelybe szállíttatja a gépjárművet, ahol mindent elintéznek. A kárrendezési eljárás egészében gyorsabbá és kényelmesebbé vált. Megem-

líteném azt is, hogy léteznek olyan honlapok, ahol a felelősségbiztosítás megkötése előtt, ha megadjuk a szükséges adatokat, összehasonlíthatjuk, melyik társaságnál számíthatunk a legkedvezőbb díjakra.

– Hogyan változtatta meg a számítógép Trunkó Barnabás életét?

– Mivel sok minden érdekel, talán az indokoltnál több időt töltök a számítógép előtt. Meglepő, mára mennyire természetessé vált, hogy nem megyek le a kocsiba megnézni a térképet. Bárhová indulok, az interneten tervezem meg az utazást, ott foglalok szállást, repülőjegyet. Négy éve már a közös családi nyaralásainkat is így alakítjuk ki. Teljesebb információkhoz juthatunk, mint ami korábban az utazási irodáktól elvárható lett volna, és szabadabban dönthetünk. Olykor húsz-harminc fénykép mutat be egy apartmant. Mindemellett amilyen meglepően egyszerűnek tűnik utólag, ami régen annyi gondot okozott – például hogy mihez mit kell megnyomni –, annyira nehéz néha megbirkózni azzal a feladattal, hogy a mindennapok időkeretébe be tudjam illeszteni a világháló csábító információs lehetőségeit. Néha tényleg olyan, mint valamiféle kábítószer.

– Ön nemcsak a Mabisz főtitkára, de közismert humoristaként rendszeresen fellép, és szatirikus cikkeket ír. Ennyi elfoglaltság mellett jut még ideje órákat eltölteni a számítógép képernyője előtt?

– No nem, erről persze szó sincs. Játszani például egyáltalán nem szoktam (a kártyajátékok a valóságban is mély ellenszenvet váltanak ki belőlem), és mivel a három fiúnkkal együtt élünk a mai napig, szerencsére keveset jutok a gép közelébe, hiszen valamelyikük szinte biztosan a hálón lóg. Ha viszont odaülök, az olyan, mintha bejönnék dolgozni az irodámba. Ha például csak átfutom a napi sajtót, nehezen állom meg, hogy egy-két érdekes cikkel kapcsolatban ne olvassam el az előzményeket, s így ne lépegessek vissza akár háromnégy szintet is. Vagy amikor leülök megnézni az e-maileket, akkor már a tőzsdeindexre is rápillantok, de a BUX után Frankfurtot, Londont és a többi nagy piacot is átnézem. És akkor már pár grafikon is kiköt a képernyőn, s mellé elolvasok még néhány elemzést. Tudatosan úgy csinálom, persze, hogy ez ne órákig tartson, de érzem a vonzást, ahhoz hasonlót, amilyet talán a függőségben szenvedők éreznek.

– Családapaként mit tapasztal, könynyen határt tudnak szabni a fiatalok a számítógép-használatnak?

– Három fiam életének nagyon sok területén veszem észre a digitális kultúra mindennapiságát, meglepően sokat kommunikálnak a hálón. Néha szemet is szúr, hogy mennyi időt fordítanak az internetezésre.

– És ilyenkor bizonyára közli velük, hogy Ön szerint ez már káros...

– Időnként tényleg jelzem nekik, mert egy ésszerű határon túl nem szerencsés az ilyesfajta időtöltés. Meg vagyok róla győződve, hogy értékesebb dolgoktól vonja el az időt. Mi annak idején rengeteget találkoztunk a korunkbeliekkel, jártuk a várost, megismertük a helyeket, alkalomadtán kirándultunk. Nem mintha ők ebből teljesen kimaradnának, de nem lehet nem észrevenni, hogy más kommunikációs szinteken érintkeznek. Nem biztos, hogy ez rossz, de egy másik, néha felfoghatatlan világ.

– Miért nem vesz részt a világhálón közéleti, politikai fórumokon, chateken?

– Nálam a humor hagyományos műhelyei töltik be a fórum szerepét. Viszont hol van már az az idő, amikor az írógépet kattogtattam, azután a hónom alá csaptam az írást, és elbatytyogtam a szerkesztőségbe leadni?! Előbb arra lett lehetőség, hogy telefaxon daráljuk le az anyagot, de mi ez ahhoz képest, hogy ma már a számítógép pillanatok alatt bármit megtesz a szöveggel? Vicceket egyébként gyakran olvasok a hálón, sőt bevallom, ha dolgozom egy íráson, keresgélek kicsit, hogy milyen viccek forognak közszájon a témában. És hát igen, óhatatlanul előfordul, hogy ilyenkor egy rég elfeledett poén felelevenedik bennem, vagy esetleg átveszek valamit az írásomba. Régi szabály, hogy vicclopás mint olyan nem létezik. A poénoknak nincs, nem is lehet szerzőjük, bárki kedvére használhatja azokat.

– Tényleg? A rádiókabaré közös „agytornáin" benyögött poénokra is ez áll? Aki kapja, marja?

– Egy-egy ilyen megbeszélés mindent összevetve a közösség együttes teljesítményét hozza elő, hiszen egymásra reagálunk, közösen fűtjük a hangulatot. Abból soha nem volt még sértődés, hogy valaki a más szájából elhangzó „röhejmorzsát" használta a saját anyagában. Véleményem szerint ez csak így tud működni, a magyar műhelyek e hagyománya nélkül elképzelhetetlen a rendszeres kabaréműsor vagy humoros újság.

– Milyen a felhozatal a magyar weben elérhető, szórakoztató, humorral foglalkozó helyek tekintetében?

– A vicclelőhelyek jelentős része „több mint tetszik". Egy időben sokat aggódtam amiatt, hogy egyszer tényleg lezárul a magyar humor története, azon belül a számomra különösen kedves pesti vicc legendája. Többekkel beszélgettünk ilyesmiről, néhány társadalomtudós még publikált is a témáról. Észre kellett vennünk, hogy megváltoztak azok a helyek, ahol korábban a viccek szájhagyomány útján terjedhettek. Az interneten viszont újra olyan közösségeket látok, amelyek a vicctermelést és a viccmesélést a maga megszokott formájában művelik. Tetszik, hogy ezt tapasztalom egy teljesen új, általánosabb és szabadabb, ugyanakkor archiválásra is kitűnően alkalmas térben, a világhálón.

AZ INTERNET LÉLEKTANA, AVAGY A PSZICHOLÓGIA HÁLÓJA

Hogyan élünk, hogyan fejlődik személyiségünk? – ezt a pszichológia szerint környezetünk és öröklött tulajdonságaink határozzák meg. Az új információs és kommunikációs technológiák azonban alaposan megnehezítik a környezet korábban viszonylag egyértelmű fogalmának értelmezését. Az eredeti fizikai és szociális környezet (beleértve a társas interakciókat, a személyes kötődést) ugyanis megváltozhat, mást jelenthet, és másként hathat a virtuális világban, például az interneten. Szabó Győzőné *pszichológussal megpróbálunk a hálóban vergődő ember lelkének mélyére ásni.*

GALVÁCS LÁSZLÓ

– Csupán szerepet játszunk, vagy tényleg megváltozunk, amikor csatlakozunk az internetre?

– Míg a való világban az ember szorongástól szenved, fél az érzelmi függőségtől és az intimitástól, kapcsolatai felszínessé válnak, addig egyéb függőséget keres. Nem válunk új fajjá, amikor a kibertérbe lépünk, de pszichológiai jellemzőink online környezetben másként működnek. Az eltérő környezet az adott viselkedés megjelenését szükségszerűen módosítja. Fontosnak tartom ezt előre bocsátani, hiszen az ember a maga genotípusával mind a valós, mind a kibertérben ugyanaz, a tér, a környezet azonban más, és ez maghatározza a fenotípust, ahogyan a személy megjelenik és működik. Viselkedésével a neten ugyanazokat a pszichés szükségleteket elégíti ki más feltételek között.

Az ember számára nem idegen ez az úgynevezett köztes tér, gondolkodása révén maga is teremt számtalan ilyet. A gyermeki psziché a mese hallgatása közben éli át a mesei kettős tudatot, az átjárhatóságot a mese világa és a valós világ között. A felnőtt számtalan köztes tér között képes közlekedni, miközben önmaga realitását megőrzi.

– Hogyan alakul az ember identitása a virtuális környezetben?

– Szereppróbálgatások előzik meg, s a számunkra fontos másiktól származó visszajelzések nyomán egy szerephez kapcsolódó viselkedés vagy beépül a személyiségünkbe, vagy elvetjük azt. Számunkra elfogadható visszajelzést rendszerint a szülők, a pedagógusok, a kortársak adnak, ennek során jellemző az értékelés, a kritika, ami növeli a szorongást, s szerepdiffúzióhoz, az identitás késői kialakulásához vezet. A kibertérben megjelenő anonimitás egyrészt megteremti a szabad próbálgatás lehetőségét, a szélsőséges helyzetekre adott visszajelzések megtapasztalását annak valóságos kockázata nélkül. Előnyös lehet, hogy a visszajelzések más kultúrák tagjaitól is érkezhetnek, s emiatt a készségek kialakítására szélesebb spektrumban kerülhet sor, valamint az egymásra hangolódás fejlesztheti az empátiás készséget. Másrészt azonban a kontroll csökkenése miatt a fiatalokat regresszióba sodorhatja, túl extrém próbálkozásokra sarkallva.

A saját identitással rendelkező személy képes az intimitás, a valakihez, a valahová tartozás kialakítására anélkül, hogy a személyiség feloldódásától kellene tartania. A neten viszonylag könnyű csoportokat keresni, barátságokat kialakítani, valahová tartozni. Általában egyszerre több csoportnak is tagjává lehet válni. Azonban nemcsak belépni könnyű ezekbe a helyzetekbe, hanem kilépni is belőlük, szinte következmények nélkül, ez pedig rossz stresszkezelési taktikára tanít: a problémahelyzetből való megszökésre.

Virtuális metakommunikáció?

– Beszédstílusunkat, nyelvhasználatunkat alapvetően a szerepek, a körülmények, a társas helyzetek, a társadalmi normák határozzák meg. Hogyan változik ez a hálón?

– Jellemző, hogy a mondatok rövidebbek lesznek, s fokozottan igaz, hogy csak az adott kontextusban érthetők. A csevegőszobákban a több szálon folyó események más-más vonulataira válaszolnak. Mivel az írás lényegesen lassabb a beszéd és még inkább a gondolkodás sebességénél, gyakorivá válik a betűszavak, rövidítések, illetve a szimbólumok, emotikonok használata, amelyekkel egész mondatokat lehet helyettesíteni.

jük a verbális csatorna alapján a másikat hűvösebbnek, feladatorientáltabbnak és kevésbé kontrolláltnak. Amit begépelünk, az nem egészen az, amit szemtől szemben mondanánk. A bólogatás, a pozitív visszajelzés, az egyetértés verbálisan nehezebben fejezhető ki. Hiányoznak azok a lehetőségek, amelyek használatát az érzelmi intelligencia teszi lehetővé. Ezért az emotikonokon túl egyre inkább tért hódítanak azok a rövid kifejezések, amelyek a tétovázást, a bizonytalanságot, a gondolkodást fejezik ki a téma kifejtése közben. Szerepük a gépelt szöveg udvariatlanságának csökkentése, illetve a stílus fölényességének enyhítése.

A valós kapcsolatokban az első benyomás kialakulása csak néhány másodpercet igényel, de igen sok csatornát vesz igénybe. Az interneten hosszabb ideig is tarthat a tapogatódzás, mivel kevesebb az árulkodó forrás. Ilyen például az e-

– A társas kapcsolatok létesítésénél jelentős szerepet játszik az első találkozás első néhány másodperce, vagyis az első benyomás. Mi a helyzet egy „online személyiség" esetében? Miből vonhatunk le következtetéseket az interneten?

– A valós élethelyzetekben a metakommunikáció a meghatározó, ez azonban elektronikusan nem működik. Ezért észlel-

mail cím. Nevet, nemet, tulajdonságot, nézetet, státust, szervezethez való tartozást árulhat el. A valós élethelyzetekben leginkább a nem és a kor alapján szokás a másik személyt besorolni valamilyen kategóriába. A neten ezek a jellemzők nem nyilvánvalóak, ezért gyakran rákérdezünk, ami nem számít olyan neveletlenségnek, mint a valós kapcsolatokban. De az internet lehetőséget ad e jellemzők megváltoztatására is. Oka

nem egyszer a társas visszajelzések igénye és ezen keresztül az identifikációs folyamat segítése. Sokszor egyszerűen több segítséget várunk, és úgy gondoljuk, hogy például a női nem képviselőjeként erre inkább számíthatunk.

A saját weblap elkészítése bővebb bemutatkozásra ad lehetőséget, akár képek segítségével. Az oldal elkészítése hozzájárul énérzékenységünkhöz, hiszen olyan színben tüntethetjük fel magunkat, amilyenben szeretnénk, hogy mások lássanak.

– Kialakulhat-e egy „online személyiség", s az mennyiben azonos a valódival?

– Ennek megteremtése tanulási folyamat eredménye, hiszen szintén kapunk visszajelzéseket: mi az, amit a velünk kapcsolatban állók elfogadnak, megerősítenek, és mi az, amit elutasítanak. Ez a folyamat azonban lényegesen időigényesebb, és lassabban következik be, mint a szemtől szembeni helyzetekben. A háló e próbálgatások során gátlástalanabbá tesz bennünket, mivel részben elszigetel a következményektől, de megtaníthat arra is, hogy mi az, ami vállalható, és így mintegy bátorságot ad a valós helyzetekben való megmutatkozáshoz.

Nehéz észrevenni, ha a hálón félrevezetnek bennünket. Azok a jelek ugyanis, amelyek gyanút keltenek, mind nonverbálisak, mint a túlkontrollált mozgás, a beszédsebesség csökkenése, a több szünet, a magasabb hanglejtés, az arckifejezés apró elcsúszásai. A csoportpolarizáció jelensége viszont az interneten fokozottan érvényesül. A csoportvélemény a szélsőségek felé tolódik el, és még szélsőségesebb lesz, mint testközelben lenne, hiszen kevésbé kell felelősséget vállalni. Ugyanez igaz a másik irányban is, azaz ha előítéletünk mérsékelt, ez a csoporthatásra még inkább az lesz. A középmezőny tűnik el a rendszerből. Ellenvéleményünket is nagyobb valószínűséggel fogalmazzuk meg a neten, mint egyébként. Ha valaki valóságos helyzetben vállalja ellenvéleményét, annak nagyobb ellenállással kell számolnia, de nagyobb figyelmet is vált ki. Ezzel szemben aki a neten fejti ki ellenállását, arra nem figyelnek oda olyan mértékben, és lényegesen kisebb a kiváltott hatás is.

Agresszió és függőség

– Sokan azért ellenségei az internetnek, mert a sajtó és a közvélemény főleg a negatív hatásokat emlegeti, például az agresszivitás erősödését. Valóban ennyire veszélyes lenne a net?

– Az agresszió elméletei igen gazdagok, és a személyiség jellemzői, valamint a környezeti hatások egyaránt jelentősek a megjelenésében. Az agressziónak az állatvilágban szintén fontos szerepe van, azonban az azt leállító mechanizmusok rendkívül hatékonyak, amint az agresszió elérte célját. Az ember esetében a leállító mechanizmusok mintha kevésbé működnének. Ennek okai között feltehetően jelentős szerep jut az eszközhöz kötöttségnek. Míg test test ellen ezek a jelek jól érzékelhetők, addig egy bomba kioldása egyetlen kar meghúzásával történhet, s a végrehajtó személy szinte semmit nem él át agressziója hatásából. A hálón részben ugyanezzel a jelenséggel találkozunk. Megszűnik a közvetlen kapcsolat az agresszió kiváltója és elszenvedője között. Ezért tapasztaljuk azt, hogy az agresszió az interneten fokozott mértékben jelenik meg. Az eltérő környezetnek eltérő a hatása az örökletesen kódolt tulajdonságok megjelenésében. Egy templomban kevésbé vagyunk agresszívek, mint egy sportstadionban, és az interneten – vagy a telefonban – inkább, mint a közvetlen interakciókban. A távolság révén nagyobb védelmet élvezünk, és nem kell félnünk, hogy bántalmazóból bántalmazottá válunk.

– Létezik-e internetfüggőség, és ha igen, milyen okok válthatják ki? Mennyiben hasonlít ez más addikciókhoz?

– A függőségek kialakulását illetően többféle elmélet létezik, de abban valamennyi egyetért, hogy mind a kémiai anyagokhoz köthető, mind a szer nélküli, viselkedésbeli függőségek a valós helyzetekből való menekülést teszik lehetővé. Egy virtuális világba való menekülés lehetősége az internet segítségével kémiai anyag használata nélkül is adott. A netfüggőség kialakulásához több tényező is hozzájárulhat. Ilyen mindenekelőtt a könnyű elérhetőség: a nap bármely órájában lehetőséget ad a szükségletek azonnali kielégítésére. Ezzel mintegy erősíti az id (ösztönén) működését, a személy hedonisztikusságát. Növeli a kompetencia érzését, szélsőségesen a mindenhatósági, omnipotens fantáziákat. Kielégíti a kevésbé autonóm személy függőségi igényét, dependenciáját, miközben lehetőséget ad kevésbé kontrollált viselkedés megjelenítésére is (pl. fokozott agresszivitás, intimitáskeresés, identitáspróbálgatás).

A kutatók vizsgálataik során számos érdekességre figyeltek fel. *Ivan Goldberg* az internetes addikciós zavar diagnosztikai kritériumai közül kiemeli a megvonási tüneteket. Ilyen például a pszichomotoros nyugtalanság, a szorongás, a fantáziák, az internettel kapcsolatos álmok, vagy amikor gyakori hálólátogatók öntudatlanul gépelési mozdulatokat végeznek az ujjaikkal. Gyakori, hogy az előre eltervezettnél hosszabb időt töltenek a monitor előtt, sőt az okozott károk ellenére is folytatják a gép használatát. *Seeman* vizsgálatai szerint a dependencia kialakulását elősegíti a depresszió, a szociális fóbia, más addikciók, az impulzuskontroll zavara, a skizoid személyiség és az alacsony önértékelés.

Magyarországon a BME Információs Társadalom- és Trendkutató Központja végzett vizsgálatot az internetfüggőség témájában, közel 2000 fős mintát alapul véve. A válaszadók közel 14%-a fordult korábban pszichológushoz. 21%-nak volt az evéssel, 19%-nak más függőséggel kapcsolatos problémája. Ezek magasabb értékek, mint ami az átlagos populációnál ta-

pasztalható. A problémás csoportba tartozók elsősorban nem információszerzésre vagy levelezésre használják a netet, hanem csevegésre, játékra.

Online terápia az univerzumban

– Előfordulhat, hogy éppen az internet által kínált névtelenség segít a problémák orvoslásában?

– Kétségtelen, hogy nemcsak a mentálhigiénés információt keresők száma nő, hanem azoké is, akik konkrét segítséget, tanácsadást, terápiát szeretnének kapni az interneten. Ráadásul az online terápia számos előnnyel járhat. Az emberek pontosabban és őszintébben képesek problémáikat megfogalmazni,

mint szemtől szemben, a beszélgetés kevésbé kötődik konkrét időponthoz, és a szakember általában alacsonyabb árat kér, mint a valós rendelőben. Nem ritka az sem, hogy a páciensek a korábbi tapasztalataik miatt kerülik a hagyományos terápiás helyzetet, de az interneten igénybe veszik. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az árnyoldalak szerepe is jelentős. A pszichiáter feladata lényegesen nehezebb, mivel a metakommunikatív csatorna részben vagy teljesen hiányzik. Nehéz megítélni, hogy a páciens igazat mond-e, aki esetleg alá is becsülheti problémája fontosságát. Nehéz megítélni a változásra való motivációt is. Magyarországon inkább az elektronikus levelezéssel történő segítségadás a jellemző. Ennek formája alig különbözik az újságok hagyományos levelezési rovataitól. Lényeges azonban az adekvát szakember megtalálása, a válaszolás időtartama, ismétlődő jellege. Igen fontos, hogy gyakran már a kapcsolatfelvétel ténye, az, hogy más számára is érthetően meg kell fogalmazni a problémát, segíti a klienst a saját belső világából való kilépésben, más szempontjainak figyelembevételében. Előmozdítja a tárgyilagosság kialakulását, segíti a belső, diffúz tartalmak strukturálását, formázását, külsővé tételét.

A hazai tapasztalatok azt mutatják, hogy az e-terápia jelentősége a kapcsolat felvételében, a kezdeti lépések megtételében van. Az online kezelés, amikor mind a páciens, mind az orvos a saját számítógépe előtt ül, egy időben, és ehhez szolgál keretül a chatszoba, már jobban leképezi a valós terápiás helyzetet, de eszközében más. A terápiás tér a hagyományos kezelésnél az a szoba, ahol tartózkodunk, ahol ugyanazok az ingerek érik a klienst és a gyógyítót. Az e-terápiánál a közös tér az univerzum.

– Hogyan értelmezhető a kiberterápia esetében a jelenlét, a hely és az idő?

– A valós terápia az itt és most helyzetében dolgozik. Ez azonban gyakorta illúzió, mivel bekövetkezhet a kliens regressziója, és így valahol máshol, a múltban szembesül a problémájával. Ugyanakkor az áttétel révén a terapeuta más személlyé válik a kliens életében. A kibertérben az orvos valóságos, a kliens valóságos, csak a tér nő meg közöttük. Az agy általánosítása révén képes valóságosnak venni azt, ami annak látszik. Legalábbis azokban az esetekben, amikor a kliens meg tudja különböztetni a valóságot a képzelettől. Ez a pszichotikusok esetében nem igaz, de a neurotikusoknál igen, és talán a borderline személyiségeknél is. Ebből az következik, hogy a pszichotikusok esetében nem működőképes a kiberterápia.

A szemtől szembeni helyzet elkerülése nagyban segítheti a fantázia működését, ami az értelmezések során előnyt jelent. Az indulatáttétel és viszont-indulatáttétel is könnyebben megjelenik, ha nem látjuk a másikat.

Realitás és álomvilág

– Segítségnek, önzetlenségnek tekinthető-e, ha a sorstársak egymásnak mondják el panaszaikat a hálón?

– A segítő csoportok működése a hálón pozitív jelenség. Ennek több oka van. A számítógép előtt könnyebb feltárulkozni. Már az is segít, ha találunk valakit, aki hasonló gondokkal küzd. A probléma leírása csökkentheti a hozzá kötődő indulatokat. A megbélyegzett csoportok tagjai különösen vonzódnak a virtuális csoporttársakhoz. A probléma vállalása a neten elősegíti a valós helyzetben való vállalást.

A férfiak szívesebben segítenek nőknek, elsősorban technikai jellegű kérdésekben, a nők pedig inkább érzelmi támogatást nyújtanak. A neten is azoknak segítünk szívesen, akiket magunkhoz hasonlónak érzünk.

Az internetes lehetőségek köre szédületes gyorsasággal nő. Szívesen hivatkozom *Sternbergre,* aki az intelligencia összetevőjének tekinti a változó és bizonytalan világhoz való alkalmazkodás képességét. A fiatalok ismerik és élvezik ezt a technikai környezetet, a középgeneráció számára azonban nem megspórolható feladat a megtanulása és alkalmazása. Az is látszik, hogy a technika tökéletesedésével az internetes környezet egyre inkább hasonlóvá válik a valóságoshoz. Ugyanakkor az emberi szükségletek csak a realitás talaján elégíthetők ki. *Freud* személyiségelmélete szerint az id, az ösztönén képes a vágyait primer megmunkálással a fantázia szintjén is kielégíteni. Az én, az ego azonban éhes, álmos, szomjas marad az álomban vagy fantáziában való kielégülés után.

HARMÓNIÁBAN A MOBILUNKKAL

Stílusról, érzelmekről a Nokia formatervezőjével

Ki emlékszik ma már az első mobiltelefonokra? Az alig tíz évvel ezelőtti szerkezetek súlya még egy tégláéval vetekedett, és formatervezésük – nos, ebben is hasonlítottak egy téglára. Ma már nemcsak a funkciók gazdag választéka kápráztat el bennünket. A színek és formák változatossága, variálhatósága személyiségünkhöz idomuló, azt kifejező divatkellékké varázsolja a tenyerünkön hordozható kis készülékeket. Az esztétikum megjelenéséről, az ipari formatervezésnek az IT világába való behatolásáról vall az egyik alkotó, Axel Meyer, *a Nokia vezető designere.*

GALVÁCS LÁSZLÓ

– Sokáig azt hittük, elég, ha mobilkészülékünket telefonálásra és SMS-ezésre használhatjuk, a forma csak különcködés. Mégis, amint megjelentek a láthatóan már igényesen tervezett telefonok, egyre inkább fontos szemponttá vált a funkció mellett a forma is. Lehet, hogy génjeinkben hordozzuk ezt az igényt, csak nem mindenkinél, nem egyformán és nem egyszerre tör elő?

– Minden ember szereti egyéni ízlése szerint kialakítani közvetlen környezetét, ez jól látható például azon, ahogy az otthonunkat berendezzük. A készen kapható dolgokat persze ritkán változtatjuk meg, különösen akkor, ha valamilyen „elronthatónak" tűnő szerkezetről van szó. Mobiltelefonjaink – mint sok más kellékünk – nem csupán elektronikai eszközök, hanem személyes tárgyak is. Magunknál tartjuk, a tenyerünkön hordozzuk őket, különös kötődés fűz hozzájuk. Személyes és intim dolgokat mondunk el nekik. Tükrözik hangulatunkat, egyéniségünket, és harmóniában állnak érdeklődésünkkel, viselkedésünkkel. Ez az, ami ezeket a készülékeket megkülönbözteti a vezetékes berendezések, a fix helyszínek és a hagyományos módon intézett dolgok világától. A mobiltelefon így olyan tárggyá válik, amely befogadja az újításokat, a formabontó designt, és tükrözi változó életstílusunkat. Azonban a történelem során a mesteremberek és a formatervezők mindig a funkcióra vonatkozó és az érzelmi igényekre egyaránt választ nyújtó termékek előállítására törekedtek. Eme emberi szükséglet valóban kiegyensúlyozott és harmóniát tükröző kielégítése számunkra továbbra is a motiváció és inspiráció forrása marad.

– Ennek a megközelítésnek köszönhető a mobiltelefon-iparágban a Nokia innovatív, kifinomult formavilága?

– Nálunk a formatervezés a márka alapvető építőelemei között szerepel, kulcsfontosságú termékeink megalkotása során és alapvető készségként az egész vállalatnál jelen van. A Nokia Design a fogyasztói kutatásokkal foglalkozó, a marketinges, a tervezési és a műszaki szakemberekkel együtt olyan megoldásokat keres és hoz létre, ahol a terméken belül egységet alkot a forma, a technológia és a könnyű felhasználhatóság. Globális vállalatként érthető, hogy a világ különböző részein élő emberek eltérő igényeit és vágyait képviselő, különböző kulturális háttérrel rendelkező tervezőket alkalmaz. Ennek megfelelően a különböző piacok és felhasználók igényeihez igazodó, eltérő technológiákat és protokollokat felölelő, széles portfóliót alakított ki. Minden Nokia készülék megjelenése összetett, kreatív és funkcionális munka eredménye. Először az átfogó kérdésekkel foglalkozunk: Mi a termék célja? Kiknek készül? Mire lesz szükségük a felhasználóknak? Mik lesznek az igényeik? Tanulmányozzuk, hogy hogyan és mikor használják majd a készüléket, és melyek a legfontosabb formai elemek. Végeredményként egy egységes és harmonikus megoldás születik, amely a kialakuló felhasználói igényeket változatos, fejlett technológiával ötvözi. Például amikor beve-

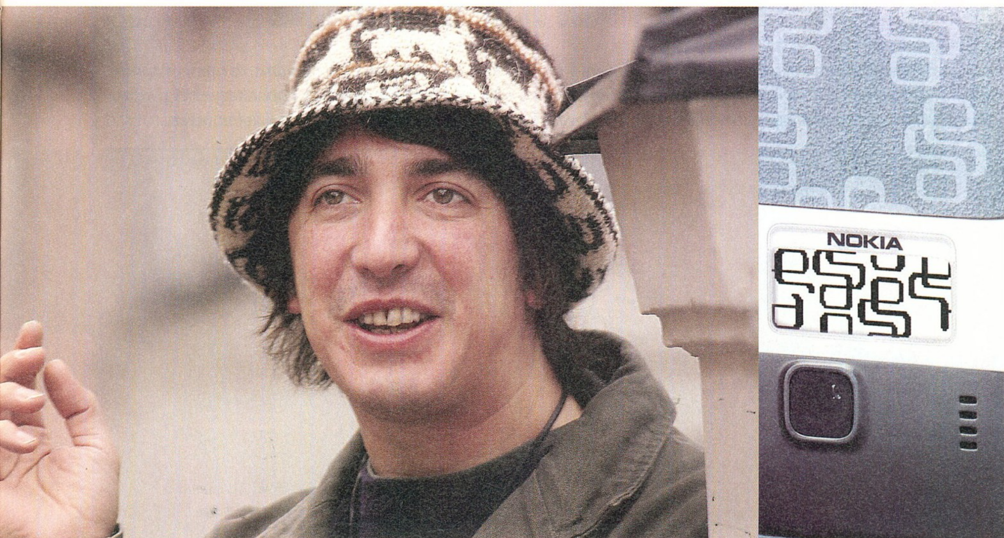
zettük a színes termékeket, a cserélhető előlapokat, minden megváltozott. A mobil pusztán funkcionális eszközből egy csapásra az egyik legszemélyesebb használati tárgyunkká, egyéni stílusunk kifejezőeszközévé vált, amely minden eddigi elektronikai cikknél többet árul el tulajdonosa egyéniségéről.

– Van-e valamilyen speciális trükkje, egyedi víziója a Nokia formatervező csapatának?

– Folyamatosan figyelemmel kísérjük a kultúra és a társadalom változásait, amiből inspirációt merítünk. Tapasztalataink alapján olyan átfogó elképzeléseket alakítunk ki, amelyekben külön-külön megvizsgáljuk a mobiltelefon által kiváltott fogyasztói élmény minden egyes alkotóelemét. Hiszünk a történetek erejében. A mesék formatervezési erőfeszítéseink alapját képezik, amelyek során a fejlett technológiát a fogyasztók érintése. Mindehhez hozzájárul a lehető legjobb hangminőség, illetve a kényelmes, megfelelő méret és forma.

– Legújabb termékeik mintha külön tervezői filozófiára épülnének...

– A formatervező csapatban felismertük, hogy a tudomány és a modern életstílus folyamatos fejlődése mellett az emberek mindig a kulturális jelentést hordozó, gazdag érzelmeket rejtő és kellemes fogású tárgyakra vágynak. Miközben a fejlett technológiát gazdag érzelmi töltetű dolgokkal próbáltuk ötvözni, a történet fokozatosan az etnikai elemek és a modernitás együtteséről kezdett szólni. A különböző kultúrák, képi világok és díszítések, valamint azok kortárs értelmezési lehetőségei hatottak ránk. Olyan stílus született meg, amelynek ihletforrása legalább annyira a múlt, mint a jövő.

számára vonzó érzelmi tartalommal szeretnénk megtölteni. Figyelmünk már nem pusztán a készülékre összpontosul. A tervezés során a minden elemben megnyilvánuló kreativitás válik irányadóvá. Egységben kezeljük a mobilkészülék, a tartozékok és a csomagolás formatervezését, a felhasználói felület megjelenését és stílusát, az alkalmazásokat, valamint a termék személyre szabhatóságát – a letölthető programokat, grafikákat, csengőhangokat és a felhasználó által cserélhető részeket.

Díjnyertes formai és interfészmegoldásokkal megalkotott termékeink minden generációja az egyre sokszínűbbé váló mobilkészülékektől elvárt hatékonyság, kényelem és teljesítmény fokozására törekszik. Ez pedig olyan kezelői felület kialakítását jelenti, amely könnyen használható, megérthető és elsajátítható, olyan kijelzőt, amely elég nagy az elvégzendő feladathoz, és olyan billentyűzetet, amelynek kellemes az

A Nokia 7600 természetes földszínei és kellemes fogású anyagai éles ellentétet alkotnak a tiszta fehér és fényes, fémszínű betétekkel, mindez együtt pedig szokatlan, mégis ismerős, tenyérbe simuló formában egyesül. Ez a készülék ugyan egy funkcionális és vizuális eszköz, használatával mégis anélkül tudjuk megmutatni modern személyiségünket, hogy a kommunikáció gazdagsága és lehetőségei terén bármilyen kompromisszumra kényszerülnénk.

A textil kellemes tapintása révén a Nokia 7200 az érzékelés és az érzelmek eddig nem látott együttesét csempészi a mobilkommunikációba. Az egzotikus, érzéki textilekkel párosuló csúcsminőségű hang- és vizuális kommunikáció új, kellemes felhasználói élményt kelt. A készülék újraértelmezi a hagyományos, összecsukható telefonformát. A bútorok és a divat világából merítve új formát és stílust ad a holnap technológiájának. Kellemes tapintása és markáns grafikai megjelenése művészetet és kifinomult természetességet visz a mai kommunikációs eszközök világába.

CES 2004 LAS VEGAS-I FORGATAG

Las Vegast lehet gyűlölni, kicsúfolni, csúnyának tartani – tényleg nem a legtisztább előéletű város, és ma sem apáca módjára él. Teljesen szürreális, álomszerű képződmény a marsbéli tájra emlékeztető sziklás, kopár hegyek és sivatagos völgyek között, ahol alvajárók módjára kószálnak a kiállításokra messze földről ellátogató üzletemberek.

HORVÁTH LÁSZLÓ

A fogyasztói elektronika területén élenjáró cégek vezetői optimistán álltak neki a kiállítás megnyitását jelképező szalagátvágási ceremóniának.

Nemcsak az időeltolódás miatt érzik magukat egy különleges dimenzióban az ide érkezők, hanem a város épületeinek, cirkuszi és táncos show-jainak és természetesen *Sin City, „a bűn városa"* kaszinóinak mindenható jelenléte is elvarázsolja a mindennapok józanságához szokott konferenciajárókat. Éppen ettől a különleges egyvelegtől verhetetlen a város, ettől lett a technológusok Mekkája. Ezek a napi rendszerességgel érkező konferenciavendég-hordák iszonyú energiákat mozgatnak meg a városban, egészen különleges légkört teremtve. Itt minden vendég otthon érzi magát, annyian érkeznek a nagyobb, világszintű összejövetelekre. Például a *CES-re (Consumer Electronics Show)* körülbelül 110 ezres látogatószámot jósoltak – és mindannyian hasonló ritmusban, hasonló iparágak és cégek képviseletében rójuk az utcákat, és vacsorázunk üzlettársainkkal az egészen kiváló helyi éttermekben. Ahol természetesen a magára valamit is adó üzletember steaket eszik, kaliforniai vörösborral leöblítve. Mintha a város csak erről az egy konferenciáról szólna – az elképesztő méretű szállodák és szórakoztatóparkok azt a célt szolgálják, hogy a találkozó jól sikerüljön, és a szakmai bemutatók is elkápráztassák a közönséget. Érthető tehát, hogy még a legunalmasabb szakmai téma is nemcsak hogy fogyasztható, hanem élvezhető ebben a miliőben. Arról nem is beszélve, hogy ilyen környezetben nyitottabban, befogadóbban működik az agy, új barátságok születnek (nekem például a Weather Channel egyik ügyvezetőjével a Bellagio és a Mandalay Bay közötti pár perces séta alatt sikerült megismerkednem, az egyik partiról a másikra igyekezve).

Nem véletlen, hogy a fogyasztói, felhasználói elektronikai technológia iparának itt kell tartania egyik-másik konferenci-

áját, hiszen ezzel a háttérrel sokkal könnyebb üzleti eredményeket elérni, tárgyalásokat befejezni, mint egy átlagos helyszínen. A számok jól jelzik a sikert: ez a legnagyobb ilyen típusú rendezvény az Egyesült Államokban, ahol mindenki jelen van, aki számít az iparban. ***110 ország 2500 kiállítója 20 000-nél több új terméket mutat be.*** Egyben az év legnagyobb médiaeseménye is: ***4000 újságíró 50 országból*** közvetít a helyszínről. Akik persze panaszkodtak is méretekre, hiszen a 3,2 millió négyzetlábnyi kiállítási terület majdhogynem kezelhetetlenül hatalmas. A szelektálásra képtelen mindenevő így bajban van, mert ekkora területet szinte lehetetlen úgy bejárni, hogy közben ne csak a gyalogláson járjon az ember esze. Ebben a tudatállapotban, felszabadultan és a várostól megrészegülve lehet igazán kilépni a mindennapok rövid távú taktikai problémáinak nyomása alól, és elgondolkozni a stratégiai, hosszú távú lehetőségeken is. Mindezt pedig világszintű szakmai előadók víziói inspirálják, akik jól megférnek a programban a szövetségi kormány csúcsvezetőivel.

Az is segít persze a hangulat megteremtésében, ha egy szálloda tucatnyi emeletét a koreai mobiltelefon-gyártó LG ***„Life is Good”*** reklámjába borítják, vagy ha az audiotermékeket bemutató (48 amerikaifutball-pálya méretű) pavilon leginkább egy luxusautó-kiállításra emlékeztet a fémesen ragyogó hangszórókkal kitömött autócsodákkal.

Mi a CES általános üzenete?

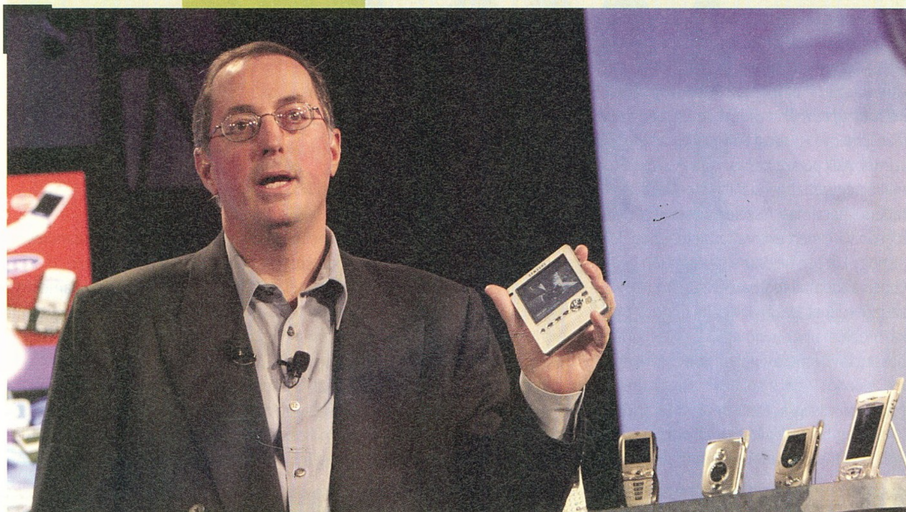
A hivatalos üzenet technológiai jellegű: minden valamirevaló termék hálózatban gondolkozik. A telefon beszél a riasztóberendezéssel, az autóban utazó csecsemő kamerán keresztül nézegetheti az autót vezető mama képét, hogy annak ne kelljen a forgalomban hátrafordulnia, ha a csemetéjével akar beszélni.

Az árak zuhannak, a minőség javul, az amúgy is sokfunkciójú tárgyak egymással kommunikálva egészen hihetetlen dolgokra képesek. Az egyik ilyen új háztartási gépezet a hűtősütő: az egész nap hűtőként üzemelő dobozt a háziasszony

‹ Gery Saphiro, a Fogyasztói Elektronika Szövetség (Consumer Electronics Association) elnöke és ügyvezető igazgatója csak néhány megjegyzést tett Bill Gates programbeszéde előtt.

‹‹ Bill Gates programbeszéde viszont a kiállítás informális vezérfonalának is beillett.

Paul Otellini, az Intel elnöke olyan szerkezeteket mutatott be, amelyek egy napon talán mindannyiunk életébe színt visznek.

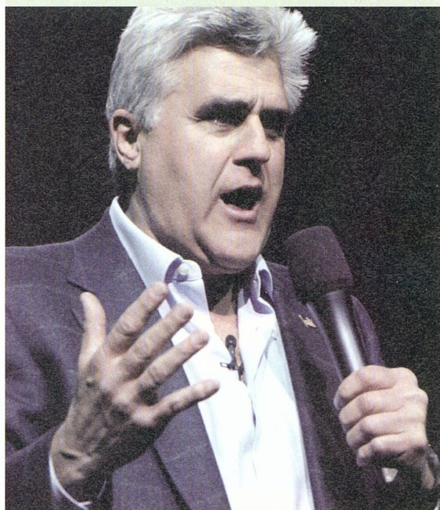
hazafelé vezetve a mobiltelefonjáról felhívja, amitől a gépezet hűtőről sütőre vált, és mire a család hazaér, az étel frissen sütve készen áll.

Az általános hangulat nagyon sokat elárul a 8,2%-os GDP-növekedésű amerikai gazdaság dinamizmusáról: az optimizmus, az energia kézzel fogható a kiállítás minden sarkában, a buszokra várók mérföldes sorai között vagy éjjelente a kiállítás tévécsatornájának riportjait nézve.

Korea és Kína

Köztudott, hogy az Egyesült Államok és Japán cégei adják a világ GDP-jének 45%-át, amihez képest minden más régió csak másodhegedűs. Viszont minőségben és vállalkozói szellemben az alcímben szereplő két ország kiemelkedik az átlagból.

Korea és Kína nagyon megtanulta a marketinget. Jól megszerkesztett, majdnem hibátlan angolsággal megszövegezett brosúráik az amerikai ízlésnek megfelelően adják el a termékeket. Korea, melynek portékái a japán árukhoz képest gyengébb minőséget és alacsonyabb árakat mutattak, mára kinőtte magát. ***A világ legnagyobb flatpanel-tévéképernyőjét már Koreában készítik, nem pedig Japánban.*** A minőség pedig meghatározóvá vált a nemzetközi pavilon koreai termékeinél: hibátlan design, elfogadható ár és üdítő kreativitás. Említésre érdemes az a vagyonvédelmi termékük, amely ***a mobiltelefonra sugározza a betörő képét,*** mivel a riasztóberendezés azonnal hívja a távol lévő tulajt. A tulajdonosnak a beépített mikrofonon keresztül lehetősége nyílik elbeszélgetni azzal, aki betört a lakásába, amellett persze, hogy a rendszer a rendőrségre is küld egy e-mailt, és videóra is veszi az eseményt (amit

Carly Fiorina, a HP elnöke és ügyvezetője nagy lelkesedéssel tartotta magasba cége új termékét. A HP digitális minizenegépe az Apple iPodjára épül.

magától értetődően a weben megtekinthetnek a családtagok, szintén egyenes adásban).

A kínaiak (immár Hongkongot is ideértve) sok apró érdekességgel rukkoltak elő, amelyek egyszerűségükben voltak nagyszerűek. Ilyen például az „air technology"-t alkalmazó, laptopot és minden más elektromos berendezést szállító táskagyűjtemény, amely gyakorlatilag széttörhetetlen, és vállra véve a legnagyobb súly is elviselhetővé válik a puha gumitalpak közé szoruló levegőnek köszönhetően. Ha pedig esetleg vízbe esik a táska, akkor automatikusan fennmarad a felszínen.

‹‹ Jay Leno, aki már megnevettette a fél világot, most a kiállítás résztvevőivel tette ugyanezt.

› Mindeközben pedig Alica Keys muzsikált.

Otthon, munkahely és szórakozás

Az amerikai produktivitás egyik titka – és ezt nem lehet egyszerűen azzal magyarázni, hogy az amerikai dolgozó évi egy-két hét szabadság kivételével gyakorlatilag állandóan ott van a munkahelyén – a munka és a játék, a személyes ambíciók és a karriertervek organikus egybeolvadása. E trend legdivatosabb megjelenése ma a virtuális munkahely, amely évtizedekig csak a privilégiumokkal elhalmozott keveseknek jutott osztályrészül – milliomosnak kellett lenni ahhoz, hogy valaki az otthoni irodájából szervezhesse meg munkahelyi találkozóit. Mára ez megváltozott, és lám csak, 25%-kal (!) nőtt a produktivitása azoknak a telefonos „customer service" alkalmazottaknak, akiknek a munkaadó repülőtársaság lehetővé teszi az otthonról dolgozás luxusát.

Erre az új trendre és az egyre növekvő *small office / home office (kis iroda / otthoni iroda)* szegmensre egész termékcsoportok épülnek, és ugyanaz az infrastruktúra kiválóan megfelel mind a kettőnek. Ráadásul az életet megkönnyítő és megszépítő elektronikus szerkezetek „rohamát" csak úgy lehet igazán kezelni, ha a jövő lakberendezője „command postokat", vezérlőállásokat is tervez, hiszen a legjobban egy egységesen működő, egy pontról vezérelhető ***„home hub"*** segítségével tudnak együttműködni az intelligens szerkezetek. Mindez pedig egyszerűen megoldható az egyre elterjedtebb *Wi-Fi és Bluetooth technológia* segítségével: a *surround* háttérhangszórókat már nem elegáns dolog drótokkal rákapcsolni a házimozirendszerre, és ennek megfelelően a soktucatnyi, elképesztő minőségű audiovizuális lakberendező a legfinnyásabb ízlést is kielégítő videoszobákat mutathat be. Így az amerikai lakáskultúrában az egyre növekedő méretű és egyre jobban felszerelt házak középső és felső árkategóriája már nem képzelhető el speciális akusztikájú audiovizuális szoba nélkül.

Még egy érdekesség: ne felejtsük el az amerikai életmód legfontosabb kellékét, az autót, ami a legfontosabb összekötő kapocs a munkahely és az otthon összeolvadó szigetei között.

A 2004 CES Best of Innovations Awards (azaz a legjobb találmánynak járó) díját a Cobra Electronics Corp. Cobra SKYNAV 3000 hordozható navigációs rendszere nyerte el.

80 colos Samsung plazmatévé – a világon nekik van a legnagyobb.

Nem meglepő, hogy a nagy sávszélességű, műholdas adatátvitellel felszerelt digitális autó immáron teljes jogú munkahelyként vagy kényelmes otthonként is igencsak jó minőségben megállja a helyét. Hol van már az az idő, amikor a százdolláros, elemes hűtőszekrény újdonságnak számított az autókban? A mozgó erődítményekre hasonlító óriási ***Excursionök és Hummerek világában*** bőven elfér a sok hangszórós, térhatású házimozitól a valóságos íróasztalnak is megfelelő munkaállomásig minden, amire a túlzásokra hajlamos amerikai vásárlónak szüksége lehet.

Hol lesz az új lakás agya?

Kibontakozni látszik a következő óriási csata a globális cégóriások között: mi lesz a standardja a ***Wi-Fi vagy a legújabb Ultra Wideband (amelyet a Toshiba és a Samsung dobott piacra)*** forradalma egyenes következményének, a lakás irányítóközpontjának? Homlokegyenest ellenkező az elképzelése például a Microsoftnak és a Sonynak. ***A Microsoft természetesen PC-t*** akar látni az intelligens ház központjában, míg a ***Sony egy médiaközpontot.*** Az igazság valahol a kettő között lehet:

PC-képességekkel rendelkező digitális agy működteti majd a közeljövő lakótereit, amelyet természetesen egy fogyasztói elektronikai cég varázsol majd egyszerűen kezelhetővé és fogyasztóbaráttá.

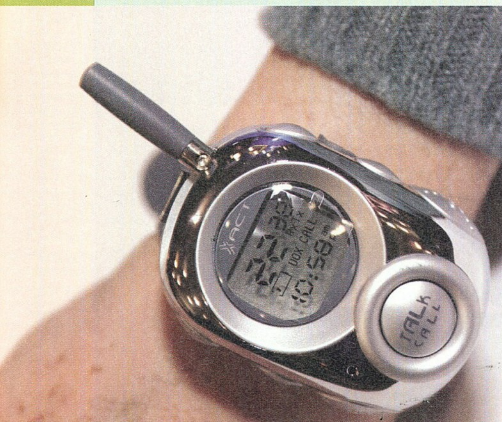
Elemzők szerint **az otthon automatizálásának mai 1,5 milliárd dolláros üzlete 2007-re 3,8 milliárdosra nő.** (Ez persze csupán csekély része a 101 milliárd dollárosra taksált fogyasztói elektronikai üzletnek.) Az első próbálkozások nagyon meggyőzőek, logikusak és használhatók: például az az ébresztőóra, amely nem a szokott hírprogrammal vagy zenével ébreszt, hanem az interneten keresztül programozható, személyre szabott hírösszefoglalóval. Ez az „értelmező híróra" egyébként három hónap múlva kerül a boltokba, a gyártó másik termékével, a digitális információt értelmezni képes mikrohullámú sütővel, amely ideális hőmérsékletre melegíti fel a terméket a csomagra kódolt információ alapján.

Az automatizált lakás logikája kristálytiszta: amikor a XXI. századi digitális polgár felébred reggel az ágyában, az elektronikus rendszer segítségével tudja elindítani napját a leggyorsabban és a leghatékonyabban – a zuhanyozó beállításától (hogy ne kelljen a csövekben megrekedt víz felmelegedésére várni) az autó beindításáig (hogy az előre felmelegedve várja a napot, az üzenetet a zuhanyozóban meghallgatva vagy a sürgősként megjelölt e-maileket reggelizés közben átfutva. Ezek a tevékenységek néhány éve még sci-fibe illő jelenetekként hatottak, holnapután viszont akár mindennapjaink részei lehetnek. Arról nem is beszélve, hogy e technológiák mennyivel élvezetesebbé tehetik a napunkat az ébredés első pillanatától kezdve: az eddig csupán milliomosok játékszereként számon tartott falméretű digitális televízió-monitor nemsokára elérhető lesz az átlagember számára is, aki éppen arról álmodozik, hogy valamelyik klasszikus festményt vagy éppen a Sziklás-hegységet szeretné látni a hálószobájában.

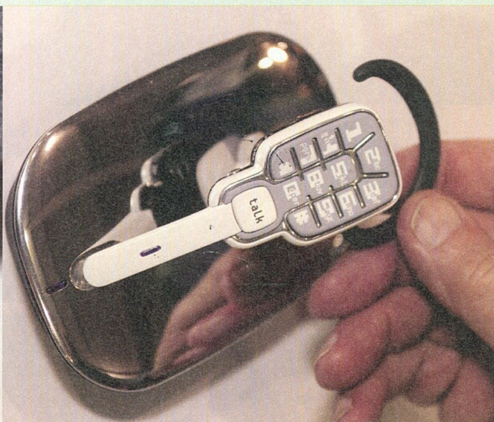
Az „énközpontú" ciklus az amerikai gazdaságban

Sokat cikkeznek és beszélnek mostanában a szeptember 11-e sokkját kiheverő amerikai gazdaság új ciklusáról. **Szeptember 11-e** köztudottan az otthon, a család felé fordította a polgárok figyelmét. Ennek eredménye a korábban **soha nem látott otthonfelújítási és -szépítési roham.** Milliók építettek uszodákat,

Karóra és telefon az Xacttól. Azért a Rolex nincs veszélyben...

Rádió adó-vevő. Nem fülbe, csak fülre való.

a gazdit). Vagyis az első elektronikus vezérlőszerkezet, amelyet megérint az ébredező digitális fogyasztó, legyen az, amire igazán szüksége lesz napközben. Ezek a kényelmet szolgáló megoldások már megvehetők egyenként, viszont a jövőben egyetlen központból irányítva logikusan, egyszerűen, egyszerre lesznek koordinálhatók. Ami még 25%-os vagy nagyobb produktivitásnövekedéshez vezet majd a prioritások kényelmes, intelligens újrarendezésével, amíg a szerencsés fogyasztó alszik. Például ha a személyes kommunikációs rendszer sürgős üzenetet kap éjszaka, akkor lehet ezzel kezdeni

rendeztek be díszkerteket, vettek új elektronikus berendezéseket, hogy még kényelmesebbé tegyék az átlagos amerikai lakóházat, amely eddig sem volt túlzásoktól mentes. Ezt követi most az **„énközpontú" vagy „őközpontú"** ciklus, amely kezdődött az autógyárak elképesztő ajánlataival, amelyek milliókat csábítottak új autó vásárlására, és folytatódik a mindennapok kényelmét kiteljesítő elektronikus termékek egész seregének felvonultatásával. Mindeközben egyre többet és jobban lehet dolgozni, élni, kihasználva minden percet, és tovább csökkentve a haszontalanul, várakozással elpazarolt időt.

A konferencia divatsztárja

Minden idők legszebb és praktikusabb konferenciatáskájáról először is annyit, hogy ***low-tech.*** Semmi köze a fejlett technológiához, egyszerűen a konferenciajárók életének kellemesebbé tételéhez járul hozzá a maga egyszerű módján. Ez nem az a mindentudó táska, amelyet több ázsiai gyártó is bemutatott, laptop, mobiltelefon és minden más elektromos szerkezet feltöltésére képesen, hanem egy egyszerű hátizsákféle, amely azonban mégis megér egy misét.

‹ A kiállításon bemutattak néhány futurisztikus eszközt, például egy kávéfőzőbe integrált internetes kapcsolódási pontot és egy otthoni digitális wurlitzert. ›

Először is ***gyönyörű.*** A színe nem a megszokott, unalmas fekete és sötétkék, hanem divatos zöld. Vállra vehető, kereken húzható, vagy kézben is vihető. Az oldalán két, vizesüvegnek készített tasak található, amelyből az egyik melegen (vagy hidegen) is tartja a beledugott műanyag palackot. Természetesen külön védőszivacs fedi a laptopot, hogy az ütődések ne okozzanak kárt. A méretet is szabályozhatja a büszke tulaj, annak megfelelően, hogy hagyományos módon gyűjtögeti a katalógusokat, avagy inkább marad az elektronikus infocserénél.

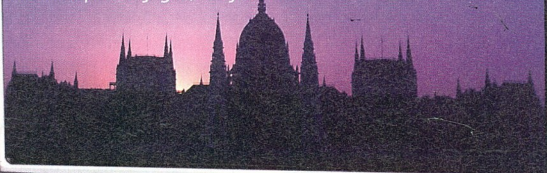
Miért is részletezzük itt ezt a szemlátomást stratégiai következmények nélkül piacra dobott, egyszerű terméket (amely nagy valószínűséggel Kínában készült, természetesen fillérekért)? Azért, mert filozófiája példaértékű: keresve sem lehet olyat kitalálni, ami hiányozna felhasználási lehetőségei közül. Nem csoda, hogy úgy vették a konferencia boltjában a látogatók, mint a cukrot, hiszen a sokmérföldes gyaloglást úgy tette elviselhetővé, hogy ráadásul a későbbiekben is használható lesz. Ilyen magasra tették a mércét a CES 2004-en a szervezők... Ez az a fogyasztóközpontúság, amely a legegyszerűbb és legunalmasabb tömegtermékből, a táskából is új értéket, izgalmas „műtárgyat" tud varázsolni. Ugyanez a filozófia vezérelte azokat a tervezőket, akik olyan tévékészülékeket állítottak ki, amelyek a megszokott funkciók mellett MP3-zenét is lejátszanak, és drót nélkül csatlakoznak a kábeltévéhez. Természetesen HDTV- és plazmarendszerűek, minél nagyobbak ***(az LG „a világon a legnagyobb" plazmatévéje 76 colos, míg a Samsungé 80-as)***, fotók megjelenítésére képesek, az interneten is lehet velük szörfözni, műholdas rádióadások vételére képesek, és printert is építettek beléjük. Hiszen miért is kell egy-két funkcióra korlátozni az elektronikus környezetet, amikor egy dobozba ennyi minden belefér a mai chiptechnológiának köszönhetően? Ennek a gyártási iránynak a koreai és japán mamutokkal lépést tartó vezetője ***a Philips, amely a CES-hez kapcsolódó sajtótájékoztatók özönében jelentette be a Yahoo!-val megszületett globális tartalomgyártási egyezményét.*** Ezzel csak egy gond van: mitől lenne képes egy internetportál meg egy dobozgyártó arra, hogy az interaktív tévére programot készítsen, amikor ebbe már olyan óriásoknak tört bele a foguk, mint amilyen a Time Warner a maga több száz évre elegendő filmarchívumával. De nem illik károgni, inkább örüljünk annak, hogy Európából valaki labdába kíván rúgni ezen a szuperkompetitív piacon.

És engedtessék meg egy jóslat a katalógusok cipelésére berendezett táska jövőjével kapcsolatban: hamarosan napelemmel szerelik fel, és hasonlóképpen működik majd, mint ***a mobiltelefont feltöltő esőkabát,*** amelyet már néhány hónap múlva meg lehet rendelni a boltokban – ezt a ruhadarabot szintén nagy sikerrel fogadták a show látogatói.

De komolyra fordítva a szót: az igazán fontos történet a CES-en nem a sok ezer szuper játékszerről, hanem az első igazán fókuszált, komolyan ***szinkronizált otthoni hálózat*** megalkotásáról szólt.

ÖLBEMOZI, AVAGY A MOBIL DVD

Az autó fejtámlájára csatolható vagy éppenséggel az ebédlőasztalon a vasárnapi leves mellett fényképtartószerűen kitámasztható, akkumulátorról, hálózatról és szivargyújtóról egyaránt működtethető DVD-lejátszó jelent meg februárban a magyar piacon, amely a gyári DVD-k mellett az MP3-fájloktól az újraírt CD-kig szinte minden inputot elfogad, és lejátszik.

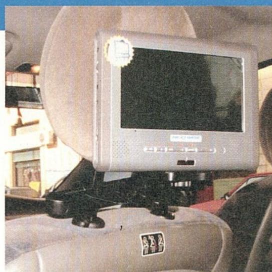

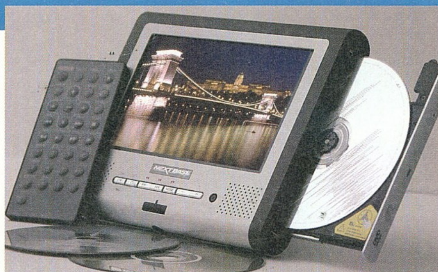
A magyarországi forgalmazást elindító For-Max Kft. autós, illetve hordozható multimédia-eszközökre szakosodott, és ennek a kínálati palettának ugrott az élére a Next Base SDV 17A márkanevű, walkmanméretű, saját képernyős DVD-lejátszó.

A saját képernyőt és a méretet azért hangsúlyozzuk külön is, mert a korábbi mobil DVD-k esetében vagy külön készülékben volt a lejátszó, amelyhez csatlakoztatni kellett az önálló, kisméretű LCD-kijelzőt (pl. a DVD-Center által tesztelt DV1-P1, ld.: **dvd.index.hu/index.php?cikkid=481**), vagy az a noteszgépekhez hasonlóan fedőlapként hajlott rá a lejátszóra. Az SDV 17A az első általunk ismert berendezés, amelynek DVD-fiókja közvetlenül a képernyő alá csúszik be, és ennek a tulajdonságá-

nak köszönhetően akár az autó első ülésének fejtámlájára is ráerősíthető (hogy ezt ne kelljen madzaggal megoldani, a gyári csomagolásban akad egy erre szolgáló kis táska), és így a hátsó ülésen utazónak (vagy a repülőgép, a luxusautóbusz utasának) menet közben sem kell lemondania a mozi élményéről. (Feltehetően szintén az autósokra gondoltak, amikor kidolgozták azt a tulajdonságát, hogy a kijelzőn a kép 180 fokkal elforgatható legyen. Beszerelésnél vagy akár a fejtámlára erősítésnél hasznos lehet, hogy fejjel lefelé is működtethető a készülék, és a film ilyenkor is „talpon" marad...)

A szomszéd ülésen ülő ugyanúgy élvezheti a filmet, hiszen vízszintesen mindkét irányban 70-80 fokos látószögből jól látható a kép, függőlegesen viszont igyekezni kell a képernyővel szemben elhelyezkedni, mert alulról vagy felülről nézve már 40 fokon túl elkezdődik az információvesztés.

Kipróbálva a készüléket, sok olyan tulajdonságot fedeztünk fel, amelyet esetleg még a „nagyok" sem tudnak (vagy legalábbis nem mindegyik). Például a különböző minősítésű filmeket jelszavakkal lehet védeni, azaz a szülő kontrollálhatja, hogy gyermekének mit szabad, és mit nem. MP3-CD esetén a készülék kezeli a könyvtárakat, azonosítókat, ha pedig egy CD JPEG-képeket és MPEG-zenefájlokat is tartalmaz, akkor rákérdez, hogy melyikre is vagyunk kíváncsiak. A képeket diavetítő-szerűen játssza le, az audiofájloknál viszont a trackek számát nem mutatja, a lejátszást menüvel nem támogatja.

A hang külön is megérdemel egy bekezdést: Dolby Digital és DTS surround. A készülékbe 2 darab 1 wattos hangszórót építettek be, de digitális, optikai kimeneten keresztül csatlakoztathatók nagyobb teljesítményű hangsugárzók is. (Igaz, ehhez a kábelt külön meg kell venni, csakúgy, mint az asztali készülékek esetében.) Van viszont fülhallgató (nemcsak kimenet). Szomorúan fedeztük fel, hogy a berendezés oldalán lévő kis hangerő-szabályozó funkciója nem került rá a távirányítóra, s bár azzal sokkal több műveletet lehet végrehajtani, mint a készülék saját billentyűivel, a hangerőt csak magán a masinán lehet szabályozni. (Szerencsére egy ekkora, 7 colos kijelző valójában karnyújtásnyinál nem kerül messzebbre.)

A 7 colos TFT-kijelző 16:9 arányú, de átváltható 4:3-ra is, ami természetesen a hasznos méret rovására történik. A felbontás 480x234 pixel, a színmélység pedig true color – ez elegendőnek tűnik a filmekhez, a feliratok szélei azonban pixelesek. Természetesen léteznek ennél nagyobb felbontású kijelzők, de a készülék árát tekintve ez optimálisnak tűnik. Mindenesetre ha valaki a sötét, tónusgazdag Gyűrűk urát szeretné élvezni, akkor annak vagy a mozit ajánljuk, vagy azt, hogy a berendezést csatlakoztassa egy igazán jó, márkás televízióhoz.

Persze egy ekkora készüléknél nem a moziszintű élvezet, hanem a hordozhatóság a lényeg, és javára legyen mondva: a kép a rázkódást is jól bírta, ami a magyar utakon nem utolsó szempont. A hang ezzel csak akkor tart lépést, ha a fülhallgatót használjuk, ám ez utastársaink iránti tapintatból amúgy sem árt.

A kocsiban kisegít bennünket a tartozékként kapott szivargyújtós vezeték, egyébiránt pedig a készülék méretéhez képest terjedelmesnek tűnő, dokkolóállomásra emlékeztető akkumulátor gondoskodik a menet közbeni áramellátásról – egy feltöltéssel mintegy két és fél órán keresztül, ami egy mozifilmre elegendő.

Mondani sem kell, hogy videokamerát is csatlakoztathatunk a berendezéshez. Így jó minőségű kijelzőn követhetjük a felvételt, de hát ehhez nem kell mobil DVD, az operatőr valószínűleg beéri egy kijelzővel, ami olcsóbb. (Más kérdés, hogy azon nem nézhet DVD-t...)

A For-Max cseregaranciával ***120 000 forintban határozta meg a készülék nettó árát***, ami nemcsak egy autóba beszerelt DVD ellenértékéhez viszonyítva tűnik kedvezőnek.
A berendezésről további információkat a cég weboldalán találhatunk: ***www.for-max.hu.***

VÉGEZETÜL ÖSSZEGEZZÜK – IMMÁR CSAK FELSOROLÁSSZERŰEN ÉS ANGOLUL – A MŰSZAKI PARAMÉTEREKET:

- Auto/Pal/NTSC System
- Built In Dolby Digital Decoder
- Multi OSD Language (English/Germany/French/Spainish/...)
- Multi Angel/Audio/Subtitle Supported
- Parent Lock
- Fast Forward/Reverse (X2,X4,X8,X16)
- Zoom Play (X2,X3,X4,X1/2,X1/3,X1/4)
- 7" 16:9 Wide-Type TFT Display
- Viewing Area 154.1(W)X87.05(H)Mm
- Response Time 30 ms
- 112,320 Pixels (W480xh234x3rgb)
- Mini-Speakers 1W+1W
- Rechargable Lithium-Ion Type 2.5 hrs Playback Time
- DVD/VCD/SVCD/MP3/CDDA/JPEG/CD-R/CD-RW/DVD-R/DVD-RW
- 1*Av Out (Mini Jack)
- 1*Optical Digital Out (Toslink)
- 1*3.5 mm Earphone Output W/Vol Control
- AC/DC Adapter
- Remote Control
- AV Cable
- Soft Carrying Case, Accessory Bag
- Li-Ion Battery Pack
- Car Light Adapter Plug
- Earphone, 1 To 2 Earphone
- Socket, Car Bag
- Player Dim.: L202*W154*H26 mm

Isten az agyban?

Sokakat aggodalommal vagy éppen felháborodással tölt el az a gondolat, hogy a modern idegtudomány szentségtörő módon már a hit biológiai gyökereit keresgéli az agyban. A hit azonban nem vethet gátat a tudománynak, a tudomány pedig nem cáfolhatja meg a hitet. Amit az agykutatás és a neurológia ma állít, csupán annyi, hogy a vallásos élményekkel meghatározott agyterületek fokozott működése jár együtt. Ha ebből az ateista azt olvassa ki, hogy a vallásos hit nem más, mint specifikus agyműködés, a hívő ember pedig azt, hogy e területek aktivitása szükséges ahhoz, hogy az ember Istennel kapcsolatba lépjen – ez mindenkinek a magánügye. Az agykutatás eredményei alapján azonban egy bizonyos: egyik isten sem igazibb, ha mindegyik ugyanazon a számon érhető el, csak kinek-kinek másképp mutatkozik be.

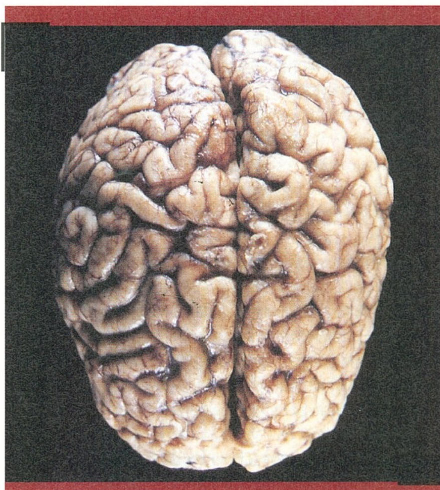
SZENDI GÁBOR

A damaszkuszi országúton

A vallástörténet számos látványos megvilágosodást és megtérést ismer, ezek egyike *Saul* története. Korabeli hírforrások szerint Saul nagyjából *Jézussal* egy időben született a kis-ázsiai Tarsusban. Apja zsidó származása ellenére római polgár volt, így Saul szabad emberként tölthette ifjúkorát. Két út állt előtte: kereskedő lesz, vagy rabbi. Utóbbit választotta, de ehhez először egy szakmát kellett kitanulnia, így lett posztókészítő. Aztán elküldték Jeruzsálembe jogot hallgatni. Teltmúlt az idő, Jézust keresztre feszítették, s megkezdődött a keresztényüldözés. Saul, aki közben vezető tisztségviselővé vált, tevékeny részt vállalt ebben. A keresztények azonban menekülőre fogták, s Saul kapta a megbízatást, hogy vegye őket üldözőbe a Damaszkusz felé vezető országúton. Fenekedve vágtáztak a menekülők nyomában, ám amikor hat nap múlva megpillantották a távolban Damaszkuszt, bár fényes nappal volt, hirtelen vakító fény villant fel körülöttük, s Saul halálra váltan terült el a földön. Ekkor egy hangot hallott: „Saul, Saul, miért üldözöl te engem?" Egy csodálatos alak állt előtte. „Ki vagy te, Uram?" – kérdezte rémülten Saul. „Jézus vagyok, akit te üldözöl." Saul e pillanatban megtért. Kísérői vezették be a városba, ahol három napig vakon, magába süppedve gondolkodott, nem evett, nem ivott. *Ananias,* Jézus egyik tanítványa érte küldött, megkeresztelték, s visszanyerte a szeme világát. Így lett Saulból *Pál* apostol, üldözőből üldözött (1.). Sokat levelezgetett, majd végül mártírhalált halt.

A Pál apostollal történtek mai értelmezése szerint Saul epilepsziás nagyrohamot kapott a damaszkuszi úton, amit feltehetőleg a hatnapos fárasztó lovaglás váltott ki nála (2.).

Számos más szent és próféta is epilepsziagyanús. A híres *Jeanne D'Arc,* vagyis *Szent Johanna* is feltehetőleg halántéklebenyi (másként temporális lebenyi) epilepsziás rohamok közepette találkozott 13 évesen *Szent Katherinnal, Szent Margittal* és *Mihály* arkangyallal. Érdekes, hogy Johanna már gyerekként is mélyen vallásos volt, játék helyett inkább imádkozott. Mikor a látomások megjelentek életében, küldetéstudata támadt, miszerint trónra kell segítenie a dauphine-t, és meg kell mentenie Franciaországot. Számos esetben csak „hallomásos" élményeket élt át, máskor viszont komplex audiovizuális víziói voltak (3.). Látomásai egészen kivégzéséig kísérték.

Ellen Gould White és az adventisták

1844-ben ezrek hagyták el egyházaikat, és csatlakoztak egy mozgalomhoz, amely 1844. október 22-ére várta a világvégét és Jézus Krisztus eljövetelét. Földi javaikat szétosztották, társadalmi kapcsolataikat felszámolták, de a nagy találkozás végül

elmaradt. Elképzelhető a csalódás, ám akik ebből mégis valahogy felépültek, megalapították az adventista egyházat. Az egyház növekvő sikerében igen jelentős szerepet játszott *Ellen G. White,* akinek élete során 46 kötete jelent meg, és nagyjából 200 profetikus víziót élt át (4.).

A 9 éves kis Ellen barátnőivel egy nap az iskolából hazafelé igyekezett, amikor egyik osztálytársnőjük egy kővel a kezében üldözőbe vette őket, majd a hátratekintő Ellent nagy erővel orrba vágta. Ellen orra betört, összeesett, s rengeteg vért veszített. Hazatámogatták, de otthon már eszméletét vesztette, és három hétig kómaszerű állapotban feküdt, majd sokáig lábadozott, s tanulmányait sem fejezhette be, mert olvasási nehézségei támadtak, és a keze remegett. Nyilvánvalóan agysérülést is szenvedett, feltehetőleg a halántéklebenyében keletkezett komoly károsodás (5.). Felépülése során személyisége alapvetően megváltozott, megszállott Biblia-olvasóvá és mélyen vallásos gyerekké vált. Első víziója 17 éves korában támadt egy intenzív lelkigyakorlat alatt, két hónappal az 1844-es „nagy csalódás" után (6.). Víziói később már nem kötődtek az imákhoz, hanem prédikálás vagy akár egyszerű beszélgetés alatt is rátörtek (4.).

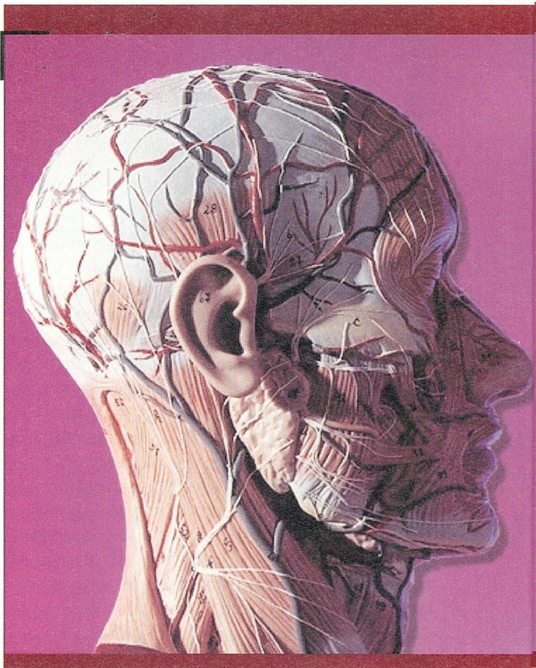
Az adventista egyház vezető személyeinek leírása szerint a víziók úgy kezdődtek, hogy Mrs. White háromszor, egyre halkabban elkiáltotta magát: „Dicsőség!", majd pár másodpercig lerogyott, mintha elájulna. Azután valami emberfeletti erő töltötte el, hirtelen felállt, és pl. végigment a szobán. Máskor kezével balra vagy jobbra mutatott, miközben feje arra fordult. Akármilyen pozíciót is vett fel, szinte lehetetlen volt őt abból kimozdítani, izmai annyira merevvé váltak. A szeme mindig nyitva volt, de nem pislogott. Felfelé nézett, ám nem a semmibe meredt, tekintetében kellemes kifejezés ült, s egy távoli pontra révedt. A vízió elmúltával görcsös, mély lélegzetet vett, elgyengült, s látása és olykor a hallása is csak fokozatosan tért vissza (4.).

Víziói részben vallásos tárgyúak voltak, igen részletesen leírva, mi történik éppen a mennyországban, mit ügyködik a sátán, mit üzen az Úr az adventistáknak. Voltak állítólagos próféciái is, pl. az adventisták szerint előre látta az 1906-os San Franciscó-i földrengést, de ezt még maga Mrs. White is cáfolta. Ő csak próféta módjára megjósolta olykor egy-egy bűnös város pusztulását, és ez néha bejött (7.).

Gregory L. Holmes és *Delbert H. Hodder* kutatóorvos szerint Mrs. White úgynevezett komplex parciális vagy pszichomotoros epilepsziában szenvedett, amit kora gyermekkori agysérülése okozott. Erre az epilepsziatípusra az a jellemző, hogy a roham alatt jellegzetes mozgásautomatizmusok jelennek meg, amilyen Mrs. White távolba nézése, mutatásra emelkedő karja és fejének a mutatott irányba való fordítása. Másik jellegzetesség a különféle hangok, gépiesen ismételgetett szavak, mondatok hallatása, mint Mrs. White „Dicsőség!" vagy „Sötétség!" kiáltásai. A rohamot hallucinációk is szokták kísérni, és gyakran követi letargia, depresszív állapot, amit szintén leírtak Mrs. White esetében (6.).

Epilepszia és vallásosság

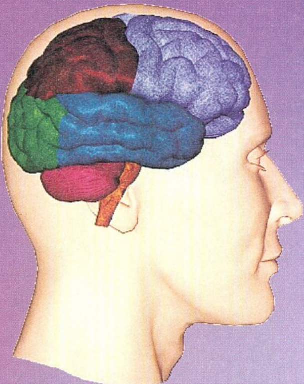
Vajon véletlen egybeesés, hogy Szent Pál, Jeanne D'Arc, *Dosztojevszkij* és Mrs. White egyaránt temporális epilepsziában szenvedett, s egyaránt extatikus vallásos víziókról és élményekrol számolt be? Naná, hogy nem, különben minek is kérdezném. Először *Stephen G. Waxman* és *Norman Geschwind* közölt tanulmányt egy neves amerikai orvosi lapban (8.), amelyben arról írt, hogy a temporális lebenyben az epilepsziás rohamok között is fokozott elektromos tevékenység figyelhető meg, továbbá bizonyos idegpályák az ismételt

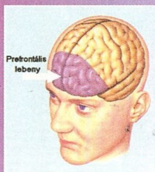

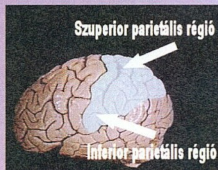
rohamok hatására mintegy „bejáratódnak". Ezért nem meglepő, hogy a temporális epilepsziásoknál a rohamok közti időszakban is sajátságos személyiségvonásokat lehet felismerni. Fogalmazhatunk úgy is, hogy az ismétlődő epilepsziás rohamok személyiségváltozást idéznek elő. Waxman és Geschwind kiemelte az elmélyült emocionális életet, vagyis a szenvedélyességet, a fokozott vonzalmat a filozófia és a vallásos hit iránt, továbbá a megváltozott szexuális viselkedést és érdeklodést (9.).

Két évvel később *David Bear* és *Paul Fedio* tanulmányt közölt, amelyben arra kereste a választ, hogy vajon a jobb és a bal féltekei temporális epilepsziások különböznek-e, tekintve, hogy a két félteke eléggé eltérő funkciókat lát el. Arra a következtetésre jutottak, hogy míg a különös szexuális szo-

kások és a depresszív hangulat inkább az előbbieket jellemzi, addig az utóbbiaknál erős vallásos és filozófiai érdeklődés figyelhető meg, amely személyes küldetéstudattal, fokozott lelkiismerettel és önvizsgálattal párosul, s hajlamosak arra, hogy „a dolgok mögé lássanak", vagyis a világ rejtett értelmét keressék. A bal féltekei temporális góc egyik további következménye, mivel itt található az írásközpont is, hogy e személyek általában grafománok (4.). Köznapi szinten ez állandó jegyzetelgetést, naplóírást s hasonlókat jelent, de foglalkozásként is megjelenhet, mint Dosztojevszkij írói munkásságában vagy Mrs. White 46 kötetes életmuvében.

Egy temporális epilepsziás beteg rendszeresen 20-30 oldalas levelekben tájékoztatta orvosát életéről, kimerítő részletességgel, s amikor gyógyszert kapott, a levelezés hirtelen normál méreteket öltött. Egy hatéves temporális epilepsziás kisfiú belebetegedett a pokolra szállt lelkek iránt érzett aggodalmába. Ha pár száz évvel korábban születik, ma talán szentként tiszteljük, mint Szent Johannát (10.).

Egy asszony, *Gwen Tighe*, akinek szintén temporális epilepsziája volt, amikor megszülte fiúgyermekét, azt a vallásos téveszmét táplálta, hogy férje József, ő Mária, és épp most szülte meg a kis Jézust (11.).

Vilayanur Ramachandran 1997-ben tovább göngyölítette a kérdést. Temporális epilepsziások bőrelektromos válaszát vizsgálta, miközben szavakat olvastak fel a személyeknek. A bőr elektromos vezetése rendkívül érzékenyen, kevesebb mint egy másodperc alatt reagál a temporális lebeny aktivitására, aminek a vallásos élményeket tulajdonítjuk. Az epilepsziás betegek a vallásos tartalmú szavakra, míg a nem epilepsziás személyek a szexuális tartalmú kifejezésekre adtak kiugró bőrválaszt (12.). A kutatók ezzel megerősítették azokat a korábbi megfigyeléseket, miszerint a temporális epilepsziások halántéklebenye fokozottan érzékenyen reagál a vallásos tartalmakra.

Ezzel kapcsolatban érdemes felidéznünk, hogy Jeanne D'Arc vagy Mrs. White már az első epilepsziás rohama előtt is mélyen vallásos volt. Ez arra utal, hogy egyes emberek akár temporális epilepszia nélkül is fokozott fogékonyságot mutatnak a vallás iránt.

Michael Persinger kanadai kutató 1983-ban, jóval a média által felkapott Ramachandran előtt, megjelentette első cikkét arról, hogy a misztikus élmények a temporális lebeny átmeneti kóros aktivitásával járnak. Ennek szélsőséges változata a temporális epilepszia, de felfokozott elektromos jelenségek átmenetileg szinte bárkinél előfordulhatnak komoly pszichés stressz, éhezés, droghasználat stb. hatására. Gyakori jelenség például, hogy súlyos betegségből felépülő személyek vagy szeretett rokonukat elvesztő emberek misztikus élményeket élnek át, majd ezek hatására megtérnek, és felveszik valamely vallást. Persinger misztikus tapasztalat alatt persze nem feltétlenül istenélményt ért, szerinte neveltetés kérdése is, hogy ki milyen extatikus élményre van „előkészítve" (13.). A kulturális hatások következménye, hogy egyesek *Mohameddel*, mások Jézussal, megint mások ufólényekkel lépnek kapcsolatba eksztatikus élményeik során. Persinger téziseit 1987-ben Az istenhit neuropszichológiája című könyvében is közreadta.

Mesterséges istenélmény

De Persinger nem állt meg a spekulációnál. Ha a temporális lebeny átmeneti elektromos zavara istenélményt eredményez, gondolta, majd ő kelt zavart kísérleti alanyai temporális lebenyében. Ezt egy rendkívül erős elektromágnes segítségével érte el, amelyet beleszerelt egy bukósisakba. A kísérleteket vastag falú ólomkamrában végzik, hogy a külső mágneses tér ne zavarja az eredményeket (14.). Eddig vagy ezer emberen végezték a bal temporális lebeny mágneses ingerlését, és az alanyok a legkülönfélébb misztikus élményekről számoltak be. Szinte mindenkiben az a bizonyosság alakult ki, hogy „valaki jelen van" velük. Sokan ezt a különös élményt vallásuk istenével azonosítják, mások földön kívüli lények jelenlétét érzékelik, megint mások testen kívüli élményeket tapasztalnak meg, de van, aki egyszerűen elhunyt nagypapájával találkozik.

Az „istenélmény" generálása a következő elv alapján történik: az énérzés, vagyis hogy én én vagyok, hogy kezemet-lábamat magaménak érzem, hogy gondolataimat sajátomként élem meg, mindig együtt jár egy 40 Hz-es agyhullámmal a temporális lebeny környékén. Persinger ezt a 40 Hz-es hullámot zavarja meg, vagyis megszünteti az én élményét (15.). Ami-

kor ez átmenetileg elvész, az ember hirtelen úgy érzi, hogy megszűnt teste-lelke határa, egybeolvadt a mindenséggel, végtelenné lett, vagy eggyé vált valami felette álló hatalommal.

De nem árt ismét hangsúlyozni: a kutatók nem azt állítják, hogy az istenélmény vagy Isten léte semmi más nem volna, mint egy kis elektromos zavar az agyban. Teológiai szempontból ugyanis teljesen jogos az az állítás, hogy ezek a kísérletek csupán megmutatják azt az utat, ahogy Isten szól az emberekhez, pl. a temporális lebenyükön keresztül.

vagy imára koncentrálnak, míg a tibeti buddhisták egy képre összpontosítanak. Mindkét fajta meditáció – úgy tűnik – azonos lelkiállapothoz vezet. Az úgynevezett agyi képalkotó eljárások lényege, hogy gyorsan lebomló, enyhén sugárzó anyagot, általában cukoroldatot adnak be vénásan a vizsgálati személynek, s mivel az agy működése közben rengeteg cukrot fogyaszt, az aktívabb területek erősebben sugároznak. A vizsgálat technikailag úgy zajlott, hogy a kutatóközpontban a meditáló személynél először „agyfényképet" készítettek

Istenélmény, meditáció, agyműködés

Maguk a hívő emberek is így gondolják, különben nemigen tudta volna két agykutató, *Andrew Newberg* és *Eugene D'Aquili* rávenni őket arra, hogy vallásos meditációjuk közben mérjék meg agyuk aktivitásmintázatát. (D'Aquili maga is komolyan hívő katolikus ember volt, rendszeresen járt misékre.) A két kutató ferences rendi apácákat és tibeti buddhista szerzeteseket győzött meg arról, hogy részt vegyenek a kísérletekben. Könyvük címe is úgy szól, hogy Miért nem ment el Isten?, vagyis hogy kutatási eredményeik nem a hit cáfolatai, csupán a hit agyi vonatkozásait tárják fel.

A ferences rendi apácák és a tibeti buddhisták eltérő technikával meditálnak. Az apácák általában egy szent szövegre

nyugalmi állapotban, majd egy csöndes szobában megkezdte a meditálást. A kísérlethez rendkívül gyakorlott meditálókat nyertek meg, akik már ellent tudnak állni a külső zavaró tényezőknek. Ugyanis amikor már javában folyt a meditáció, a másik szobából egy hosszú csövön át lassan a kísérleti személy vénájába pumpálták a radioaktív cukoroldatot, majd kis idő múlva az alanyt átvitték a műszerszobába, fejére tették a szerkezetet, és megmérték agyi aktivitását. Az eredmények egyöntetűen azt mutatták, hogy az agy úgynevezett figyelmi területei fokozottan aktívak (pl. a prefrontális lebeny a homlokunk mögött), ami nem meglepő, hiszen a meditáció intenzív koncentrációt igényel. Ami azonban meglepő eredmény, hogy az agynak az a területe, amelynek segítségével az ember a saját testét el tudja helyezni a külső térben és időben (ez a felső fali lebeny), egyszerűen kikapcsolt (15.). Mivel az apácák és a tibeti papok alapélménye közös, és megegyezik Persinger kísér-

leti személyeinek „végtelenben való feloldódás" élményével, valószínű, hogy Persinger is többek között ezt az agyterületet „iktatja ki". Az élmény lényege tehát az, hogy az én megsemmisül, elveszíti tér- és időbeli határait, korlátait, s ez az „egyesülés Istennel" élménye (16.).

Ni csak, ki van itt?

Newberg kutatásainak van egy olyan aspektusa, amely mellett, úgy tűnik, ő is elmegy, és az őt értelmező kutatók is. Newberg ugyanis erre a bizonyos orientációs agyterületre koncentrál – ennek inaktivitása kétségkívül sok mindent megmagyaráz. Ám mind Persinger, mind Newbergék vizsgálataiban megjelenik egy érdekes (vagy ijesztő?) élmény, nevezetesen, hogy „valaki van itt". Relaxációban, hipnózisban gyakori, hogy az ember elveszíti idő- és térérzékelését, úgy érzi, teste összeolvad a székkel, és a tízperces relaxációt egy órának éli meg, de mindeközben nincs az a bizonysága, hogy „van itt valaki" (természetesen leszámítva a hipnotizőrt). Ez az élmény tehát valami más.

Aztán itt vannak a különféle forrásokból származó beszámolók, amelyekben az emberek arról beszélnek, hogy fejükben a misztikus élmények közben idegen gondolatok jelentek meg, úgy érezték, nem is ők irányítják a testüket, hanem azt valami idegen erő mozgatja.

E jelenségeket összefoglalóan „idegen kontrollnak" vagy kívülről irányítottságnak nevezhetjük (17.).

Skizofrén betegek gyakori élménye, hogy gondolataik nem az övék, mondjuk „gondolatokat sugároznak a fejükbe", vagy hogy testüket nem ők mozgatják. *Sean A. Spence* agyi képalkotó eljárással megvizsgálta az ilyen betegek agyát, és kiderült, hogy a jobb oldalon, a fali lebeny alsó részében hiperaktivitás mutatkozik az „idegen kontroll" élménye alatt. *Perrine Ruby* és *Jean Decety* több érdekes vizsgálatában arra kérte alanyait, hogy tegyenek úgy, mintha egy harmadik személy csinálna, gondolna valamit helyettük. Ez ugyebár megfelel annak az élménynek, hogy „ezt most nem én gondolom/csinálom". Érdekes módon e vizsgálatok során ők is mindig azt a bizonyos jobb alsó fali lebenyrészt találták hiperaktívnak (18.). Kissé leegyszerűsítve: a fali lebeny felső részének kikapcsolása a határtalanság és végtelenség érzését adja, ugyanakkor az alsó részének fokozott aktivitása teszi ehhez hozzá azt az érzést, hogy „ő itt van", vagy hogy nem vagyunk egyedül. A két élmény együttesen jelenti a találkozást egy végtelen lénnyel.

Eddig is tudtuk, hogy agyunk sok mindenre képes. A fenti kutatások számos dolgot megvilágítanak. Persinger pl. makacsul állítja, hogy az ufólények általi elrablások valójában a temporális lebeny átmeneti zavarának tudhatók be. Amíg engem nem rabolnak el, én is hajlok erre a feltevésre. Sok misztikus élmény valószínűleg csak az agyban keletkezik, és semmi köze „valóságos" külső történésekhez. De hogy melyik „valóságos" misztikus élmény, és melyik csak „képzelt", azt pusztán az agyi aktivitás méréséből nem lehet megállapítani.

Van azonban egy fontos kérdés. Mivel az agyban semmi sem véletlenül alakult ki, vajon miért van „előhuzalozva" a misztikus-vallásos élmény az agyban? Miért van „Isten-modul" a szerkezetbe építve, és ki tette azt oda? A válasz természetesen lehet evolucionista, és lehet teológiai. Ezt ki-ki kidolgozhatja otthon házi feladatként.

Mindenesetre aki házilagosan is szeretne mesterséges misztikus élményeken átesni, akár vásárolhat is magának egy mini „persingerizáló" készüléket. Mert ha már minden üzlet, miért pont eksztatikus élményeket ne lehetne pénzért venni (19.)?

Kapcsolódó webcímek:

1. www.christiananswers.net/dictionary/paul.html
2. www.epilepsiemuseum.de/alt/paulusen.html
3. www.stjoan-center.com/topics/jgrundy.html
4. www.ellenwhite.org/seizures.htm
5. www.ellenwhite.org/headinjury.htm
6. www.ellenwhite.org/egw79.htm
7. www.ellenwhite.org/sanfran.htm
8. www.epifellows.com/eqrt/vl03is02/eqrt_04.html
9. www.epilepsy.com/articles/ar_1064250059.html
10. www.brainplace.com/bp/brainsystem/temporal.asp
11. www.saintmartins-stockport.org.uk/stmfeatures.html
12. serendip.brynmawr.edu/bb/neuro/neuro01/web2/Eguae.html
13. www.skepticfiles.org/skeptic/persingr.htm
14. www.wired.com/wired/archive/7.11/persinger_pr.html
15. www.bidstrup.com/mystic.htm
16. www.natcath.com/ncr_online/archives/042001/042001a.htm
17. www.cs.colorado.edu/~ctg/classes/lib/cogsci/spence.pdf
18. cogweb.ucla.edu/Abstracts/Ruby_Decety_01.html
19. www.innerworlds.50megs.com/shakti_lite/lite.htm

TITKOS SZÁMÍTÓGÉPEK – TITKOS TÖRTÉNETEK

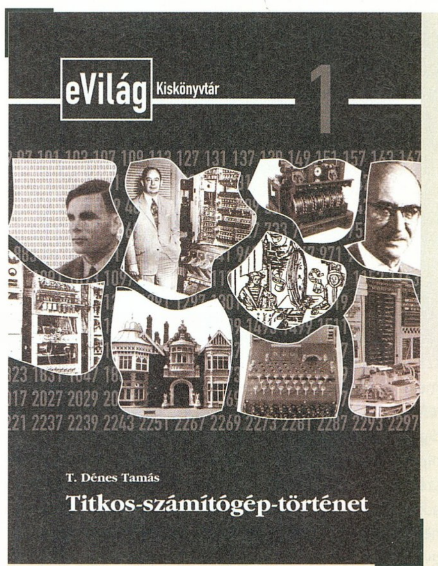
Az eseményekben és megemlékezésekben bővelkedő Neumann-év után azt hihetnénk, hogy már mindent leírtak, s így mindent tudhatunk a számítástechnika múltjáról. Mégis bátran nevezhetjük hiánypótlónak T. Dénes Tamás *Titkos-számítógép-történet című könyvét, nemcsak mert eddig kevésbé ismert kísérletekről és eredményekről rántja le a leplet, hanem mert a számolás technikájának kétezer éves kronológiáját követi nyomon a kínai maradéktételtől a holografikus memóriáig. A mű az Aranykönyv Kiadó gondozásában, az eVilág Kiskönyvtár sorozat első köteteként jelent meg.*

GALVÁCS LÁSZLÓ

A könyv címe többféleképpen is értelmezhető, erre utal a két kötőjeles írásmód. Ha tehát titkos számítógépek történetét várja az olvasó, éppúgy nem fog csalódni, mintha a számítógépek titkos történetét szeretné megismerni. E könyv célja ugyanis éppen az, hogy ne maradjanak örökre titokban a számolás „gépesítésének" kevesek által ismert, titkos vonulatai.

Az ókori érdekességek említése után azonban a szerző maga is bevallja, hogy a téma szempontjából csupán azok az eszközök említésre méltók, amelyek a mai értelemben is számológépeknek nevezhetők. Ehhez elegendő a XVII. századig visszapergetni a naptárt, amikor is *John Napier* (1550–1617) angol matematikus feltalálta a természetes logaritmust, megteremtve ezzel a lehetőséget, hogy *Edmund Gunter* (1581–1626) londoni tanár 1620-ban előállítsa számolólécét (Gunter-skála). Igen fontos *Leibniz* gondolata, amelyet több mint 300 éve fogalmazott meg: „Kiváló emberekhez valóban nem méltó, hogy rabszolga módjára órákat vesztegessenek el olyan számítások végzésével, amelyeket bárkire nyugodtan rá lehetne bízni, ha gépet használna." 1671 és 1673 között készített gépével mind a négy alapműveletet el lehetett végezni, sőt Leibniz már ekkor javasolta a számológépeknél a 2-es számrendszer használatát!

A lebilincselő technikatörténeti műben leírt kísérletek részben megelőzték a közismert *Neumann*-féle számítógépek történetét, részben azzal párhuzamosan fejlődtek, a „színfalak mögött", a rejtjelfejtés vagy éppen a csendes magány titkos birodalmában. A história ugyanis bizonyos ponton összefonódott a rejtjelfejtés próbálkozásaival, amelyek a titkosszolgálatok féltve őrzött kincseiként a XX. század rejtett tanúi maradtak. A kronológiából ízelítőül két érdekes esetet idézünk fel részletesebben.

Mechanikus számítógép

A modern számítástechnika felé vezető úton az igazi áttörést *Charles Babbage* (1792–1871) angol matematikus és kriptográfus munkássága jelentette, akinek először jutott eszébe, hogy a lyukkártya alkalmas lehet az elemeire bontott számítási eljá-

rások gépbe táplálására is. Mintegy tízévi munkával elkészített, majd 1833-ban félbehagyott első gépe, a Difference Engine képes volt nagy számtáblázatok automatikus elkészítésére. Később ezt továbbfejlesztette, és grandiózus tervekkel foglalkozott, azonban új számítógépe, az Analytical Engine (amelynek fő motívuma, hogy a számítógép vezérléséhez program kell, és annak kulcsa egy lyukakkal kódolt kártyasorozat) sohasem készült el, mivel az 1000 tengely és az 50 helyi értékes számokhoz tartozó fogaskerékrendszer nagy precizitást igénylő kivitelezésére az akkori ipar képtelen volt.

Babbage konstrukciója tökéletesen megfelel a modern digitális számítógépek aritmetikai egységének. Tulajdonképpen annak (elektromosság híján) mechanikus előképe, és ezzel korát majd száz évvel megelőzte. A programvezérlés, illetve a programtárolás elvének (és gyakorlatának) leírása annyira modern, hogy ha az elektromosság és az egyéb technikai feltételek biztosítottak lettek volna, Babbage nemcsak a számológépek, hanem az egész modern számítástechnika atyjaként vonult volna be a történelembe. Ő ugyanis már az 1800-as évek közepén felismerte, hogy szükséges a számítási folyamat közben keletkező részeredmények tárolása is. Ugyanakkor az Analytical Engine valósította volna meg először azt az elvet, hogy a gép előre meghatározott (és lyukkártyák segítségével változtatható!) algoritmus szerint végezze a számításokat, vagyis mai fogalmaink szerint ez lett volna az első programozható számítógép. Babbage gépe tehát szerkezeti elemeit (architektúráját) tekintve (aritmetikai egység, operatív tár, vezérlőegység) pontosan megfelelt a napjainkban is használt Neumann-elvű számítógépnek. S mindez 100 évvel Neumann János előtt!

Melyik volt ténylegesen az első?

A másik érdekes eset elsősorban *Alan Mathison Turing* (1912–1954) nevéhez fűződik. Ő is megelőzte korát, hiszen leírta a modern számítógép lényegét jóval azelőtt, hogy annak technikai feltételei abban az időben adottak lettek volna. Munkásságának eredményei ismertek – a 30-as évek végéig, amikor is élete új fordulatot vett. Kapcsolatba került a Government Code and Cypher Schoollal (az angol titkosszolgálat rejtjelfejtő szolgálatával), amely felkérte, hogy segítsen a német Enigma rejtjelező rendszer feltörésében. Az ULTRA projekt keretében három lengyel kriptológus (Marian *Rejewski, Jerzy Rozycki* és *Henryk Zygalski*), valamint *W. G. Welchman* segítségével Turing korábbi munkájára alapozva megtervezte azt a rejtjelfejtő gépet, amely 1940 nyarától dekódolta az összes üzenetet, amelyet a német légierő az Enigmával rejtjelezve küldött.

Kevesebb szó esik azonban arról a – Turing tervei alapján elkezdett – tevékenységről, amely a világ valóban első elektronikus számítógépének, a Colossusnak a létrehozásához vezetett. *Max Newman* matematikus és *Tommy Flowers* mérnök 1943 márciusában kezdte el a Colossus tervezését, és még abban az évben fel is építette. A Bletchley parkban 1944 januárjában beüzemelt géppel azonnal sikeresen dekódoltak egy német rejtjeles üzenetet. A Colossus segítségével órák alatt megfejtették azokat az üzeneteket, amelyeken korábban hetekig dolgoztak.

Összesen tíz darab ilyen gép készült el, azonban a háború után mindegyiket megsemmisítették. Akkoriban még létezésük ténye is titoknak számított, sőt műszaki leírásukat a haditermékekre vonatkozó törvény alapján 50 évre titkosították. Az ULTRA-ról ugyan 1974-ben egy könyv lerántotta a leplet, a Colossus terveit azonban csak a háború befejezését követő fél évszázad elteltével hozták nyilvánosságra az angolok. A titkosítás miatt a világ úgy tudja, hogy az 1946-ban megépített ENIAC volt az első elektronikus számítógép, noha a Colossus nemcsak korábban készült el, de nagyobb kapacitással is bírt, és felépítését tekintve is jóval előremutatóbb volt.

Végül egy érdekesség: az ULTRA-projekt egykori otthonában működik ma a Station X (ez volt a Bletchley park fedőneve) múzeum, amelynek igazi különlegessége a Colossus egy rekonstruált, működő példánya. Ezt 1996-ban, háromévi intenzív munka után, saját pénzéből építette meg *Tony Sale*, főleg amerikai információk, egykori szemtanúk beszámolói, a gépekről készült nyolc fénykép és a birtokába jutott néhány, a mérnökök által illegálisan megtartott áramkör tervrajza alapján – hiszen a teljes dokumentáció az 1990-es évek elején még a titkosított akták között volt Angliában.

A kötet tartalma ma már megismerhető tényekre épül, mégis megdöbbentő az a gondolatkísérlet, amelyre az olvasót csábítja. Vajon milyen lenne világunk, ha a titkos történet válik mindennapjaink valóságává, ha a Szilícium-völgyben *D. N. Lehmer* és fia, *D. H. Lehmer* vagy *A. Turing* korát jóval megelőző konstrukciójára épülő chipek hódítják meg a világ egyik legnagyobb üzletágát? Vajon az a párhuzamos architektúra, amely akkor a számítógépek működésének természetes alapjává vált volna, ma milyen technikai korlátokat ostromolna? Vajon e merőben más számítógép-felépítés esetén milyen távolságban lenne ma a mesterséges és a természetes intelligencia?

A könyv ára: 690 Ft

Megrendelhető:
Aranykönyv Kiadó, 1024 Budapest, Kő u. 45.
Fax: 06-1-397-5397
E-mail: arany.kiado@axelero.hu
Internet: www.evilagonline.hu

Megvásárolható:
Írók Boltja, Budapest, Andrássy út 45.
Kódex Könyváruház, Budapest, Honvéd u. 5.

Otthon, édes otthon...

Márciusban két mozidráma is a fészekrakás ösztönét veszi célba: a Hideghegy a hazatérésről és az otthon megóvásáról mesél, míg a Ház a ködben az otthonért és a megmaradt álmokért folyó küzdelemről. Méghozzá nem is akárhogyan, hiszen mindkét film szereplői között Oscar-gyanús alakításokkal találkozunk.

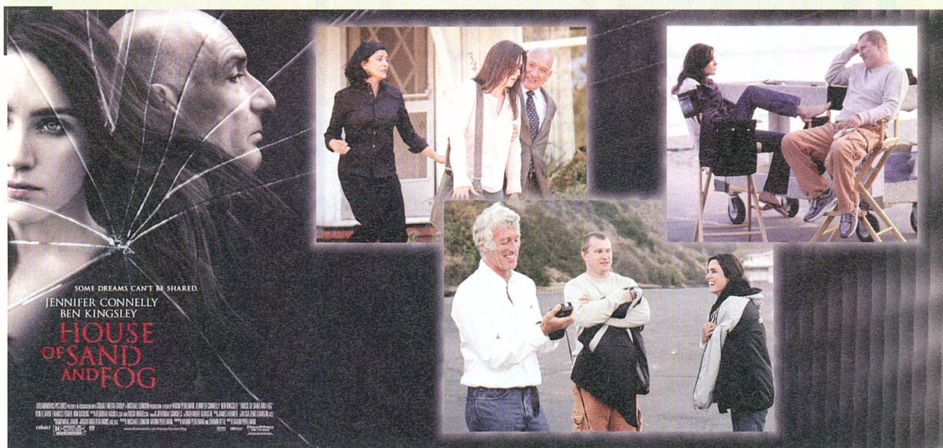
CSIKI JUDIT

A Hideghegy főszereplője, az amerikai polgárháború sebesült katonája, Inman hazafelé, az észak-karolinai Cold Mountainbe tart, ahol kedvese, Ada várja. Ehhez azonban át kell vágnia az amerikai Dél háborús vidékein, s ez nem veszélytelen vállalkozás. A hazavezető út során Inman sokféle emberrel és sorssal találkozik: fejvadásszal és rabszolgával, katonával és boszorkánnyal – akikben szándékuktól és vérmérsékletüktől függően barátra vagy ellenségre lel. Mindeközben Ada a családi farmon küzd a talpon maradásért a vándormadár Ruby segítségével. A *Charles Frazier* regényéből készült filmet az alkotók „amerikai odisszea"-ként emlegetik, s tény, hogy az ilyetén témák feldolgozásánál a tengerentúli filmesek nemigen spórolnak a látvánnyal és a pátosszal.

Vissza az alapokhoz

Komoly történethez pedig komoly honlap illik – gondolhatták a film hivatalos honlapjának (**www.coldmountainmovie.com**) készítői, ezért aztán szép külsővel megáldott, ámde viszonylag kevés információt nyújtó oldallal jelentkeztek az interneten. Az ízléses, visszafogott animáció, illetve a háttérképek mellett csak a legszükségesebbeket találjuk az oldalon: a film szinopszisát, a szereplőkről és az alkotókról szóló alapvető adatokat, néhány filmrészletet és fotót, valamint az elmaradhatatlan marketingoldalakat, amelyeken a forgatókönyv alapjául szolgáló regényt, a történet megfilmesítését bemutató kiadványt, illetve a filmzenét rendelhetjük meg. Mindez valószínűleg a nemes letisztultságot hivatott képviselni, ám ahhoz, hogy a honlapra egynél többször is érdemes legyen ellátogatni, sajnos vajmi kevés. Rengeteg olyan filmes oldal került már fel az internetre, amely sikeresen ötvözte az ízléses megjelenést, a komolyságot és a téma iránti tiszteletet az érdekes mondanivalóval, valamint az olyan háttér-információkkal, amelyek miatt azok is elvetődtek a honlapra, akik nem kifejezetten a filmes relikviákat keresgélik a hálón – nos, érdemes lett volna egy-két trükköt ellesni ezektől az elődöktől.

Ingatlanháború

Jude Law, a Hideghegy főszerepét alakító ifjú hollywoodi titán a már-már nagy öregnek számító *Ben Kingsleyvel* mérkőzik meg az Oscar-gálán a legjobb férfifőszerepért járó szobrocskáért, s tény, hogy mindketten megérdemlik az elismerést. Kingsley a nálunk szintén márciusban műsorra kerülő Ház a ködben című thrillerben az iráni légierő egykori tisztjét alakítja, aki – az emigrációval járó rengeteg viszontagság és lánya szerencsés házasságkötése után – feleségével (akit az ugyancsak Oscarra jelölt iráni színésznő, *Shohreh Agdashloo* játszik) és fiával végre beköltözhet álmai amerikai otthonába. Az árverésen megvásárolt házból azonban egy sajnálatos adminisztrációs hiba folytán költöztették ki előző lakóját: Kathy Nicolo (még egy „oscaros" név: *Jennifer Connelly*) tönkrement házasságát és komoly alkoholfüggőségét maga mögött hagyva szeretné végre újjáépíteni csaknem teljesen tönkretett életét. Ehhez nyújthatna afféle biztos kiindulópontot a házikó, s Kathy elkeseredett harcba kezd egykori otthona visszaszerzéséért. A küzdelem egyre inkább eldurvul, ráadásul a helyi sheriffhelyettes is veszélyesen belebonyolódik...

Komor egyszerűség

A komor témaválasztás e film esetében is ízléses, ám a mondanivaló tekintetében ugyancsak meglehetősen leegyszerűsített honlaphoz vezetett. A **www.dreamworks.com/houseofsandandfog** címen található hivatalos oldal szürkés színvilága jól illik a film által felvetett súlyos kérdésekhez, ám sajnos valószínűtlen, hogy az átlagos mozinéző néhány percnél többet töltene a böngészésével. A filmelőzetes és egy viszonylag bőséges, kedvcsináló képgaléria mellett a szokásos szinopszissal és életrajzokkal találkozhatunk, az extrákat pedig a Multimedia menüpontban található rövidfilmek képviselik. S akit mindez még nem győzött meg, az ellátogathat a Press Roomba (Sajtószobába), s elolvashatja, milyen dicsérő szavakkal illették az alkotást a tekintélyes lapok kritikusai. A stúdió újdonságai iránt érdeklődők pedig feliratkozhatnak a Dreamworks hírlevelére – jobb híján abban a reményben, hogy az ezután következő filmek nemcsak a moziban állják majd meg a helyüket, hanem a hálón is érdemes lesz tovább ismerkedni velük.

További filmes oldalak, kritikák:

Hideghegy

www.apple.com/trailers/miramax/cold_mountain
movies.go.com/movies/C/coldmountain_2001
www.rottentomatoes.com/m/ColdMountain-1128336
www.hollywood.com/movies/detail/movie/383945
movieweb.com/movies/film.php?515

Ház a ködben

www.filmtracks.com/titles/house_sand_fog.html
www.popmatters.com/film/reviews/h/house-of-sand-and-fog.shtml
www.zap2it.com/movies/details/0,1295,35370,00.html
www.dreamworksfansite.com/houseofsandandfog

Megújuló arculat

Interjú Csuba Deával, a Kürt Rt. marketingigazgatójával

Tizenöt éve annak, hogy az ügyészségen egy számítógépes adathordozó egység leesett, és az esemény minden érdekeltnek (a gyanúsítottak kivételével) komoly fejfájást okozott. A Kürti Sándor *nevével fémjelzett, egy budai patyolatban létesült vállalkozás negyven napig dolgozott az adatok mentésén, és igyekezetét végül siker koronázta. Azóta a Kürt nemzetközi csoporttá fejlődött. Leányvállalattal rendelkezik Németországban, a napokban nyitja meg üzletét Ausztriában, és talán egy ázsiai ország lesz a következő helyszín. Hogy milyen változásokat hoz a globalizálódó jelenlét az adatvédelemmel, adatmentéssel foglalkozó cég számára, arról* Csuba Deát, *a budapesti iroda marketingigazgatóját kérdeztük.*

SZALAY DÁNIEL

– Immár egy éve, hogy Németországban megalapították önálló leányvállalatukat. Meg tudná fogalmazni, hogy mennyiben mások a piaci igények külföldön, és azokhoz hogyan alkalmazkodtak, például marketingstratégiájukban?

– Magyarországon az adatmentési szolgáltatásra összpontosító marketingtevékenységünk jellemzően PR-orientált, ami annak köszönhető, hogy ezt a szolgáltatást nagyon széles körben veszik igénybe. Információbiztonsági szolgáltatásainkat elsősorban szakmai programokon mutatjuk be az érdeklődőknek, számos konferenciát szervezünk, vagy előadóként veszünk részt ilyen eseményeken. Németországban picit más a helyzet. Nevünket ott is sokan ismerték, mielőtt saját leányvállalattal jelentünk meg a piacon, de ismertségünk természetszerűleg jóval elmaradt a hazaitól. A kinti célcsoportokat – a kis- és nagyvállalatokat, illetve a magánszemélyeket – először fel kellett térképeznünk, majd meg kellett szólítanunk.

Ráadásul újabb, más típusú igényekkel is találkoztunk, amelyeket szintén figyelembe kellett vennünk. Annak ellenére, hogy túlnyomórészt Németországban is a winchesterek adatainak mentésére volt igény, nagyon hamar megjelentek olyan ügyfelek, akik meghibásodott Flash-memóriák és intelligens telefonok információihoz kívántak hozzájutni. A német piacnak más a szerkezete. Magasabb a PC-penetráció szintje, és az informatikai tudatosság kedvezőbb képet mutat a magyarországinál. Ez meghatározza az adatmentési igényeket is, és ezáltal másfajta marketingkommunikációra van szükség. Németországban a PR-tevékenység mellett direkt marketing típusú munkába kezdtünk, illetve gyakran vettünk és veszünk részt kiállításokon (ld. CeBIT). Mindezek mellett nagyon erőteljes internetes kampányba is belefogtunk, keresőoptimalizálást hajtottunk végre, illetve szponzorált linkeket vásároltunk, és bannerhelyeket béreltünk. Egy éven át figyeltük, hogy új ügyfeleink hogyan találtak ránk, és azt tapasztaltuk, hogy az internetes kampány volt a leghatékonyabb. Azt gondolom, hogy mivel Magyarországon is növekvő jelentőséggel bír a web-

marketing, a jövőben a hazai anyavállalat online kommunikációjára jóval nagyobb hangsúlyt kell helyeznünk.

– Felröppent a hír, hogy a Kürt Ázsiában is terjeszkedne...

– Valóban, kollégáim figyelik a térséget, Indiában és Vietnamban személyesen is tanulmányozták a helyzetet, s felvették a kapcsolatot a helyiekkel. Még csak néhány hónapja, hogy *Kmetty József* kereskedelmi igazgató *Medgyessy Péter* miniszterelnök delegációja tagjaként Indiában járt, s azóta különböző tárgyalások, egyeztetések zajlanak.

– Értesülésünk szerint hamarosan megnyitja kapuit osztrák leányvállalatuk is. Mikorra tervezik a kezdést?

– Ausztriában egyelőre főleg adatmentéssel fogunk foglalkozni. A munka fél évvel ezelőtt piackutatásokkal, a jogi alapok lerakásával (például cégalapítás) kezdődött, ma pedig már ott tartunk, hogy legkésőbb márciusban át tudjuk adni az osztrák irodát, és kezdődhet az adatmentés.

– A Kürt idén ünnepli tizenöt éves születésnapját, és a sikerek ellenére most mégis arculatot vált. Nem veszélyes ez egy bejáratott és kedvelt imázs esetében?

– Az, hogy a cég immáron tizenöt éves múltra tekint vissza, rendkívül fontos elem a stratégiánkban, hiszen olyan területen tevékenykedünk, ahol nagyon fontos tényező a bizalom. Az ügyfelek ránk bízzák féltett információikat, adataikat, vagy megbíznak bennünket üzleti folyamataik felmérésével, tervezésével, szabályozásával. Ehhez az kell, hogy higgyenek bennünk. A Kürt az elmúlt tizenöt év során olyan értékeket képviselt, amelyeket a jövőben is szeretnénk megtartani. Ugyanakkor való igaz, elérkezettnek látjuk az időt arra, hogy kicsit frissítsünk a megjelenésünkön, mivel egy igen lendületesen fejlődő cégről van szó. A leányvállalatok alapítása és az új piacokon való megjelenés éppúgy szükségessé tette az arculatfrissítést, mint fejlesztéseink és a piac folyamatos változása. Szeretnénk olyan egységes arculattal megjelenni az európai piacon, amely méltó módon képviseli, amit itthon a Kürt márkanév már több éve jelent. Mindezt úgy kell megtennünk, hogy az imázsához fűződő pozitív értékeket meg tudjuk tartani – ez volt a legnehezebb az egész munkafolyamatban –, hiszen olyan megjelenést kellett kidolgozni, amelyet a magyar piac is elfogad, hangsúlyozza erősségeinket, ugyanakkor az európai vevőkör számára úgyszintén leképezhető és sikeres lehet.

– De a kürt azért megmarad a logóban?

– Marad, igen, de kevésbé fotorealisztikusan, némiképp stilizáltabb képi világot tükrözve. Színeiben, formáiban próbáltunk megmaradni az eredeti koncepció mellett. Az arculatváltás egyik eredményeként a németországi megjelenés megegyezik majd a magyarországi anyacégével. Az arculati kézikönyvet egyébként itt, Budapesten készítettük el.

– Mennyibe kerül egy ilyen arculatváltás?

– Milliókban mérhető. Új megjelenésünk bemutatásával egy időben indítjuk el új weboldalunkat, ami szintén komoly anyagi ráfordítást igényelt. Felfrissített arculatunk bevezetését egyébként Magyarországon „soft launch”-csal, vagyis lassú átvezetéssel kezdjük meg. Mivel Németországban alig több mint egy esztendeje vagyunk jelen, ott egyszerűbb a dolgunk, Ausztriában pedig most nyitunk, az új arculat tehát nem egy

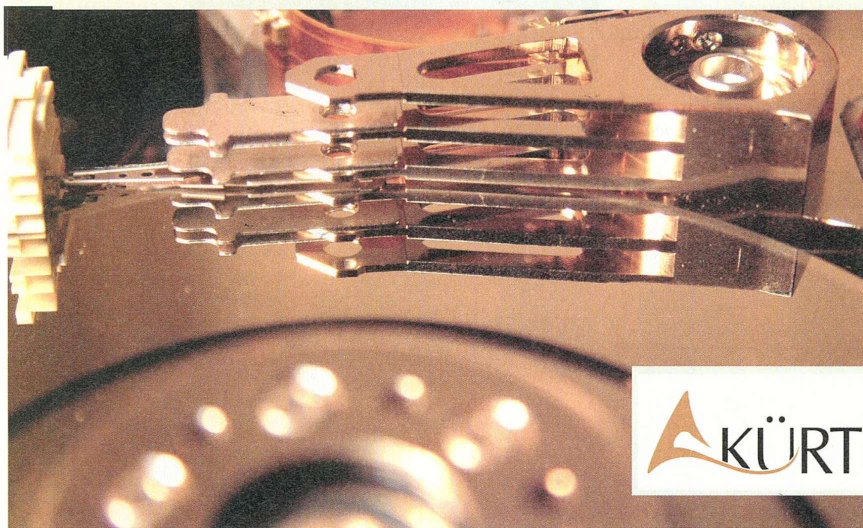
megszokottat vált fel. Hamarosan megjelenik portálszerű honlapunk, persze már a modernizált arculattal, és ezzel párhuzamosan nyomtatott anyagainkat a levélpapíroktól a reklámanyagokig elkezdjük újranyomtatni. Így a márciusi CeBIT-re már új ruhánkban érkezünk...

– Milyen lesz az új honlap?

– Meglehetősen komplex és nagyon jól használható online rendszert építettünk föl. Az új oldal egyfajta portálként fog

– Magyarországon ötvenen vagyunk. Németországban jelenleg nyolcan, de folyamatosan képezzük a további kollégákat – a PR- és marketingtevékenységet alvállalkozókkal végeztetjük. Ausztriában a németországihoz hasonló létszámmal szeretnénk elindulni. A honlapon többek között megtalálható egy úgynevezett HR-modul, amelyre azért van szükségünk, mert a cég nemzetközi fejlődésével folyamatos az igény az új munkaerőre. Szerencsére a fluktuáció szinte nem létező fogalom a Kürtnél,

– Már a régi honlapon is lehetőség volt arra, hogy ügyfeleink online igényeljék adatmentési szolgáltatásunkat. Ez ügyfeleinknek és nekünk is nagyon hasznos, hiszen felgyorsítja a folyamatokat, ami kritikus adatok elvesztése esetén különösen fontos. Felújítjuk hírlevél-szolgáltatásunkat, amit az új weboldalba épített adminisztrációs rendszeren keresztül irányíthatunk. Természetesen a céggel kapcsolatos információk, az adatbiztonsággal kapcsolatos hírek is elérhetők lesznek, fog-

működni – például szakmai, iparági hírekkel –, ám mindez egy hagyományos értelemben vett website tulajdonságaival ötvözve. Mögötte nagyon rugalmas tartalommenedzsment-rendszer rejtőzik, ami lehetővé teszi az oldal gyors átalakítását, fejlesztését és azt, hogy a kollégák között eloszthassuk a feladatokat, illetve a hozzáféréseket központilag szabályozott jogosultságkezelő rendszeren keresztül irányítsuk. A site-on megtalálható alkalmazások egy részét integráltan kezeljük majd a belső folyamatainkhoz használt rendszerekkel.

– Ha már itt tartunk: hány munkatársat foglalkoztat jelenleg a Kürt?

tehát elsősorban nem személyi cserékről, hanem inkább bővítésről van szó. A Kürt stratégiájának egyik legfontosabb eleme, hogy megtartsa a nagy tudású szakembereket, és az új kollégáknak átadja a vállalat szellemiségét.

– Erről én is meggyőződhettem, amikor körbevezetett a budai irodában. Bizonyára ennek a koncepciónak a része az épületben található szauna és fedett medence, illetve a cég saját zenekara – mindez a munka utáni pihenést, a közösségépítést szolgálja. De visszatérve az internetes megjelenésre: milyen szolgáltatások lesznek még az oldalon?

lalkozunk majd a piaci tendenciákkal, egy-egy érdekesebb projektünkkel, és persze fontosabb referenciáinknak is helyet biztosítunk. A weboldalon elérhető lesz egy interaktív fórum, ahol az IT-biztonsággal, az adatmentéssel és -védelemmel, illetve a vírusokkal kapcsolatban lehet majd kérdéseket feltenni. A website német, angol és magyar nyelven egyaránt elérhető lesz. A honlap fejlesztésének következő szakaszában pedig arra is lehetőséget biztosítunk, hogy ügyfeleink adatmentésük státusát online követhessék, illetve a közeli jövőben megvalósítjuk az internetes fizetést is.

Zorpra számíthatunk

Lapunk vezető cikkösszeállításában már elbüszkélkedtünk azokkal a hazai cégekkel és termékekkel, amelyek idén a világ legrangosabb informatikai seregszemléjén, a CeBIT-en is bemutatkoznak, így a Zorpról is írtunk már egy keveset. Mivel azonban manapság az internetezők legnagyobb gondja a biztonság kérdése, a vírusok és a spamek kisz□rése, ezzel az IT 2003-as konferencián díjnyertes védelmi rendszerrel érdemes kicsit közelebbről is megismerkedni. A hazai piacon már jól ismert BalaBit minden eddiginél biztonságosabb t□zfal-technológiáját elsősorban vállalati környezetbe ajánlja, hiszen a szoftver 16 internetes protokollban, illetve azok titkosított változatában képes alkalmazásszinten sz□rni és vírust keresni.

A BalaBit IT Security neve nem ismeretlen a hálózati informatikusok számára, hiszen ez a magyar csapat fejleszti a világ legelterjedtebb alternatív unixos rendszernaplózó szoftverét, a syslog-ng-t is, amelyet többek között a világ legnagyobb bankjai használnak, valamint az amerikai védelmi minisztérium és a NASA. A cég tavaly is kiállított a CeBIT-en, aminek eredményeképpen a német piacon szintén elérhető a magas biztonságú Zorp t□zfal. Idén a termék harmadik verzióját mutatják be Hannoverben, amely a kifejezetten összetett, éppen ezért testre szabott megoldásokat igénylő nagyvállalatok számára készült. A fejlesztés során több mint 30 ezer felhasználó tesztelte sikerrel az új technológiát. A korábbi verzióhoz képest a Zorp3 lényegesen magasabb szint□ monitoring- és autentikációs lehetőségeket kínál. A komplex hálózati környezethez igazodva a fejlesztői csapat jelentősen finomította a clusterfunkciót. Ergonómiai megfontolások alapján a közvetlen felhasználói vezérlés lehetőségét biztosító grafikus interfész (GUI) is átalakult, így az eszköz kezelése könnyebbé vált.

Az innovatív t□zfal-technológia előnyeivel kapcsolatban *Illés Márton,* a cég nemzetközi kapcsolatokért felelős tanácsadója a következőket emelte ki: „A Zorp technológiája teljesen új megközelítésben kezeli a hálózati védelem kérdését: a csomagsz□rés és a protokollelemzés kettősét egészíti ki a részletes adatelemzéssel. Speciális eljárást alkalmazva a 16 leggyakrabban használt protokoll esetében képes a teljes adatfolyam értelmezésére, elemzésére és módosítására. A rendszer proxyjai a t□zfal egy-egy modulját alkotják, amelyek összeköthetok, így a technológia alkalmas a beágyazott protokollok (pl. HTTPS, POP3S) kezelésére, ezért biztonságot nyújt az egyre népszer□bb e-business alkalmazásoknál is. A Zorp esetében nem kell a biztonsági szabályzatokat a t□zfal technikai lehetőségeihez szabni, mivel a felhasználói felületen végrehajtható programozás lehetővé teszi a bonyolult és összetett beállításokat, a protokollok paramétereihez ugyanis eseményeket lehet rendelni. A technológiában rejlő különleges lehetőségek a szigorú biztonsági igényeket támasztó, szegmentált nagyvállalati környezetben érvényesülnek a legjobban."

Jelenleg a Zorp védi a magyar kormányzati informatikai rendszer több érzékeny pontját is, s számos egyéb neves referencia mellett a BalaBit olyan jelentős cégek beszállítója, mint a Synergon és a T-Systems. A Hewlett-Packard kezdeményezésére a vállalat piacra dobta a syslog-ng legújabb verzióját, amelynek révén a világ legismertebb rendszernaplózó szoftvere futtathatóvá vált a HP UX operációs rendszeren is.

A BalaBit 1996-ban kezdte meg tevékenységét a syslog-ng naplófájlelemző szoftver kifejlesztésével, amely később bekerült a Debian Linux-disztribúcióba, és ma már megközelítőleg 200 ezer szerverre telepítették. A folyamatos szellemi innovációra és az „üzleti angyalok" által megteremtett szilárd gazdasági háttérre támaszkodva a BalaBit hihetetlenül gyors fejlődésnek indult. A cég életében a következő mérföldkő a Zorp t□zfalrendszer kifejlesztése volt: ez a világ első olyan proxyt□zfala, amely képes az általa ismert és a beágyazott protokollok valamennyi parancsának felismerésére. A technológia 2003-ban elnyerte a magyarországi Informatikai és Hírközlési Minisztérium leginnovatívabb üzleti megoldásnak járó díját. A fejlesztések eredményeképpen a Zorp moduláris architektúrája alkalmassá vált víruskereső modul integrálására. Ezzel a Zorp kereskedelmi verziója máig az egyetlen olyan megoldás, amely a megfelelő kiegészítéssel képes az általa ismert protokollokban – pl. HTTP, FTP, POP3, IMAP – és azok titkosított változataiban vírust keresni. A BalaBit ma is a leggyorsabban növekvő hazai vállalatok egyike – a cég árbevétele 2003-ban a 2002. évi 280%-a volt, miközben az alkalmazottak száma 80%-kal nőtt.

További információ:
BalaBit IT Kft.
1116 Budapest,
Csurgói út 20/b
Telefon: +36-1-371-0540,
fax: +36-1-371-0540
Honlap:
www.balabit.hu

INTERNETKÁVÉZÓK

Időkóddal

Aki Tatabányán betér a Média-Star Internet-Cafe üzletébe, amellett, hogy tíz korszerű és szoftveresen is jól felszerelt számítógépet talál, érdekes rendszerben juthat hozzá az internethez. Nem kell végiggondolnia, mennyi időt tölt majd a gép előtt, s nem kell a megkezdett, ám ki nem használt órák után fizetnie. Vásárolhat 1, 2, 5 vagy akár 10 órányi internetezésre lehetőséget adó kódot, amellyel a gép másodpercre pontosan nyilvántartja, hogy mennyi

időt töltött el a világhálón. Ha egy hirtelen telefonhívás miatt korábban kell távoznunk, a nyilvántartó pontosan megjegyzi, mennyi időnk van még hátra, s azt 1-2 órás kód esetében egy héten belül, 5-10 órás kód esetében pedig egy hónapon belül bármikor felhasználhatjuk.

A Média-Star az internetezés mellett sok egyéb lehetőséget is kínál: az irodai szoftverekkel (Office 2003) szerkeszthetünk szövegfájlokat, táblázatokat stb., amelyeket azután igény szerint fekete-fehérben vagy akár színesben is kinyomtathatunk. Sőt az üzlet felkészült a színes fotónyomtatásra is, tehát digitális fényképeink feldolgozására, tárolására (mentés egy erre szolgáló mappatárhelyre) szintén lehetőséget biztosít. A papírképek mellett akár diákat és negatívokat is szkennelhetünk, és alkalmassá tehetünk a digitális tárolásra. Menteni egyébként többféle adathordozóra lehet a Média-Starban: a floppy mellett CD-re, de még USB-pendrive-ra is, s ha az ügyfél azt nem hozza magával, akkor sincs baj, hiszen az internetkávézó mellett egy széles kínálatot biztosító számítástechnikai szaküzlet és – bár ez nem kifejezetten ehhez az iparághoz tartozik – gazdag filmanyaggal rendelkező videotéka is várja az ide látogatókat.

www.media-star.hu

Café Online
8800 Nagykanizsa, Kálvin tér 4.
Tel./fax: 93-310-080
www.cafeonline.hu
Nyitva tartás: hétfő–vasárnap 14-től 22 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, irodai szolgáltatások (nyomtatás, szkennelés, fénymásolás, fax), hálózati játékok

GamePla-Net
1158 Budapest, Drégelyvár u. 57–63. (Adria–Drégelyvár-sarok)
Tel./fax: 410-8031
www.pla-net.hu
Nyitva tartás: vasárnap–hétfő 14-től 22 óráig, kedd–szombat 10-től 22 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, irodai szolgáltatások (nyomtatás, fax, szkennelés), hálózati játékok

Game Planet Internet Kávézó
2000 Szentendre, Petőfi Sándor u. 1.
Tel.: 26-505-068
www.gameplanet.hu
Nyitva tartás: hétfő–vasárnap 10-től 22 óráig
Szolgáltatás: internetezés, gépbérlés, játék, nyomtatás, szkennelés, CD-írás, szövegszerkesztés, könyvtárbérlés, igény szerint éjszakai játék, étel-ital szolgáltatás

Hifi Klub – Externet Internet Cyber Cafe
2800 Tatabánya, Béla király körtér 53.
Tel.: 34-329-698
www.hifiklub.hu/netcafe-1.htm
Nyitva tartás: mindennap 10-től 20 óráig (hétvégén és ünnepnap is)
Szolgáltatás: internetezés, multimédiás számítógépek használata, szkennelés, nyomtatás, hálózati játékok, vendéglátói meglepetések

interNetgame Stúdió
2083 Solymár, Mátyás kir. útja 64/a
Tel.: 26-564-149
E-mail: integ@axelero.hu
Nyitva tartás: hétfő–péntek 12-től 20 óráig, szombat–vasárnap 10-től 20 óráig
Szolgáltatás: internetezés, hálójátékok, nyomtatás, szkennelés, számítógépek használata, szervizelése, új gépek értékesítése, összeállítása, használt alkatrészek és gépek árusítása, mobiltelefon-szerviz, grafikai szolgáltatások, kávé, üdítő, csoki, ropi

Internext Stúdió Kft.
1066 Budapest, Zichy Jenő u. 3.
Tel.: 473-1060, fax: 473-0703
www.inext.hu
Nyitva tartás: hétfő–péntek 9-től 18 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, nyomtatás, szkennelés, fénymásolás, szoftver- és dokumentumkezelés oktatása, mentés (floppy az árban)

Média-Star Internet-Cafe
2800 Tatabánya, Győri út 27.
Tel./fax: 34-309-020
www.media-star.hu
Nyitva tartás: hétfő–szombat 9-től 21 óráig, vasárnap 15-től 20 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, irodai szolgáltatások (színes és fekete-fehér nyomtatás, fotónyomtatás, fax, papírkép-, dia- és negatívszkennelés), számítástechnikai eszközök, szerviz

Óvárosi Művész Kávéház
8230 Balatonfüred, Kossuth Lajos u. 31.
Tel.: 87-580-652
www.start.regionalis.hu/netcafe
Nyitva tartás: hétfő–szombat 11-től 22 óráig
Szolgáltatás: internethasználat, levelezés

Planet Cafe Internetkávézó
2310 Szigetszentmiklós, Jókai u. 33.
Tel.: 24-530-601
www.eszemiszom.hu/planetcafe
Nyitva tartás: hétfő–péntek 10-től 19 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, nyomtatás, szkennelés, fénymásolás, CD-írás, adatarchiválás, betanítás, diákkedvezmény, Sunbooks-könyvrendelés, Új Hekki-hirdetésfelvétel

Undernet Internet
5200 Törökszentmiklós, Kossuth tér 00.
Tel.: 30-3305-504
www.undernet.hu
Nyitva tartás: hétfő–vasárnap 16-tól 22 óráig
Szolgáltatás: internetezés, számítógép-használat, szkennelés, nyomtatás, CD-írás (CD-vel), mobil rack használata

ORSZÁGSZERTE

Space Center Internet Café és Számítógépes Bemutatóterem
4032 Debrecen, Lehel u. 20.
Tel.: 52-522-470
www.extra.hu/space.center/index.html
Nyitva tartás: hétköznap 12-től 23 óráig, hétvégén 10-től 23 óráig
Szolgáltatás: internetezés, multimédiás számítógépek használata, nyomtatás, hálózati játékok, CD-, floppyárusítás, mentés

Szóda kávézó és mulató
1075 Budapest, Wesselényi u. 18.
Tel.: 461-0007
www.szoda.com
Nyitva tartás: hétfő–vasárnap 9 órától hajnalig
Szolgáltatás: ingyenes drótnélküli internetkapcsolat, hálózati csatoló, pénzbedobós internetterminál

TELEHÁZAK

Berettyóújfalu Teleház
4100 Berettyóújfalu, Tardy u. 2.
Tel.: 54-401-563
Nyitva tartás: hétfő–péntek 7.30-tól 16 óráig
Szolgáltatás: tanfolyamok

Csákberényi Teleház
8073 Csákberény, Kossuth u. 4.
Tel.: 22-424-002
Nyitva tartás: hétfő–vasárnap 15-től 24 óráig
Szolgáltatás: teljes körű irodai szolgáltatás, hálózati játékok

Esztergomi Ifjúsági Informatikai Iroda és Teleház
2500 Esztergom, Lőrinc u. 6.
Tel.: 33-501-741
Nyitva tartás: hétfő–péntek 10-től 20 óráig
Szolgáltatás: teljes körű irodai szolgáltatás, tanfolyamok

Mezőkövesdi Teleház
3400 Mezőkövesd, Mátyás király út 112.
Tel.: 49-500-160
Nyitva tartás: hétfő–péntek 8-tól 16 óráig
Szolgáltatás: teljes körű irodai szolgáltatás, pályázatfigyelés

Neszmélyi Teleház
2544 Neszmély, Fő út 185.
Tel.: 34-451-997
Nyitva tartás: hétfő–péntek 8-tól 18 óráig, szombat 8-tól 12 óráig
Szolgáltatás: tanfolyamok, számítógépes játékok

Pákai Teleház
8956 Páka, Ifjúság út 13.
Tel.: 92-579-007
Nyitva tartás: hétfő–csütörtök 14-től 16 óráig, péntek 16-tól 20 óráig
Szolgáltatás: irodai szolgáltatás, tanfolyamok

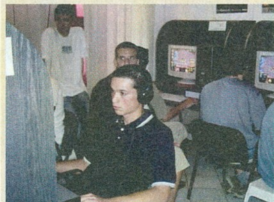
Pestszentimrei Közösségi Ház
1188 Budapest, Vasút u. 48.
Tel.: 294-5971
Nyitva tartás: hétfő–péntek 8-tól 21 óráig, szombat 9-től 14 óráig, vasárnap 9-től 18 óráig
Szolgáltatás: teljes körű irodai szolgáltatás, hálózati játékok

Szőnyi Kulturális Egyesület
2921 Komárom, Petőfi út 3.
Tel.: 34-540-288
Nyitva tartás: hétfő–péntek 10-től 19 óráig
Szolgáltatás: számítógép-használat, nyomtatás, szkennelés, hálózati játékok

Városi Kulturális Központ
8700 Marcali, Széchenyi u. 3.
Tel.: 85-310-085
Nyitva tartás: hétfő–péntek 8-tól 20 óráig
Szolgáltatás: komplett irodai szolgáltatás

Játék és internet

Immár nyolc éve, 1996 óta működik Debrecenben a Space Center Internet Café és Számítógépes Bemutatóterem. Közel az egyetemhez, az újkerti lakótelep szívében, s ez meg is határozza az üzlet forgalmának ritmusát: a csúcsidő a délutáni órákra tehető, amikor véget ér a tanítás, és befejeződnek az egyetemi előadások. Bár az egyetemistáknak az intézményen belül is biztosított a világháló használata, ha ott nagy a zsúfoltság, és valamit gyorsan kell elintézni (például bejelentkezni egy vizsgára), beszaladnak ide, s már kopognak is a billentyűk... De nemcsak a fiatal diákok látogatják a helyet, az üzlet vezetője szerint a törzsvendégek a kisiskolásoktól a nyugdíjasokig minden életkort képviselnek, mert játszani mindenki szeret, s a Space Center másik erőssége a hálózatos játék – mostanában éppen a Counter Strike a slágercikk. S hogy a játékot nagyon is komolyan veszik, arra bizonyság, hogy a világhálón egész évben zajló Broodwar bajnokság évadnyitó versenyét itt, az üzletben tartják, március 27-én. Ekkor bezárják az ajtókat, de a falakon belül nagyobb lesz az élet, mint bármikor, élénk csatazaj tölti majd be a helyiséget.

Persze vannak, akik „komolyabb" okból látogatják az internetkávézót: levelez- nek, vagy egyéb irodai szolgáltatást vesznek igénybe. A 16 jól felszerelt, korszerű gépen az Office program is megtalálható, s amit megírt a felhasználó, azt lézerprinteren ki is nyomtathatja. A géphasználat díja óránként 300 Ft, de ha valaki tízórás, úgynevezett Maraton bérletet vásárol, akkor már csak 250 Ft/óra a szörfözés vagy a játék díja. S mivel ineternetkávézóról van szó, említsük meg azt is, hogy mindezt kávé, üdítő és édesség mellett tehetik a vendégek.

www.extra.hu/space.center

Kedvenceink

Böngészés közben megakadhat a szemünk a címsor elején felbukkanó ismeretlen kis ikonon, vagy ha mentettük egy weboldal címét a Kedvencek/Favourites címlistájába, a site neve előtt hívhatja fel magára a figyelmet a sok unalmas „e" betűs ikon között. És ha megakadt rajta a tekintetünk, akkor el is érte célját – erre találták ki.

SZENDI GÁBOR

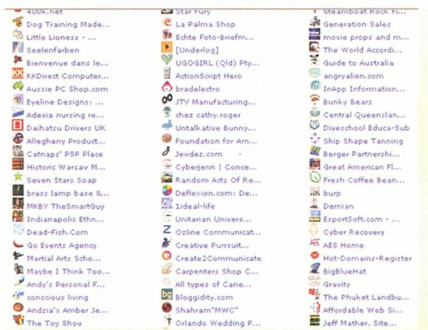
A **Kedvencek** listája gyorsan méteresre dagad, ha valaki nap mint nap járja a webet. Ebben a könyvjelzőlistában aztán kinek van türelme újra megkeresni valamit?

Az **IE 5**-tel kezdődően megteremtődött a lehetőség, hogy minden site vagy akár minden oldal rajta hagyja saját megkülönböztető ujjlenyomatát a címsoron és a könyvjelzőlistán. Ez később nagyban megkönnyíti valamely cím megtalálását, és az öldöklő versenyben egy pirinyót lendít a site imázsán. Könnyű kilógni vele a sorból, mert még a full extrás portálok sem foglalkoznak önmaguk menedzselésével ilyen módon.

A kis ikont úgy hívják, hogy **favicon**, vagyis **favourite icon**. Ez egy 16x16 pixeles ikonfájl, amelyet website-unk gyökérkönyvtárába szokás elhelyezni, legalábbis a böngészők automatikusan ott keresik először. Már kezeli a Mozilla, a Netscape, sőt még az Opera is. Amennyiben van nekünk. Ha nincs, a szerver logfájljába bekerül a rejtélyes **„404 file not found"** üzenet.

Az ikonfájl elkészítése

Az ikonfile tényleg ikon, és nem egyszerűen kicsinyített kép! Elkészítése előtt érdemes ellátogatni például a **www.html-kit.com/e/favicon.cgi?m=1** vagy a **www.tokyo-ouja.com/favicon** címre, ahol rengeteg beüzemelt favicont láthatunk, jó és rossz példákat egyaránt.

A gyengébbek közé tartozik, amikor valaki az arcképét próbálja meg a 16x16-os képecskébe begyömöszölni, és jobbnak számít, amikor egyetlen jól látható szimbólum vagy érdekesen megrajzolt betű alkotja az ikont. A példákból hamar világossá válik, hogy elvetélt ötlet feliratokban, komplex ábrákban gondolkodni. Innentől jöhet az ötletroham, hogy mi a csuda tudná jellemezni az én jó kis site-omat. Banánmatricagyűjtők előnyben, de meg lehet próbálni a cég(ecske) logóját lekicsinyíteni – lehet, hogy marad belőle valami felismerhető maszat. Amikor ezzel elfecséreltük az első órát, gondolkodni kezdhetünk valami egyszerűbb designban.

Érdemes mondjuk a 16 egész számú többszörösét alapul véve egy 64x64-es képecskéből kiindulni. Ez azért jó gondolat, mert a kép még többet torzul, ha kicsinyítéskor nem egész számmal kell osztania a programnak, és az sem mindegy neki, mekkora képből kell miniatúrát csinálnia.

Első lépésben megkomponáljuk az ikont egy képszerkesztőben. A munkához nélkülözhetetlen egy jó algoritmussal kicsinyítő képszerkesztő/konvertáló is; ilyen az **Irfanview**, amely ráadásul ingyenes, és tud ikonfájlban (.ico kiterjesztésben) gondolkodni (mert mondjuk a Paint Shop Pro 7 nem tud ilyet). A kicsinyítés kiábrándító művelet, de talán még mindig jobb, mint eleve ikonméretben rajzolgatni. Aki persze imád csipketerítőket horgolni, az szeretni fogja, de azért megfontolandó, hogy a „kicsinyítő" modulok a látványra vannak optimalizálva, s néha meglepő, hogy felnagyítva mit mutat egy ikonfájl, amely ikonméretben még egész normálisan ábrázol valamit. De a legjobb kicsinyítés után is van mit igazítani. Érdemes, sőt valószínűleg szükséges is lesz egy-egy pixelt törölni, átszínezni, mert ilyen kicsi képeknél már egyetlen fölösleges képkocka is ront a hatáson.

Ha tetszik a képecske, jöhet az Irfanview, vagy beszerezhetünk más ikonszerkesztő/konvertáló programot is a **www.thefreecountry.com/programming/resourceeditors.shtml** címről. De aki nem bírja a macerát, az próbálkozhat egy ingyenes online ikonkészítő szolgáltatással a **www.chami.com/html-kit/services/favicon** címen. Meg kell adnunk a winchesterünkről a konvertálandó képet, és másodperceken belül letölthetjük a „zippelt" ikonfájlt. Csodát persze itt sem lehet várni, ők is ugyanazokkal az algoritmusokkal dolgoznak, s az ikonon valószínűleg ugyancsak igazgatni kell majd.

A főpróba

Kész az ikon, bemásoljuk website-unk gyökérkönyvtárába. Ha szolgáltatónk nem tűr ilyet, feltöltjük GIF-ként, majd átkereszteljük, amikor már ott van. Ha sehogy sem megy, akkor sincs veszve minden – de erről majd később. Tegyük fel, hogy a feltöltést semmi nem akadályozta meg: megnyitjuk website-unkat, és máris ott virít a kis ikon a címsor elején. Ha nem, némi rábeszélés, „bookmarkolás", újratöltés után sikerülni fog.

Amennyiben nem vagyunk elégedettek – miért is lennénk elsőre? –, és módosítunk az ikonon, majd újra feltöltjük, az új ikon megjelenéséhez törölnünk kell a böngésző átmeneti tárolóját, a site-unkra mutató könyvjelzőket, s újra kell indítanunk a böngészőt. Vagy akár a gépet. A böngésző nehezen felejt! És ha csak a **Kedvencek** listájában jelenik meg új ikonunk, ne keseredjünk el: ennek annyi oka lehet, hogy senki nem tudja a választ. Ettől még új látogatóink élvezhetik, nekünk meg talán csak gépcsere után lesz szerencsénk a címsorban is viszontlátni kis ikonunkat.

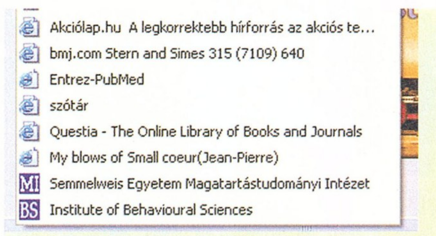
Többféle favicon?

Ha valaki megmámorosodott új tudásától, és többféle **favicont** is szeretne egyszerre – nos, annak sincs akadálya. S ez nem is feltétlenül mohóság, hiszen lehet a site kétnyelvű, vagy lehet a weboldal gazdája atomtudós és zeneszerző egy személyben, aki a tudományos cikkeihez tartozó ikonon egy atommodellt, míg szerzeményei mellett egy violinkulcsot szeretne látni. Látogatói valószínűleg nem lesznek ilyen sokoldalúak, és a szerző személyiségének csak az egyik oldalára lesznek kíváncsiak.

A második, harmadik, n-edik favicont bárhogy elnevezhetjük, és amelyik oldalhoz rendelni akarjuk, annak a **<Head></Head>** részébe beteszünk egy hivatkozást:

```
<Link rel="shortcut icon"
Href="http://www.az_en_cimem.hu/edes_kicsi_ikonom.
ico">
```

Ez a site (Made by Me) kétnyelvű, és két főoldalát „bookmarkolva" két ikonja van a listában. Szépségversenyre nem kívánjuk benevezni, de egy angol látogatónak nem sokat mondana a magyar rövidítés. Ez egyszerűen csak udvariasság.

És ezzel a megoldással, ha nagyon makacs a szolgáltatónk, aki nem tűri meg az ikonfájlokat, akár egy másik szerverre is mutathat ikonunk címe.

Ha március, akkor CeBIT!

Többéves krízist követően ismét fellendülés észlelhető a számítástechnikai és távközlési cikkek világpiacán. Az ágazat német szakmai szervezete, a BITKOM idén 4,3 százalékos, jövőre pedig 6 százalékos növekedéssel számol. Európában a bővülés üteme ennél lassabb, 3,1 százalékos lesz, így a piac összforgalma előreláthatólag 611 milliárd eurót tesz majd ki. 2005-ben – újabb 4,4 százalékos növekedés után – már 638 milliárd euróra rúghat a forgalom. 2003-ban 0,8 százalékos volt a növekedés.

Felelősség, biztonság

Az idei CeBIT-en a Fujitsu Siemens Computers a „Responsiblity in the Information Age" (felelősség az információ korában) jegyében mutatja be a középvállalatok számára kialakított, átfogó IT-megoldásait. A kritikus üzleti folyamatokhoz szükséges IT-biztonság központi jelentősége okán lett a vállalat biztonsági partnere a Stonesoft. A Common Criteria (közös szempontrendszer) bizonyítvánnyal rendelkező, a nagymértékű rendelkezésre állást integráltan biztosító StoneGate tűzfal- és VPN-megoldások lehetővé teszik a kompromisszumok nélküli biztonságot és a kiváló teljesítményt. Egységes, teljes körű megoldásként a StoneGate lehetőséget nyújt az internetes és VPN-adatforgalom automatikus terheléselosztására a leggyorsabb hálózati kapcsolatok esetében is.

A StoneGate IPS (Intrusion Prevention System) további védelmet kínál a korai azonosítás és a hálózati fenyegetések elhárítása révén. A terméket a felismerési és válaszmechanizmusok különleges pontossága, valamint a különböző események intelligens összekapcsolása teszi egyedülállóvá. Ezenkívül a Stonesoft egységes kezelőrendszert is biztosít a StoneGate Firewall, a StoneGate VPN és a StoneGate IPS megoldáshoz.

Jön a Zorp-korszak

A hazai piacon már jól ismert BalaBit minden eddiginél biztonságosabb tűzfaltechnológiát mutat be a CeBIT-en. Szoftverük 16 internetes protokollban, illetve azok titkosított változatában képes alkalmazásszinten szűrni és vírust keresni. Az új eszköz főleg nagyvállalati környezetben számíthat sikerre.

A cég tavaly is kiállított a CeBIT-en, aminek eredményeképpen már a német piacon is elérhető a nagy biztonságú Zorp tűzfal. Idén a termék harmadik verzióját mutatják be Hannoverben, amely az összetett, éppen ezért testre szabott megoldásokat igénylő nagyvállalatok számára készült. A fejlesztés során több mint 30 ezer felhasználó tesztelte sikerrel az új technológiát. A korábbi verzióhoz képest a Zorp 3 lényegesen magasabb szintű monitoring- és autentikációs lehetőségeket kínál.

A CeBIT-en való idei részvétel célja, hogy a Zorp forgalmazását nemzetközi szinten elősegítsék, hosszú távon pedig mintegy szabványként elismertessék a szakmával a tűzfalak következő generációjának első képviselőjét.

A CeBIT még érzi a krízis utóhatásait: idén 64 országból 6411 kiállító érkezik, így számuk ismét elmarad az előző évitől, immár harmadik alkalommal. Tavaly különösen súlyos volt a visszaesés mértéke: 6600 kiállító képviseltette magát, 20 százalékkal kevesebb, mint egy esztendővel korábban. A mostani eredményt azonban ennek ellenére is kedvezőnek ítéli *Ernst Raue*, a Hannover Messe igazgatója, mivel a részvételi arány meghaladja a kezdeti óvatos becslések adatait. Különösen az ázsiai kiállítók száma emelkedik nagymértékben. Egyedül Tajvanból 709-en érkeznek, és ezzel ők alkotják a legnagyobb nemzeti csoportot. A kínai kiállítók száma a tavalyi 111-ről 189-re emelkedett.

Az idei vásár fő témája a széles sávú vezeték nélküli hálózati adatátvitel, a wireless LAN, valamint a harmadik generációs mobiltechnológia, az UMTS. A vásárra több mint 500 ezer látogatót várnak a tavalyi 560 ezer után – amikor azonban egy nappal hosszabb ideig tartott nyitva a rendezvény.

A BITKOM elnöke számos területen a 90-es évekhez mérhető ütemű fellendülésre számít. Ilyen például a kamerával ellátott

Mobilnyomtatás

A fényképek készítésére is alkalmas mobiltelefonok egy csapásra meghódították a piacot, a jövőben pedig még jobb minőségű fotók elkészítését teszik lehetővé. Ennek megfelelően jelentkezik az az igény, hogy az így elkészített képeket egyszerűen ki lehessen nyomtatni. Az Epson Stylus Photo R300 modellje a fotózásra is alkalmas mobiltelefonok ideális kiegészítője. Az opcióként rendelkezésre álló Bluetooth technológiának köszönhetően a képek közvetlenül áttölthetők a nyomtatóra. Az Epson nyomtatóinak és a fényképezésre is alkalmas mobilok legújabb generációjának kombinációját a CeBIT Motorola-standján mutatja be.

Érdekességek

A Novell családostól vonul ki a rendezvényre: az idei CeBIT-en két új termékcsoport, a SUSE Linux és a Ximian is helyet kap a Novell standján. Új termékei mellett a cég ismerteti 2004-es stratégiáját is.

Az APC (American Power Conversion) egy emeletes buszban berendezett standon mutatja be újdonságait, köztük az ISX Manager készüléket, amellyel a rendszergazdák és a létesítményvezetők könnyen, böngészőn keresztül végezhetik a távfelügyeletet, a berendezés egyedülálló elemzőeszközeivel pedig biztosíthatják a hálózati infrastruktúra maximális hatékonyságát és rendelkezésre állását. A Wireless Mobile Router és Card Bus vezeték nélküli megoldást kínál a mobil- és az otthoni felhasználók, valamint a kis irodák számára. Ezzel az eszközzel a PC vagy a noteszgép közvetlen kábelcsatlakozás nélkül érheti el a hálózatot. A legújabb fejlesztésű Smart UPSi nagy teljesítményű tápvédelmet biztosít a toronyszerverek és a hálózati eszközök számára.

A Kürt Rt. és nemzetközi vállalatcsoportja, a KUERT Information Security Group sokéves hagyományához híven 2004-ben is bemutatja adatmentési és információbiztonsági szolgáltatásait a világ legjelentősebb informatikai és telekommunikációs seregszemléjén. Itt kürtölik világgá, hogy miközben az anyaország lázasan végzi az EU-csatlakozás előkészítésének utolsó teendőit, a KUERT Group májusig második leányvállalatát is megnyitja az unió határain belül: Németország után ezúttal Ausztriában, Bécsben.

mobiltelefon-készülékek, a digitális fotózás, a notebookok, valamint az informatikai biztonságtechnika alkalmazásainak köre. Középtávon az átlagos gazdasági növekedési ütemnek akár a duplájával is bővülhet a szektor forgalma, legnagyobb mértékben a szoftverfejlesztésben és az informatikai szolgáltatásokban. A készülékgyártók a tavalyi 5 százalékos forgalomcsökkenés után idén ismét javulásra számíthatnak.

A szórakoztatóelektronikai ágazat az elmúlt évben alapvető változáson ment keresztül. A digitális fotózás végérvényesen lekörözte a hagyományos, vegyi nyersanyagokkal dolgozó fényképezést. 2003-ban a digitális készülékek 24,4 milliárd eurós piaci forgalmat bonyolítottak le, míg a hagyományos gépek 20 milliárdosat. A videokamerák és kazettás videomagnók kora lassan lejár. A digitális kamerák forgalma már önmagában is túlszárnyalja az analóg hifi-, audio- és videoberendezések piaci szegmensét. A digitális lapképernyők piacán idén 68 százalékos növekedés várható.

Harc a vírusok ellen

Az elmúlt évek eseményei nemcsak az utcai, hanem a számítógépes terrorizmus terén is új korszak nyitányát jelzik: sorra dőlnek meg a rekordok, a vírusok egyre nagyobb pusztítást végeznek. Az Eset Software, a NOD32 Antivirus System fejlesztője megpróbál lépést tartani a fejleményekkel, és a hannoveri CeBIT-en két újdonságot is bemutat.

A NOD32 for Linux File Servers on-access (fájlhozzáféréskor aktivizálódó) vírusvédelmet biztosít Linux alapú fájlszerverekre – ez a megoldás is azt a gyors és pontos keresőmotort használja, mint a termékcsalád többi tagja. A szoftver erőforrás-igénye minimális, mindössze 5 megabájt szabad hely a merevlemezen, illetve 8 megabájt rendszermemória szükséges a működéséhez, ami széles körű alkalmazást tesz lehetővé.

A NOD32 for MS Exchange Server 2.0 a korábbi termék továbbfejlesztett változata bővített szolgáltatáskínálattal. Többszálas, háttérben futó víruskeresés, kiterjesztett heurisztika, rendkívül kis erőforrás-igényű és gyors keresőmotor jellemzi. A NOD32 for MS Exchange Server 2.0 jól integrálható a NOD32 központi menedzsmentszoftverébe, a NOD32 Remote Administratorba is. A hannoveri bemutatóig a NOD32 központi weboldaláról, a www.nod32.com címről tölthető le a program 3. béta-változata, amelyet 2004. április végéig lehet használni.

